

**T.C.
ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KLİNİK PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI**

**ERGENLERDE İNTERNET BAĞIMLILIĞI VE SOSYAL DESTEK
İLE İLİŞKİSİ**

Elif ARI APAKGÜN

DANIŞMAN: Yrd. Doç. Dr. Eylem ÖZTEN

İSTANBUL - 2015

**T.C.
ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ANABİLİM DALI**

**ERGENLERDE İNTERNET BAĞIMLILIĞI VE SOSYAL DESTEK
İLE İLİŞKİSİ**

**Elif ARI APAKGÜN
124102123**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Eylem ÖZTEN

İstanbul - 2015

T.C.
ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZ SINAV TUTANAĞI

GENEL BİLGİLER

Öğrenci No	: 124102123
Öğrenci Adı Soyadı	: Elif Arı Apakgün
Anabilim Dalı	: Klinik Psikolojisi
Tez Danışmanı	: Yrd. Doç. Dr. Eylem Özten
Tezin Başlığı	: Ergenlerde İnternet Bağımlılığı ve Sosyal Destek İlişkisi

TEZ SAVUNMA SINAVI TUTANAĞI

Toplantı Tarihi	: 26.01.2015	Saati	: 17.00
Öğrenci Savunmaya	: ☒ GELDI		
Üniversitemiz Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili hükümleri uyarınca tez bilimsel olarak incelenmiş, adayın tez çalışmasını sunmasının ardından, adaya tez çalışması ile ilgili sorular yöneltilmiştir. Yapılan değerlendirmeler sonunda adayın tez çalışmasıyla ilgili aşağıdaki kararı,			
☒ OY BİRLİĞİ ☐ OY ÇOKLUGU			
☒ Yapılan savunma sınavında adayın başarılı bulunması sonucunda tez KABUL edilmiştir.			
☐ Yapılan savunma sınavı sonucunda tezin DÜZELTİLMESİ için ay EK SÜRE verilmesinin Enstitü Müdürlüğüne önerilmesi kararı alınmıştır. (en fazla 3 ay)			
☐ Yapılan savunma sınavının sonucunda tezin REDDEDİLMESİ kararı alınmıştır.			
Savunmada Tezin Başlığı	: ☒ Değişmedi.	☐ Değişti.	
Tezin Yeni Başlığı	:		
Öğrenci Savunmaya	: ☐ GELMEDI		
Üniversitemiz Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili hükümleri uyarınca yukarıda belirtilen tarih ve saatte Tez Savunma Jürisi toplanmış ancak ilgili öğrenci savunma sınavına gelmemiştir. Adayın tez çalışmasını Jüri önünde sunmadığı için yapılan değerlendirmeler sonunda adayın tez çalışmasıyla ilgili aşağıdaki kararı,			
☐ OY BİRLİĞİ ile REDDEDİLMİŞTİR.			

ile almıştır.

Tez Sınavı Jürisi	Unvanı, Adı Soyadı	İmza
Başkan	Yrd. Doç. Dr. İzzet Gül Gözdoğan	
Danışman Üye	Yrd. Doç. Dr. Eylem Özten	
Üye	Yrd. Doç. Dr. Gül Ergülmez	
Üye		
Üye		

(Tüm durumlarda jüri üyelerinin tez değerlendirme raporları (form YL-13) gerekir.)

Tarih : 26/01/2015

Sayı No :

Yukarıda kimlik bilgileri belirtilen ve Anabilim Dalımız Yüksek Lisans Programı öğrencisinin Tez Savunma Sınav Tutanağı ve eklerinin Enstitü Yönetim Kurulunda görüşülmesi hususunda bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

.....
Anabilim Dalı Başkanı

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Ergenlerde İnternet Bağımlılığı ve Sosyal Destek İlişkisi” adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Tarih 26/01/2015

Elif ARI APAKGÜN

ÖNSÖZ / TEŞEKKÜR

Bu çalışma ergenlerde internet kullanımının bazı değişkenlere göre incelenmesi amacıyla yapılmıştır.

Bu araştırmada bana destek olan ve yardımlarını esirgemeyen başta değerli danışman hocam Yrd. Doç. Dr. Eylem ÖZTEN'e, her zaman yanımda olan eşim Alpay APAKGÜN'e, manevi desteklerini hep hissettiğim biricik annem Fadim ARI'ya ve biricik babam İsmet ARI'ya teşekkürlerimi sunarım.

ERGENLERDE İNTERNET BAĞIMLILIĞI VE SOSYAL DESTEK İLE İLİŞKİSİ

ÖZET

İnternet bağımlılığı isminden de anlaşıldığı üzere internet kullanımının kişide bağımlılık derecesine dönüşmesidir. İnternet bağımlılığı bireyin interneti kullanılma isteğinin önüne geçmemesi, internete bağlı olmadan geçirdiği zamanı anlamsız bulması, internetten yoksun kaldığı zamanlarda sinirli, gergin veya agresif olması, saldırganlık davranışlarıyla bu gerginliğin iş, aile ve sosyal yaşamına yansıtması yine bağımlılığın genel etkileri olarak kabul edilmiştir.

Bu araştırma ergenlerde internet bağımlılığı ve sosyal destek ile ilişkisini araştırmak amacıyla yapılmıştır. Bu amaçla İstanbul İli Tuzla İlçesindeki 3 okulda eğitim görmekte 102 ortaokul öğrencisine anket uygulanarak anket sonuçları SPSS programında değerlendirilmiştir. Analiz sonucunda internete bağımlılık ölçeği algılanan sosyal destek ölçeği alt boyutları arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur.

Anahtar kelimeler: İnternet, bağımlılık, algılanan sosyal destek, ilişki

APAKGUN, ARI, Elif, Master, İstanbul, 2014

INTERNET ADDICTION FOR ADOLESCENTS AND ITS RELATIONSHIP WITH SOCIAL SUPPORT

SUMMARY

As can be understood from its name, internet addiction is the fact that the use of internet transforms into dependency and addiction for a person. The individual not to help himself before the desire to use internet, consider the time spent without internet meaningless, to be nervous, aggressive and under strain in the period of times without internet and to reflect his problems caused by the lack of internet to his business, family and social life by his aggression acts and behavior are accepted as the overall effect of this addiction, hence, dependency.

This study was conducted to examine and investigate the internet addiction for adolescents and its relationship with social support. For this purpose, a questionnaire was administered to 102 secondary school students studying in 3 different schools located in Tuzla county of Istanbul province and the results of the questionnaire were analyzed and evaluated in SPSS software program. As the result of the analysis, some significant relations were found between the sub-dimensions of perceived social support scale of the internet addiction scale.

Keywords: Internet, addiction, perceived social support, relationship

İÇİNDEKİLER

Sayfa no

TEZ SAVUNMA SINAV TUTANAĞI	ii
YEMİN METNİ.....	iii
ÖNSÖZ / TEŞEKKÜR	iv
ÖZET	v
SUMMARY	vi
İÇİNDEKİLER	vii
KISALTMALAR LİSTESİ	ix
TABLolar LİSTESİ.....	x
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM	3
ERGENLİK KAVRAMI	3
1.1.Ergenlik Dönemi	3
1.1.1.Ergenlik Dönemi Genel Özellikleri	5
1.1.1.1.Fiziki ve Fizyolojik Değişmeler.....	5
1.1.1.2. Sosyal Değişmeler.....	6
İKİNCİ BÖLÜM.....	7
İNTERNET VE ERGENLERDE İNTERNET BAĞIMLILIĞI	7
2.1 İnternet ve İnternet bağımlılığı	7
2.1.1. İnternetin Gelişimi	7
2.1.2. İnternet ve Ergenler.....	9
2.1.3. İnternet Bağımlılığı.....	11
2.1.4. İnternet Bağımlılığı Tanı Kriterleri.....	14
2.1.4.1.Young Kriterleri.....	14
2.1.4.2. Goldberg Kriterleri.....	15
2.1.4.3. Griffiths'in İnternet Bağımlılığı Unsurları	16
2.1.4.4. Suler internet bağımlılığı tanı kriterleri.....	17
2.1.5. Bağımlılık Tipleri ve Nesneleri.....	18
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	27
YÖNTEM	27
3.1.Araştırmanın amacı.....	27

3.2.Evren örneklem	27
3.3.Sınırlılıklar	27
3.4.Verilerin toplanması.....	28
3.5.Verilerin analizi	29
BULGULAR	30
SONUÇ	70
TARTIŞMA	79
ÖNERİLER	88
KAYNAKÇA	89
EKLER	98
Ek-1.Kişisel Bilgi Formu	98
Ek-2.İnternet Bağımlılığı Ölçeği.....	100
Ek-3.Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği (ÇBASDÖ):	102
Ek-4. Özgeçmiş:.....	104

KISALTMALAR LİSTESİ

ÇBASDÖ : Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği

SPSS : Statistical Package for the Social Sciences

DSM - IV : Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders – Fourth Edition,
Text Revision Criteria

DSM - V : The Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, Fifth Edition

İBÖ : İnternet Bağımlılığı Ölçeği

TABLolar LİSTESİ

Sayfa no

Tablo 1.Cronbach's Alpha.....	29
Tablo 2.Sosyo-Demografik Değişkenlerin Frekans Ve Yüzde Dağılımları.	30
Tablo 3.Devamı	31
Tablo 4.Devamı	32
Tablo 5.İnternet Bağımlılığı Puanı Durumu	34
Tablo 6.İnternet Bağımlılığı Puanı İle Cinsiyet Arasındaki İlişki	34
Tablo 7.İnternet Bağımlılığı Puanı İle Okul Türü Değişkeni Arasındaki İlişki.....	35
Tablo 8.Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı Puanının Okul Türüne Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Tukey Testi Analizi	35
Tablo 9.İnternet Bağımlılığı Puanı İle Sınıf Değişkeni Arasındaki İlişkiye Yönelik Anova Analizi	36
Tablo 10.Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı Puanının Sınıf Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Tukey Testi Analizi	36
Tablo 11.İnternet Bağımlılığı Puanı İle Yaş Değişkeni Arasındaki İlişki	37
Tablo 12.Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı Puanının Yaş Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Tukey Testi Analizi	38
Tablo 13.İnternet Bağımlılığı Puanı İle Başarı Durumu Değişkeni Arasındaki İlişki	38
Tablo 14.İnternet Bağımlılığı Puanı İle Aile Gelir Durumu Değişkeni Arasındaki İlişki	39
Tablo 15.İnternet Bağımlılığı Puanı İle Anne Babanın Sağ Olma Durumu Değişkeni Arasındaki İlişki	39
Tablo 16.İnternet Bağımlılığı Puanı İle Anne Eğitim Durumu Değişkeni Arasındaki İlişki.....	40
Tablo 17. Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı Puanının Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Tukey Testi Analizi	41
Tablo 18.İnternet Bağımlılığı Puanı İle Baba Eğitim Durumu Değişkeni Arasındaki İlişki	43
Tablo 19.İnternet Bağımlılığı Puanı İle Romantik İlişki	44
Tablo 20.İnternet Bağımlılığı Puanı İle Akademik Başarı Değişkeni Arasındaki İlişki.....	44
Tablo 21.İnternet Bağımlılığı İle İnternete Çoğunlukla Nerden Bağlanıldığı Değişkeni Arasındaki İlişkiye Yönelik Anova Analizi	45
Tablo 22.İnternete Çoğunlukla Nerden Bağlanıldığı Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Tukey Testi Analizi	45
Tablo 23.İnternet Bağımlılığı Puanı İle İnternetin Hangi Amaçlar İçin Kullanıldığı Değişkeni Arasındaki İlişki.....	46
Tablo 24.ÇBASDÖ Alt Boyut Puanları.....	47
Tablo 25.ÇBASDÖ Alt Boyut Puanları İle Cinsiyet Değişkeni Arasındaki İlişki.....	47
Tablo 26.ÇBASDÖ Alt Boyut Puanları İle Okul Türü Değişkeni Arasındaki İlişki	48
Tablo 27.ÇBASDÖ Alt Boyut Puanlarının Okul Türü Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Tukey Testi Analizi	49
Tablo 28.ÇBASDÖ Alt Boyut Puanları ile Sınıf Değişkeni Arasındaki İlişki	50
Tablo 29.ÇBASDÖ Alt Boyut Puanlarının Sınıf Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Tukey Testi Analizi	51
Tablo 30.ÇBASDÖ Alt Boyut Puanları ile Yaş Değişkeni Arasındaki İlişki	51

Tablo 31. devamı	52
Tablo 32.ÇBASDÖ Alt Boyut Puanlarının Yaş Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Tukey Testi Analizi	52
Tablo 33.ÇBASDÖ Alt Boyut Puanları İle Başarı Durumu Değişkeni Arasındaki İlişki	53
Tablo 34.ÇBASDÖ Alt Boyut Puanlarının Başarı Durumu Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Tukey Testi Analizi	54
Tablo 35.ÇBASDÖ Alt Boyut Puanları İle Aile Gelir Durumu Değişkeni Arasındaki İlişki.....	55
Tablo 36.ÇBASDÖ Alt Boyut Puanları İle Anne Baba Durumu Değişkeni Arasındaki İlişki.....	57
Tablo 37.ÇBASDÖ Alt Boyut Puanları İle Anne Baba Durumu Değişkeni Arasındaki İlişki.....	58
Tablo 38.ÇBASDÖ Alt Boyut Puanları İle Baba eğitimi Değişkeni Arasındaki İlişki	59
Tablo 39.ÇBASDÖ Alt Boyut Puanları İle Romantik İlişki Durumu Değişkeni Arasındaki İlişki...60	
Tablo 40.ÇBASDÖ Alt Boyut Puanları İle Akademik Başarı Durumu Değişkeni Arasındaki İlişki 61	
Tablo 41.ÇBASDÖ Alt Boyut Puanlarının Akademik Başarı Durumu Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Tukey Testi Analizi.....	62
Tablo 42.ÇBASDÖ Alt Boyut Puanları İle Haftada Kaç Saat İnternet Kullanıyorsunuz Değişkeni Arasındaki İlişki.....	63
Tablo 43.ÇBASDÖ A Alt Boyut Puanlarının Haftada Kaç Saat İnternet Kullanıyorsunuz Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Tukey Testi Analizi.....	64
Tablo 44.ÇBASDÖ Alt Boyut Puanları İle İnternette Geçirilen Zaman Değişkeni Arasındaki İlişki	65
Tablo 45.ÇBASDÖ Alt Boyutlarının İnternette Geçirilen Zaman Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Post Hoc Testleri	66
Tablo 46.ÇBASDÖ Alt Boyutları Puanı İle İnternete Çoğunlukla Nereden Bağlanırsınız Değişkeni Arasındaki İlişki.....	68
Tablo 47.ÇBASDÖ Alt Boyutları Puanı İle İnterneti Daha Çok Hangi Amaçlar İçin Kullanıyorsunuz Değişkeni Arasındaki İlişkiye Yönelik Anova Analizi	68

GİRİŞ

İnternet, birçok bilgisayar sisteminin birbirine bağılı olduğu, dünya çapında yaygın olan ve sürekli büyüyen bir iletişim ağıdır. Bugün dünyada milyonlarca insan interneti; bilgiye ulaşmak, arkadaşları ile iletişim kurmak, çalışmak, oyun oynamak gibi pek çok nedenden ötürü kullanmaktadır. Hatta internet gün geçtikçe hayatımızın vazgeçilmezlerinden biri olmaya doğru gitmektedir. İnternet bireylere bilgiye erişim ve iletişim anlamında büyük bir özgürlük sağlamıştır. İnternetin bilgiye hızlı erişim sağlaması, popüleritesinin artmasında önemli bir etkidir. Öğrenciler ödevlerini, yetişkinler çalışmalarını internet üzerinden rahatlıkla yapmaya başlamışlardır.

İnternet bazı bireyler için tamamen kendilerini farklı bir şekilde ifade edebilecekleri bir ortam sağlayabilmektedir. Çoğu insan internetten herhangi bir olumsuz sonucu olmadan faydalanmaktadır. Bununla birlikte, bazıları için bu kullanım zamanla yanlış kullanıma giderek bireyin hayatında sorunlara yol açabilmektedir.

İnternet, insanların bilgiye çok kısa sürede ulaşmasını ve sosyal olarak gelişmesini sağlamaktadır. İnternet, insanlara birçok avantaj sağlarken beraberinde olumsuzluklar da getirmiştir.

Sosyalleşme kavramı aynı kalmakla beraber insanların bu süreci gerçekleştirmeleri artık farklı mekân ve zamanlarda olabilmektedir. Artık insanlar sabah uyandıklarında birbirlerine ‘günaydın’ demeden önce akıllı telefonları ile sosyal medya hesaplarını kontrol eder hale gelmişlerdir. Teknoloji ile birlikte dijital dünyadaki hızlı değişim ve ilerlemeler ülkemiz tarafından da hızlı bir biçimde benimsenir hale gelmektedir.

Patolojik internet bağımlılığı günümüzde birçok yaş grubu etkisi altına almışken uzmanlar belli yaş aralıklarındaki çocukların bundan daha çok etkilendiğini savunmaktadır. Özellikle son yıllarda yapılan araştırmalara göre ergenlik döneminde artan internet kullanımı bu yaştaki bireylere birçok yönden zarar vermektedir. Özellikle bu yaş grubunda

hiç yerinden kalkmadan, bazen günlerce internette vakit geçiren bireylerin varlığı internetin dezavantajlarını gözler önüne sermektedir. Bu kullanıcılar kullandığı günlük ihtiyaçlarını gideremeyecek hale gelene kadar sürdürmektedir. Bu tutum fiziksel rahatsızlıklar getireceği gibi beraberinde birçok psikolojik rahatsızlığı da getirir.

Sosyal yönden gelişme döneminde olan çocuklar hayatı ve kendini tanıma yolundaki bu zamanı internet başında geçirmektedir. Dolayısıyla, internetin uygun bir biçimde kullanımı gerçekleştirilemediği zaman insan yaşamını olumsuz bir biçimde etkileme ve bağımlılık oluşturabilme potansiyeli söz konusudur.

Gelişiminin en sosyalleşmeye ihtiyaç duyduğu bu evrede saatlerce internet kullanımıyla vakit geçiren bu bireyler ileriye yönelik büyük sosyal bozukluklara kapı açmaktadırlar. Bunun yanında ergenler internet yoluyla sanal dünyada gerçek dünyadan daha önce ve daha doyum verici yaşantılar geçirmekte, bu sanal yolla oluşan duygular kimlik oluşturma evresinde olan ergenlerin kişiliklerini olumsuz etkilemektedir.

Bu çalışmanın birinci bölümünde ergenlik ve ergenlikteki gelişim üzerinde durulmuştur. İkinci bölümde internet bağımlılığı konusu incelenmiştir. Üçüncü bölümde öğrencilere internet bağımlılığı ile ilgili yapılan anketin değerlendirmesine yer verilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

ERGENLİK KAVRAMI

1.1.Ergenlik Dönemi

Bireylerin sosyal uyumları üzerinde önemli bir etkisi olan gelişim dönemlerinden birisi ergenlik dönemidir. Bu dönemde hormonal ve bedensel değişikliklerle birlikte bireylerde artık çocuk görüntüsünden yetişkin görüntüsüne doğru bir seyir ortaya çıkmaya başlar. Başlangıçta cinsel açıdan olgunlaşma söz konusudur. Ergenlik dönemine kızlarla erkeklerin giriş yaşları farklıdır. Bu bedensel ve hormonlardaki değişiklikler, ergenin diğer gelişim alanlarını da etkiler. Özellikle bu dönemin başlangıcında birey ne çocuktur ne de yetişkin. Bazen bedensel değişikliklerden dolayı şaşkınlık yaşayabilir. Bunun sonucu duygularında tutarsızlıklar gözlenebilir. Dolayısıyla bu değişim uyum sorunlarının ortaya çıkmasına neden olabilir (Deniz, 2006).

Ergenliğin ilk dönemi, gencin kendi bedeniyle ilgili imgelerinde, öz değerlerinde, ruh halinde ve ilişkilerinde önemli etkiler yaratır. Erken olgunlaşan erkekler, sınıf arkadaşlarına kıyasla kendi görünüşlerinden genellikle daha çok tatmin olurlar ve genellikle daha olumlu bir ruh hali içerisindedirler. Buna karşılık erken olgunlaşan kızlar, sınıf arkadaşlarına kıyasla, daha çok depresyon, anksiyete, aile çatışması ve kendi görünüşlerinden tatminsizlik duygusu yaşarlar. Erikson'un kuramına göre, kişisel bir kimlik duygusu oluşturmak, gençlik döneminin başlıca görevidir (Atkinson, Atkinson, Smith, Bem ve Nolen-Hoeksema, 1999).

Bu dönemde sosyal çevreye uyumsuzluktan kaynaklanan zorlanmalar görülmektedir. Uyum güçlükleri zirveye çıkmıştır. Yeni bir kişilik elde etmek için önce kazanmış olduğu her şeyle ilgisini kesmeye karşı büyük bir ihtiyaç duyar. Bu durumu, yeni bir bina yapmak için eski binayı yıkmak istemeye benzetebiliriz. Doğal olarak bu insan inşasında mümkün değildir. Zorlanmalar kaçınılmaz görünse de, ergen iyi yönlendirilirse, bu zamanın akışı içerisinde yerli yerine oturacak ve ergen sonuçta buhran dönemini

sorunsuz geçirmiş olacaktır. Ailelerin bu dönemin özelliklerini dikkate alarak çocuklarına karşı sabırlı ve hoşgörülü olmaları gerekmektedir. Anne-babanın çocuklarına karşı tutumlarının, onları etkilediği konusunda araştırma bulguları çoktur. Anne-baba davranışları toplumdaki aileler arasında ve ailenin içinde bulunduğu ekonomik ve kültürel düzeye göre farklılık gösterebilir. Bu davranışlar, çocuğun sosyalleşmesini ve topluma uygun şekilde davranıp davranmamasını etkilemektedir (Çakmaklı, 1991; Kulaksızoğlu, 2001).

Ergenlik dönemine ergenler kadar anne babaların da hazırlıklı olması ve uyum sağlaması gerekmektedir. Bu uyum, anne babaların ergenin bedensel değişime bağlı olarak ortaya çıkan değişimler ve bu değişimlerin ergen davranışları üzerindeki etkisini göz ardı etmeden, ergene karşı anlayışlı bir tutum sergilemelerini sağlayacaktır. Onları önyargısız, olduğu gibi kabul etmeli ve uygun davranış modelleri sunabilmeliyiz. Ergen ihmal edildiği duygusuna kapılmamalıdır. Ergenin kendine özgü değerler sistemi oluşturmasına fırsat verilmeli ve anne-babalar kendi yaşantısı sonucu oluşturdukları kalıp yargılarla ergenin davranışlarını değerlendirmemelidir. Ergen anne-baba ilişkisi, ergenin okul başarısı üzerinde de etkili olacaktır. Hoşgörülü, anlayışlı ve destekleyici bir aile ortamı, ergenin okul başarısı üzerinde olumlu bir etki yaratması beklenir. Diğer taraftan sürekli eleştirilen, duyguları önemsenmeyen, ailede alınan kararlara ortak edilmeyen ve bunun sonucunda kendisine değer verilmediğini düşünen ergenin bu olumsuzluklar içerisinde derslerinde başarılı olması beklenemez (Deniz, 2006).

Ergenlerin psikolojik belirti düzeylerini en aza indirmek ve uyumlarına yardımcı olmak için, benlik saygılarını geliştirici programların düzenlenmesi önemlidir. Benlik saygısı; bireyin kendisini değerlendirmesi sonunda ulaştığı, benlik kavramını onaylamasından doğan beğeni ya da diğer bir ifadeyle, kendinden memnun olma durumudur (Yavuzer, 2000, Coopersmith 1967). Benlik saygısı, kişiliğin önemli bir boyutu ve olumlu bir kişilik özelliğidir. Bireyin kendisini yeterli, önemli, başarılı ve değerli olarak algılama derecesidir. Benlik saygısı kuramı, düşük benlik saygısının depresyona neden olduğunu ortaya koymaktadır. Bireyler için olumlu benlik saygısı arzusu başlıca güdü ise,

böyle bir güdünün hayal kırıklığını da yaşamak kaçınılmazdır. Fakat bunun tam aksine, depresyonun düşük benlik saygısının nedeni olabileceği de belirtilmektedir (Gür, 1996).

1.1.1.Ergenlik Dönemi Genel Özellikleri

İnsanoğlu doğumu ile ölümü arasındaki ömür çizgisi içinde farklı dönemlerden geçmekte ve beden yapısına göre, içinde bulunduğu yaşa göre bu dönemlerde farklı özellikler göstermektedir.

1.1.1.1.Fiziki ve Fizyolojik Değişmeler

Bu dönemde fiziki büyüme hızının arttığı görülür. Bunlar 1. derecede cinsiyet özelliklerinin kazanılması (cinsiyet organlarının büyüüp gelişmesi), 2. derecede cinsiyet özelliklerinin kazanılması (göğüslerin büyümesi, ses tonu ve deri dokusunun değişmesi; yüzde tüylenmeler), vücut organlarının değişmesi (kol, bacak, boyun; baş ve gövdeye göre daha hızlı büyür), yüz organlarının değişmesi ile boy ve kilodaki hızlı artışıdır. Organizmanın fiziki olarak gelişmesi neticesinde erkeklerde gece boşalmaları, kızlarda ise ayhali (regl) başlar (Compas, Orosan ve Grant, 1993).

Bedensel gelişimindeki bu değişim ergenin davranışlarını da doğrudan ilgilendirir. Hızlı büyüme ve bedendeki değişmelere, yorgunluk ve huzursuzluk gibi belirtiler de katılır. Hatta bu belirtiler abartılır. Çünkü çocuğun o güne kadar görev ve sorumlulukları değişmiştir ve bu ona ağır gelmektedir. Yorgunluk şikâyetleri ardından sinirlilik ve huzursuzluk da görülür. Sindirim sisteminde düzensizlikler, iştah dalgalanmaları olur. Bunlar hem hormonlarındaki değişikliklere göre hem de iç organlarındaki büyümelere bağlıdır. Halsizlik, baş ve sırt ağrıları, bitkinlik hissi görülür (Compas, Orosan ve Grant, 1993).

1.1.1.2. Sosyal Değişmeler

Ergenin fiziki ve fizyolojik değişime uğraması sonucunda, toplum içindeki rolü de değişir. Daha önceki çocuksu davranışlar uygun yerini yetişkin davranışlarına bırakır. Ergen kendi kişiliğine kavuşabilmek için, önce ana-baba etkisinden sıyrılmaya çalışır. Onları dolaylı ve açık olarak eleştirir. Ergen bir yandan ana-baba etkisinden sıyrılmaya çalışırken, öte yandan kendilerine yeni modeller seçerler. Bunlar bir öğretmen, bir sporcu veya bir siyasi lider olabilir. Ergen hayran olduğu bu kişilere her yönden benzemek ister. Ergen duygularındaki değişkenlik nedeniyle, bir süre sonra kendisine yeni bir model seçer ve onunla özdeşim kurar. Ergenin duygularındaki değişkenlik genellikle kimlik değişimi tamamlanıncaya kadar sürer (Compas, Orosan ve Grant, 1993).

İKİNCİ BÖLÜM

İNTERNET VE ERGENLERDE İNTERNET BAĞIMLILIĞI

2.1 İnternet ve İnternet bağımlılığı

İnternet, birçok bilgisayar sisteminin birbirine bağlı olduğu, dünya çapında yaygın olan ve sürekli büyüyen bir iletişim ağıdır. İnternet dünya üzerinde birçok ağın birbirleri ile bağlantısı sonucunda herhangi bir noktadan en uzak noktaya ulaşılmasını sağlar. İnternet üzerinden veriler ve görsel, işitsel birçok bilgiler paylaşılabilir. İnternet üzerinden veriler ve görsel, işitsel birçok bilgiler paylaşılabilir.

2.1.1. İnternetin Gelişimi

İnternet, soğuk savaş döneminin ürünü niteliğinde 1958 yılında Sovyet Rusya'nın Sputnik uydusunu uzaya fırlatması sonucu, ABD tarafından askeri amaçlı ARPA (Advanced Research Projects Agency – İleri Araştırma Projeleri Ajansı) projesi ile ortaya çıkmıştır. 1962 yılında ARPA projesi MIT Üniversitesi'nden John Lichlider tarafından bir bilgisayar araştırma programı olarak geliştirilmiştir. 1965 yılında Berkeley ve MIT Üniversiteleri arasında ilk kez telefon hattı üzerinden iletişim sağlanarak WAN (WideArea Network – Geniş Alan Ağı) projesi gerçekleştirilmiştir. 1969 yılına gelindiğinde Santa Barbara ve Utah'daki dört bilgisayarı birbirine bağlayan ARPANET (Advanced Research Projects Agency Net, İleri Araştırma Projeleri Ajansı Ağı) projesi uygulamaya koyulmuştur.

1974 yılında TCP/IP (Transmission Control Protocol – Gönderme-Denetleme Protokolü; Ağlar arası-İnternet Protokolü) geliştirilerek farklı biçimlerdeki ağların ve bilgisayarların birbirleriyle iletişim kurabilmelerini sağlayan ortak bir dil oluşturulmuştur. 1971 yılında elektronik posta, 1979 yılında ise, haber grupları (newsgroups) oluşturulmuştur. 1974 yılında "VintCerf" ve "BobKahn" tarafından ilk kez internet terimi

kullanılmıştır. Dr. Robert M. Metcalfe 1976 yılında Ethernet'i geliştirerek LAN (LocalArea Network – Yerel Alan Ağı) kullanımının temelini atmıştır.

1982 yılından itibaren TCP/IP protokolü ARPANET kapsamında resmen kullanılarak bugünkü anlamda internetin uygulamaya başlaması sağlanmıştır. ARPANET ile birlikte, NSFNET (NationalScience Foundation) ve CSNET (Computer Science Network, Bilgisayar Bilimleri Ağı) ağlarının da internet ortamında yer almasıyla 1991 yılından itibaren internetin bugünkü yapısı oluşmuştur.

İnternet'in gelişiminde son aşamayı, 1993 yılından itibaren işlerlik kazanarak yaygınlaşmaya başlayan WWW (World Wide Web) oluşturmuştur. WWW ile birlikte internet kullanımının dünya genelinde yaygınlaşması çok hızlanmıştır. Halen internet kullanımında doğru adresi bulmaya yarayan Domain Name System (Alan Adı Sistemi) ile birlikte internette kullanıcı tanımlaması geliştirilerek internetin kullanım yaygınlığı daha da artmıştır.

Dünya üzerinde internet kullanımı giderek yaygınlaşmaktadır. 2014 yılında yapılan güncel araştırmalarda tüm dünyada ve Türkiye'de internet ve sosyal medya kullanım istatistikleri aşağıdaki gibi özetlenebilmektedir(Global Digital Statistic, 2014): İngiltere, %87'lik bir oranla, internetin en yaygın kullanıldığı ülke olarak lider konumdadır. İngiltere'yi Kanada (%86), Almanya (%84), Güney Kore (%84) ve Fransa (%83) izlemektedir. Kalabalık nüfusu ile Çin, internet kullanımında %42'lik bir oranla gelişmiş ülkelerin gerisinde kalmaktadır.

Türkiye'de en çok kullanılan sosyal medya platformu olan Facebook'u (%93), sırayla Twitter (%72), Google+ (%70) ve LinkedIn (%33) takip etmektedir. İnternet ve sosyal medya kullanım istatistiklerine genel olarak bakıldığında, Ocak 2014 verileri mobil internet erişimindeki büyük artışlara dikkat çekerken; sosyal ağ kullanımında bölgesel parametrelerin de aynı zamanda önemli bir belirleyici olduğunun altını çizmektedir.

2.1.2. İnternet ve Ergenler

Bilimsel ve teknolojik gelişmelerin gittikçe hızlandığı ve teknolojinin aynı hızla günlük yaşamımıza girdiği düşünüldüğünde cep telefonları, bilgisayarlar ve internet teknolojilerinin yaşamımızdaki vazgeçilmez yeri ve önemi bir kez daha açıkça görülebilmektedir (Cömert, 2013).

İnsanların internette zaman sınırının olmaması ve günün istedikleri herhangi bir anda internet aktivitelerinden yararlanmaları; kendilerini kendi istedikleri şekilde tanıtmaya imkânına sahip olmaları, sosyal kabul görme endişesi olmadan anonim olarak kendilerini ve gerçek düşüncelerini ifade edebilmeleri, coğrafi mekân sınırı olmaksızın dünyanın her yerindeki insanlarla iletişim ve etkileşime geçebilmeleri, benzer ilgilere sahip olup başka hiçbir yerde karşılaşması mümkün olmayan insanlarla buluşabilmeleri, diğer insanlarla iletişime geçmek için minimum zaman ve para harcamaları, eğlence ve oyunlara diğer alternatiflere oranla oldukça ekonomik yollarla ulaşabilmeleri, istedikleri zaman iletişimi kesme veya her ne yapıyorlarsa bırakma özgürlüğüne sahip olmaları, kendilerini sosyal statü, zenginlik, ırk, cinsiyet farkı olmadan bütün diğer kullanıcılarla beraber eşit bir şekilde ifade edebilmeleri, herhangi bir kaygı yaşamadan rahatça sosyal bir çevrede yer alma imkânına sahip olmaları, olmak istedikleri insan gibi kendilerini tanıtılabilmeleri, tanımadıkları insanlarla görece risksiz dertleşebilme ve yakınlık kurma imkânına sahip olmaları, günlük stresten kaçmak için çok sayıda alternatif bulabilmeleri internetin sahip olduğu ve insanlara sunduğu oldukça cazip özelliklerdir (Sevindik, 2011).

İnternette ergenler sohbet, mesajlaşma, e-posta gibi uygulamalarla akranları arasında sosyal kabul ihtiyaçlarını karşılayabilmektedir (Tsai ve Lin; 2003; Subrahmanyam ve Lin, 2007). Schentke (2007)'nin lise öğrencileri ile yaptığı çalışmada internetteki etkileşimli uygulamalarda (sohbet, mesajlaşma, e-posta ve çöpçatanlık siteleri) romantik ilişkiler kurulduğunu belirtmektedir. İnternetteki olumlu deneyimler yaşadıkça (sosyal iletişim, ödev hazırlama, araştırma yapma) bu teknolojinin kullanımını devam ettirmektedir. Olumlu yaşantılar internet kullanımını pekiştirmektedir.

İnternet kullanımının giderek artması, sınırsız, denetimsiz ve yasaksız her türlü bilgiye veya kişilere erişimin kolaylığı, çok olumlu gelişmelerin yanında bazı önemli ama olumsuz neticelerin doğmasına da sebep olabilmektedir. Bilgisayar oyunu, internet gezintileri, çocukları, gençleri sosyal hayattan giderek uzaklaştırmaktadır (Yalçın, 2006).

İnternet kullanıcılarının aşırı bilgisayar kullanımından dolayı fiziksel problemler (uykusuzluk, dikkat bozuklukları, baş ve bel ağrıları, kasılmalar ve kramplar), mesleki ve sosyal ilişkilerde bozulma (arkadaş ve aile içi) ve akademik başarısızlıklar (ödev yapmama, okula gitmeme, düşük not alma) yaşadıklarını belirtmektedir (Young, 1998; Griffiths, 1999; Morahan-Martin ve Schumacher, 2000; Beard, 2005).

Özellikle okul çağındaki gençlerde oldukça sık görülen, psikolojik ve bedensel gelişimlerini, sosyal ilişkilerini olumsuz yönde etkileyerek akademik başarılarını da düşüren aşırı şekilde internet/bilgisayar kullanımı bireyin hem akademik hem de kişisel gelişimini negatif yönde etkilemekte, kişiyi bağımlı hale getirmektedir (Cengizhan, 2005). Bilgi teknolojilerini doğru kullanmaya henüz hazır olmayan çocuklar, karşılaştıkları karmaşık bilgileri nasıl değerlendireceklerini bilememektedir. Bu durum onların duygu, bilinç ve davranış düzeyinde olumsuz etkiler yapmaktadır (Cömert, 2013).

Bilgisayar oyunları, çok oyunculu video oyunları, cep telefonu, internet gibi sayısal teknoloji kullanımı çocuklar ve ergenler arasında son zamanlarda özellikle son 15 yıl içerisinde hızlı bir artış göstermiştir. Yaşları 8-18 arasında olan çocuklar ve ergenler ortalama olarak günün 5-6 saatini bilgi ve iletişim teknolojik araçlarını kullanarak geçirmektedir (Kelleci, 2008). Bayır ve Numanoğlu'nun (2009) ilköğretim öğrencilerinin internet kullanım durumu ile ilgili yaptıkları araştırmada öğrencilerin yaklaşık üçte birinin her gün bilgisayar kullandığı, bunun yanında neredeyse tamamının internetten yararlandığı ve ortalama günde 2 saat interneti kullandıkları görülmektedir.

Bilgisayar ve internet teknolojilerinin kullanımının artmasıyla birlikte çocukların ve gençlerin maruz kaldığı olumsuz durumlar çevrim-içi ortamlarda çeşitli önlemler alınması gerekliliğini ortaya çıkarmıştır (Çelen, Çelik ve Seferoğlu, 2011).

Özmutaf, Özgür ve Gökmen (2008) üniversite öğrencilerinin bilgisayar kullanımının bireysel sağlığa etkisini belirlemeye yönelik yaptığı çalışmada 254 öğrenciye ulaşımlardır. Çalışma bulgularına göre bilgisayar ve internet kullanımı birey sağlığını temel olarak "bedensel ve psikolojik", "entelektüel bakış açısı" ve "alışkanlıklar ve yorgunluk" kapsamında etkilemektedir. Öğrencilerin yarıya yakının fiziksel rahatsızlıklardan yakındıkları görülmüştür.

Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğünün (ASAGEM) (2008) yaptığı araştırmalara göre internetin çocuklara ve ailelere zarar verdiği ortaya çıkmıştır. Araştırma sonuçlarına göre: Türkiye'de artık bir "internet nesli" olduğu, internete günde 3 saate yakın vakit geçirenlerin oranının %53 olduğu tespit edilmiştir. Aileler, internet kullanımı arttıkça, yüz yüze iletişimin azaldığını, beraber vakit geçirilmediğini ve aile içi çatışmaların yaşandığını belirtmiştir. İnternet kullanımına bağlı olarak göz yorgunluğu, göz kızarıklığı, sırt boyun ağrısı, baş ağrısı, eklem kas ağrısı, uykusuzluk, yemek düzeninin bozulması ve yorgunluk gibi şikâyetler belirtilmiştir.

2.1.3. İnternet Bağımlılığı

Bağımlılık, herhangi bir maddenin tedavi amaçlı olmaksızın, fizyolojik bir gereksinime yanıt vermeden, giderek artan miktarda kullanılmasıdır (Şahin, 2007). Griffiths (1999) bağımlılık kavramının madde kullanımı dışında kumar, bilgisayar, aşırı yemek yeme gibi davranışları da kapsayacak şekilde ele alındığını belirtmektedir.

Klinik uygulamalarda temel olarak bağımlılık tanımı açısından, davranışsal bağımlılık ve fiziksel bağımlılık kullanılmaktadır. Davranışsal bağımlılık; madde arayışı içeren aktiviteler ve bununla bağlantılı patolojik kullanım özelliklerinin varlığına ilişkin

bulguları, fiziksel bağımlılık ise genel olarak toleransın ve yoksunluğun varlığını tanımlamaktadır. DSM-IV'de (2005) internet bağımlılığı bir hastalık olarak yer almamaktadır. Kimyasal olmayan, alışkanlık gibi gözüken davranışsal bağımlılıklar halen DSM-IV'de dürtü kontrol bozuklukları olarak değerlendirilmektedir (Sevindik, 2011). Young (1996) internet bağımlılığını DSM-IV'te "Dürtü Kontrol Bozuklukları" başlığı altında bulunan "Patolojik Kumar Oynama" tanı kriterleri üzerinden tanımlamıştır.

DSM'in son sürümü olan ve 2012'in son günlerinde onaylı taslağının yayınlandığı DSM-5 bağımlılık kavramında çok yeni bir yaklaşımı resmi olarak onaylanmış oldu. DSM-5'de daha önceden kabul edilmiş "Madde İstismarı ve Bağımlılığı" kavramı genişletilerek "Madde Kullanımı ve Bağımlılık Bozuklukları" (Substance Use and Addictive Disorders) şeklinde değiştirildi. Bu değişiklik ile DSM'de ilk defa madde bağımlılığı sendromlarının sadece maddeye bağımlı olmayan birer "davranış" sendromları olduğu yaklaşımı resmi olarak benimsenmiş oldu. Bu şekilde sadece madde bağımlılıkları değil, madde istismarı ile seyreden kompulsif davranışlara ek olarak madde istismarı ile seyretmeyen kompulsif davranışlar da (patolojik kumar alışkanlığı, seks bağımlılığı, internet bağımlılığı vb gibi) aynı kategorik sınıflandırma içine girmiş oldu (DSM-5).

İnternet, bir yandan insanların pek çok ihtiyacını karşılarken, bir yandan da bağımlılığın gelişmesine neden olmaktadır. Bağımlılık yapıcı bir araç olduğu, Goldberg'in 1996 yılında yaptığı bir çalışma ile ortaya atılmıştır (Goldberg,2006). Konuya ilişkin bir kurama göre, bazı bireylerin çok fazla internet kullanma nedeni, internetin kişiye hoşlandığı türden iletişim deneyimleri sağlamasıdır ve bu fazla kullanım da bağımlılık benzeri davranışlara neden olmaktadır (Stephenson, 1988).

Goldberg, Ruhsal Bozuklukların Teşhisi ve İstatistikleri Elkitabındaki (Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders [DSM-IV]) madde bağımlılığı için kullanılan kriterleri, internet bağımlılığına uyarlayarak meslektaşlarına şaka amaçlı olarak e-posta göndermesiyle ortaya çıkmıştır (Lengel, Tomic ve Thurlow, 2004).

İnternet bağımlılığı, internetin kullanılma isteğindeki önüne geçilemez düzeyde seyreden bir duygusal yakınlık veya internete bağlanılamaması durumunda yaşanacak gerginlik ve kızgınlık hali ile saldırganlaşma durumudur. İnternete bağlı olmadan geçirilen zamanın önemini yitirmesi, yoksun kaldığında aşırı sinirlilik hali ve saldırganlık olması ve kişinin iş, sosyal ve ailevi hayatının giderek bozulmasıdır(Arısoy, 2009).

İnternet bağımlılığı, tarif edilmeye başlandığı dönemden bugüne farklı adlarla literatüre geçmiştir. Örneğin, “patolojik internet kullanımı”, “aşırı internet kullanımı”, uygun olmayan internet kullanımı” gibi betimlemelerle internet bağımlılığı tarif edilmeye çalışılmıştır. Yapılan tüm çalışmalarda ortak özellik internetin, bireyin yaşam ve çevreyi algılayışı ile günlük aktiviteleri, maddi kayıplarına yönelik etkilerini ön plana çıkarmıştır. Bireyin interneti kullanılma isteğinin önüne geçememesi, internete bağlı olmadan geçirdiği zamanı anlamsız bulması, internetten yoksun kaldığı zamanlarda sinirli, gergin veya agresif olması, saldırganlık davranışlarıyla bu gerginliğin iş, aile ve sosyal yaşamına yansıtması yine bağımlılığın genel etkileri olarak kabul edilmiştir (Tamam, 2009).

Beard ve Wolf (2001) patolojik internet kullanımını; kişinin ev, iş, okul, sosyal ya da psikolojik yaşamında zorluk yaratan “aşırı kullanım” olarak tanımlamışlardır. İnternet bağımlılığını, patolojik ya da problemlili internet kullanımını tanılamada birçok araştırmacı, kişilerin internette zaman harcama süresini önemli bir ölçüt olarak değerlendirirken, bazı araştırmacılar konuyla ilgili ölçekler geliştirmişlerdir.

İnternetle İlgili Bağımlı Davranış Envanteri (Internet Related Addictive Behavior Inventory)” adında 32 maddelik, doğru-yanlış olarak yanıtlanabilecek bir ölçek geliştirmiştir. Morahan-Martin ve Schumacher (2002) “İnternet Davranış ve Tutum Ölçeği (Internet Behavior and Attitude Scale)” adında 25 maddelik, kişilerin internet kullanım nedenlerini, internetle ilgili davranış ve tutumlarını değerlendiren likert tipi bir ölçek geliştirmişlerdir. Ardından Davis (2002), problemlili internet kullanımına yönelik bilişsel-davranışçı bir model sunmuş ve bunu sadece bir davranış bağımlılığı olarak değil, yaşam üzerine olumsuz sonuçları olan, biliş ve davranışlarla belirli bir durum olarak nitelemiş ve

bu yaklaşım doğrultusunda, internetle ilgili bilişsel durumu değerlendiren 36 maddelik, likert tipi “İnternette Bilişsel Durum Ölçeği (Online Cognition Scale)” adında bir ölçek geliştirmiştir. En son olarak da Caplan (2002), Davis’in bilişsel-davranışçı yaklaşımı doğrultusunda “Genelleşmiş Problemlı İnternet Kullanım Ölçeği (Generalized Problematic Internet Use Scale)” isimli 29 maddeden oluşan likert tipi bir ölçeği literatüre kazandırmıştır.

Lengel, Tomic ve Thurlow (2004) internet bağımlılığını bireyde aşırı kullanımı engelleyememe ve bu yüzden birçok olumsuz duruma maruz kalma olarak tanımlamıştır. İnternet bağımlılığı, bilgisayar başında, internete bağılı olarak, gereğinden fazla zaman geçirme problemi şeklinde tanımlanmaktadır (Kelleci, 2008).

Cömert (2013) internet bağımlılığını son yıllarda dünyada ve ülkemizde hızla artan bir psikopatoloji olarak ele almaktadır. Bireylerin yaşamlarında olumsuz etkilere yol açan, kontrolsüz ve aşırı internet kullanımı davranışlarının incelendiği araştırmalarda farklı terimlerin kullanıldığı görülmektedir:

- İnternet bağımlılığı (internet addiction)
- Patolojik internet kullanımı (pathological internet use)
- Problemlı internet kullanımı (problematic internet use)

2.1.4. İnternet Bağımlılığı Tanı Kriterleri

2.1.4.1. Young Kriterleri

Young (1996), internet bağımlılığını psikiyatrik bir rahatsızlık olarak tanımlamaya çalışmıştır. İnternet bağımlılığını DSM-IV'te "Dürtü Kontrol Bozuklukları" başlığı altında bulunan "Patolojik Kumar Oynama" tanı kriterleri üzerinden tanımlamıştır. Aşağıdaki 8 kriterden 5 tanesini taşıyan kişileri internet bağımlısı olarak nitelendirmiştir.

1. İnternet ile ilgili aşırı zihinsel uğraş
2. İnternete bağılı kalma süresinde artışa ihtiyaç duyma

3. İnternet kullanımını azaltmaya yönelik başarısız girişimlerde bulunma
4. İnternet kullanımının azaltılması durumunda yoksunluk belirtileri
5. Başlangıçta olduğundan daha uzun süre internete bağlı kalma
6. İnternetin aşırı kullanılması yüzünden ilişkiler, okul ya da işle ilgili sorunlar yaşama
7. İnternete bağlı kalabilmek için aile üyelerine, terapisteye ya da başkalarına yalan söyleme
8. İnternete bağlı kalındığı süre içerisinde duygulanım değişikliğinin olması (umutsuzluk, suçluluk, anksiyete, depresyon gibi)

2.1.4.2. Goldberg Kriterleri

Goldberg (1997) uygunsuz internet kullanımını, aşağıdaki kriterlerden 12 aylık bir dönem içinde herhangi bir zaman içinde ortaya çıkan 3 veya daha fazla kriterin karşılanması ve klinik olarak belirgin bir bozulma yaratması olarak tanımlamıştır.

1. On iki aylık bir zaman içinde herhangi bir zaman ortaya çıkan aşağıdakilerin 3'ü veya daha fazlasıyla kendini gösteren, klinik olarak belirgin bir bozulma ya da sıkıntıya yol açan uygunsuz internet kullanımı
2. Aşağıdakilerden biriyle tanımlanan tolerans gelişimi
3. İstenen keyfin alınabilmesi için belirgin olarak artmış internet kullanım süresi
4. Sürekli olarak aynı sürelerde internet kullanımını ile alınan keyifte azalma olması

Aşağıda tanımlanan şekilde yoksunluk gelişmesi

Ağır ve uzun süreli internet kullanımı sonunda aşağıdakilerden en az 2 tanesinin günler içinde ortaya çıkması (1 ay içinde ortaya çıkabilir) ve kişilerin bunlardan dolayı iş, sosyal ve önemli işlevsel alanlarda sıkıntı yaşamaları.

1. Psikomotor ajitasyon
2. Bunaltı
3. İnternette neler olduğu hakkında takıntılı düşünceler
4. İnternet hakkında fanteziler ve hayal kurma
5. İsteyerek ya da istemeyerek tuşlara basma hareketi yapma
6. Bu sıkıntılı durumlardan kurtulmak için internete veya benzeri servislere bağlanma

7. İnternet kullanımını genellikle planlandığından daha uzun süreler alır.
8. İnternet kullanımını bırakmak veya denetim altına almak için sürekli bir istek veya boşa çıkan çabalar vardır.
9. İnternet ile ilgili eylemlere çok uzun süreler ayrılır(kitap almak, yeni web tarayıcıları ve programları denemek, dosyaları düzenlemek vb.)
10. İnternet kullanımını nedeni ile önemli toplumsal mesleki etkinlikler veya boş zamanları değerlendirme etkinlikleri bırakılır veya azaltılır.
11. İnternet kullanımını yol açtığı sorunlara(uykusuzluk, evlilik problemleri, işe ve randevulara geç kalma vb.) rağmen aşırı olarak devam eder.

2.1.4.3. Griffiths'in İnternet Bağımlılığı Unsurları

Teknolojik bağımlılıklar insan-makine etkileşimini içeren ve kimyasal olmayan (davranışsal) bağımlılıklar olarak tanımlanır. Bu bağımlılıklar pasif (örneğin, televizyon) ya da aktif (örneğin, bilgisayar oyunları) olarak oluşabilir. Teknolojik bağımlılıklar davranışsal bağımlılıkların içinde ele alınabilir. Fiziksel ve psikolojik bağımlılığı oluşturan altı unsur, "dikkat çekme (salience), duygu durum değişikliği (mood modification), tolerans, geri çekilme belirtileri (withdrawal symptoms), çatışma (conflict) ve nüksetme (relapse)" dir. Aşağıda bu unsurlar açıklanmıştır:

- Dikkat çekme (Salience): Belirli bir eylem kişinin hayatında önemli bir hale geldiğinde ortaya çıkar. Düşüncelere (zihinsel uğraş veya bilişsel çarpıtmalara yol açan), duygulara (şiddetli isteklerle sonuçlanan) ve davranışa (sosyalleşmiş davranış yıkımları) hâkim olur. Örneğin, internet kullanıcıları, gerçekte çevrimiçi olmasalar bile bir sonraki çevrimiçi olacakları anı düşüneceklerdir.
- Duygudurum Değişikliği (Mood Modification): Bu durum, belirli bir aktivite ile meşgul olmanın sonucunda öznel deneyimlere işaret eder. Başa çıkma stratejisi olarak görülebilir. Örneğin, bu kişiler internete bağlandıklarında duygusal açıdan hareketli ve canlı olmaktadır. Saatlerce çevrimiçi olduklarında kaçma veya kayıtsız kalmanın sakinleştirici etkisini yaşarlar.

- Tolerans (Tolerance): Aynı etkiyi göstermesi için belirli aktivitelerin miktarındaki artma sürecidir. Örneğin, bir internet kullanıcısının başlangıçta daha az sürede elde ettiği duygu durumunu elde edebilmesi için çevrimiçi olma süresini arttırması gerekmektedir.
- Geriçekilme Belirtileri (Withdrawal Symptoms): Bunlar belirli bir eylem devam etmediğinde ya da aniden kesildiğinde ortaya çıkan, kişiyi rahatsız eden duygular ve fiziksel etkilerdir. Örneğin, bir internet kullanıcısı çevrimiçi olması engellendiğinde, titreme, karamsarlık ve sinirlilik gibi şikâyetlerde bulunabilir.
- Çatışma (Conflict): Kişinin çevresindekiler ile yaşadığı kişilerarası veya içsel çatışmalardır. İş, sosyal yaşam, hobiler ve ilgiler gibi çeşitli aktivitelerle üzerinden yaşadığı çatışmalardır.
- Nüksetme (Relapse): Belli bir aktivitenin daha önceki örüntüleriyle yeniden oluşmaya başlamasıdır. Yıllar süren kontrol ve ya kaçınmadan sonra tekrar bağımlılığın en uç noktasına dönülmesidir (Griffiths, 1996; Akt. Griffiths, 1999).

2.1.4.4. Suler internet bağımlılığı tanı kriterleri

Suler (1999) sağlıklı ve problemlili internet kullanımının 8 kriterle ayırt edilebileceğini öne sürmüştür. Bu kriterler;

1. İnternetteki etkinliğin karşıladığı ihtiyaçların sayısı ve türü: İnternet kullanıcıları fiziksel, kişisel, kişilerarası veya manevi ihtiyaçlarını karşılamaya çalışıyor olabilir. Karşılanmaya çalışılan ihtiyaç sayısı arttıkça internetin kullanıcı için önemi de o oranda artar.
2. Karşılanmamış ihtiyaçların altında yatan yoksunluğun derecesi: Kullanıcının ihtiyaçları ne kadar bastırılır ya da inkar edilirse, kullanıcı ihtiyaçlarını karşılamak için o kadar daha fazla başka yollar arar. İnternet genellikle bu ihtiyaçların gerçek hayatta olduğundan daha kolay karşılandığı bir yerdir.
3. İnternet aktivitesinin türü: İnternetteki bir tür etkinlik ne kadar çok sayıda niteliğe sahipse, kullanıcı interneti o kadar fazla sayıda ihtiyacını karşılamak için kullanmak ister. Değişik türdeki internet aktiviteleri ihtiyaçları etkileyişleri bakımından çok fazla çeşitlilik gösterebilir. Birçok niteliğe birden sahip olan çevreler daha geniş bir spektrumda ihtiyaçlara karşılık verebilir; böyle bir çevre daha çekicidir (Suler, 1999).

4. İnternetin kullanıcının gerçek hayattaki işlevselliğine etkisi: Fiziksel sağlık, iş performansı ve önemli ilişkilerdeki işlevsellik etkilenmiş olabilir. İnternet kullanımına bağlı bozulmuş alanların sayısı ve bozulmanın boyutu patolojinin ciddiyetini gösterir.
5. Bunaltıya dair öznel duygular: Patolojik internet kullanımının uyarıcı işaretleri kullanıcının internet etkinliklerine ilişkin depresyon, hayal kırıklığı, öfke, suçluluk ve yabancılaşma duygularıdır.
6. İhtiyaçlar hakkında bilinç düzeyindeki farkındalık: Bastırılmış ihtiyaçlarını internet aracılığıyla karşılayan kişi katarsisle ilgili bir etkinlik gerçekleştirmiştir. Bu etkinlik, gerçek karşılanmamış ihtiyaç doyurulmadığı sürece sonsuza dek tekrar edilmek zorundadır. Suler (1999)'e göre kişi internet etkinliklerinin altında yatan karşılanmamış ihtiyaçları bilinç düzeyinde anlamalı, bu etkinliklerle ilgili çatışma ve yoksunluğu çözmelidir.
7. Deneyim ve dahil olma süreci: İnternet kullanıcıları deneyim kazandıkça internet etkinliklerinin gerçek hayat ihtiyaçlarını doydurmadığını ve internetin cazibesinin yavaş yavaş kaybolduğunun farkına varırlar. Deneyim çoğunlukla kullanıcılara aşırı dahil olmayı gerektiren etkinliklerden kaçınmaları konusunda yardım eder.
8. Gerçek hayat ve sanal hayat arasındaki denge ve entegrasyon: Sağlıklı internet kullanımı, internet etkinlikleri ile gerçek dünya ilişkilerini/etkinliklerini entegre eder. Patolojik internet kullanımı, genellikle gerçek hayattan tamamen soyutlanmış 'online' bir hayat ile sonuçlanır.

2.1.5. Bağımlılık Tipleri ve Nesneleri

Uluslararası çalışmalarda "internet abuse" olarak ifade edilen internetin kötüye kullanımı (internet istismarı) kavramı; çevrimiçi sohbet, çevrimiçi oyun, çevrimiçi kumar, çevrimiçi alışveriş, pornografi ve çevrimiçi suç vb. etkinlikleri kapsamaktadır (Chou, Condrod ve Belland, 2005).

Davis (2001) patolojik internet kullanımını, özgül patolojik internet kullanımı ve genel patolojik internet kullanımı olarak ikiye ayırmaktadır. Özgül patolojik internet

kullanımına, çevrimiçi bahis oynama, açık arttırma, kumar oynama gibi kullanımı örnek olarak vermektedir. Birey bu gibi belirli internet uygulamalarını aşırı kullanmaktadır.

Genel patolojik internet kullanımına ise çevrimiçi tanışma ve sohbet odalarının kullanımını örnek vermektedir. Birey belirli bir amaç olmaksızın interneti aşırı kullanmaktadır. Sorumluluklarını yerine getirememekte ve erteleme davranışları göstermektedir. Genel patolojik internet kullanımı bireyin sosyal hayatı ile ilgilidir, sosyal destek zayıflığı ve yalnızlık bu kullanıma sebep olmaktadır.

Araştırmalarda internet bağımlıları ya da netkolik diye adlandırdıkları sanal âlemde kendini kaybedenler 5 alt gruba ayrılmaktadırlar. Bu gruplar(Cömert, 2013).:

- Sanal-seks meraklıları: Erotik ve pornografik sayfalara meraklı bağımlılardır. Genellikle erkeklerde görülür. Araştırmalarda pornografik sayfaları ziyaret edenlerin yaklaşık % 85'inin erkek olduğu bulunmuştur.
- Arkadaş arayanlar: Bu gruba siber ilişki meraklıları girer. Buluşma yeri chat odalarıdır. Birçok kişi gerçek hayattan kaçışı burada aramaktadır.
- Çevrimiçi kumarbazlar: Sanal kumarhanelerin ve alışveriş sitelerinin müşterileri bu grupta yer almaktadır.
- Bilgi bağımlıları: Yeni bilgilere ulaşmak için saatlerce sörf yaparlar, siteden siteye atlayıp, enformasyon yüklemesinden haz almaktadırlar.
- Bilgisayar kurtları: Bu grupta ise bilgisayara ve bilgisayar teknolojisine kafa takmış, genelde Doom ve oto yarışı gibi bilgisayar oyunlarına meraklı gençler ve yetişkin erkekler yer almaktadır

Gönül (2002), internet bağımlılık nesnelere "Çevrimiçi-sex, çevrimiçi oyunlar, çevrimiçi kumar, çevrimiçi borsa ve çevrimiçi alışveriş" olarak beş başlık altında sınıflamıştır. Aşağıda bu nesnelere kısaca açıklanmıştır:

- Çevrimiçi-Sex (Pornografi): Bireyin sosyal konumu ne olursa olsun, kolaylıkla sorgulanmadan pornografiye ulaşılabilirdiği bir alan olan internet, bu nesneye ulaşılabilirliği arttırmaktadır. Filmlere, hikâyelere ve resimlere siteler aracılığı ile ulaşılabilirdiği gibi, çeşitli e-posta, e-posta grupları veya sohbetler sırasında da bu materyallerin değişimi kolaylıkla yapılabilmektedir.

- Çevirimiçi Oyunlar: Birden çok kişinin net üzerinden oynayabildiği oyunlar, internet bağımlılığı için nesne oluşturmaktadır. Örnek olarak satranç verilebilir. İki kişinin sanal olarak eşleştiği bu durum bağımlılık için birçok risk faktörü içermektedir.
- Çevirimiçi Kumar: İnternet'te her türlü kumar, istendiği kişi ile oynanabilmektedir. Kumar oynatan siteler bazı ülkelerde yasaklanırken, bazı ülkeler tarafından teşvik edilmektedir. Bireyin yaşadığı ülke çevirimiçi kumarhaneleri yasaklasa bile, birey internet üzerinden kolaylıkla kredi kartı aracılığı ile diğer ülkelerdeki kumarhanelerde kumar oynayabilmektedir.
- Çevirimiçi Borsa: Bir gün içinde defalarca borsada alışveriş yapma olarak tanımlanabilir. Bu tanım borsa brokerlerini değil, sadece kendi için alışveriş yapan bireyleri kapsamaktadır. Birey saatlerce internete bağlı kalarak borsa ve ilgili siteleri ziyaret eder.
- Çevirimiçi Alışveriş: Özellikle son zamanlarda gelişen bir internet kullanımı olarak karşımıza çıkmaktadır. Bireyler sadece almazlar, çeşitli ilan tahtalarını kullanarak satış da yaparlar.

2.1.8. İnternet Bağımlılığı Nedenleri

İnternet teknolojilerinin olumsuz sonuçlarından birisi "İnternet Bağımlılığı"dır. Alan yazına göre 12-18 yaş dönemi internet bağımlılığında çok kritik bir dönemdir (Tsai ve Lin, 2003; Şendağ ve Odabaşı 2007). Karaca (2007), genç bireyin gerçek yaşamda ortak ilgilere sahip kişilerle bir araya gelme imkânlarının azalması nedeniyle kendisiyle aynı fikir, duygu ve düşünceleri paylaştığı bireylerle bağlantı kurma ihtiyacını sanal sohbet ve sanal topluluklara katılarak sağlamaya çalıştığını belirtmektedir. Günüç (2009) bu sosyalleşme unsurlarının internet bağımlılığı için bir risk faktörü olduğuna dikkat çeker. İnternet bağımlısı bireylerin, bağımlı olmayan bireylere göre daha çok çevrimiçi oyunları tercih ettiklerini belirtir.

Mitchell (2000), internet bağımlılığının sebepleri arasında yeni bir kimlik arayışı, hayattaki gerilimleri azaltma uğraşı, arkadaşlık ihtiyacı, bir yere ait olma ihtiyacını göstermekte ve ayrıca internet bağımlılığını bilgisayar bağımlılığından ayıran global bir

evde olma, özgürlük ve sınırsızlık duyguları gibi özelliklerin de mevcut olduğunu belirtmiştir (akt., Bayraktar 2001).

Selişik'a göre herkes internete bağımlı olabilir. Fakat bazı faktörler internete bağımlı olma riskini arttırabilir. Örneğin eve bağımlı olma, çok fazla boş zamanı olma, geçmişinde saplantılı davranışlara sahip olma, sosyal ilişkilerde utangaç veya çekingen olma, gibi. Araştırmalar, özellikle üniversite öğrencilerinin bağımlı olma riskinin yüksek olduğunu göstermektedir. Bunun sebepleri arasında internete ücretsiz ve sınırsız ulaşım, yapılandırılmamış uzun boş zamanlar, ebeveyn kontrolünden uzak olma, üniversitedeki stres etkenlerinden kaçma ve ilişki kurma konusunda çekingenliği sayabiliriz.

Araştırmacılar özellikle sosyalleşmede internet üzerindeki avantajları vurgulamaktadır. İnsanların gerçek hayatta kuramadığı bağı internet üzerinden kurabilmesi, diğer insanlarla risk almadan iletişime geçebilmesi, özgürce düşüncelerini, duygularını ifade edebilmeleri; kendilerini maskeleyerek, örneğin nasıl istiyorlarsa kendilerini öyle göstermeleri, gerçek kimliklerini saklayabilmeleri, istedikleri zaman iletişime girebilmeleri interneti çekici kılan etmenlerden sayılabilir (King, 1996).

Ergenlik çağına özgü problemler ve kuşak çatışması gibi nedenlerle aile ile paylaşacak fazla bir şeyin kalmaması, arkadaşlık kurmada güçlük çekme ve içe kapanıklık gibi sebeplerle kendilerini yalnız hisseden ve bu yalnızlıklarını sosyal hayat içerisinde gidermekte güçlük çeken gençler rahat bir şekilde internete bağımlı hale gelebilirler. Çünkü sanal dünyada, yalnızlıklarını giderecek ya da yalnız olmadıkları hissini uyandıracak oldukça fazla unsur bulunmaktadır (Karaca, 2007). Ceyhan (2008) ergenlik döneminin riskli ve maceracı davranışlarının sergilendiği bir dönem olarak hatırlatmakta ve internetin gittikçe ergenler tarafından bir macera alanı olarak yayıldığını belirtmektedir.

Grohol (1999), internet bağımlılığını oluşturan unsurun internetin heyecan verici ve bir çok imkân sunan ortamının bireyi büyülemesi ile açıklar. Büyülenen birey kullanımını arttırır. John Suler (1996) Time-Warner's Palace adlı internet (çevirimiçi) topluluğu

üzerindeki çalışması boyunca internetin neden bu kadar bağımlılık yapıcı olduğuna dair kendi kuramını geliştirmiştir. İnternetteki (çevrimiçi) etkileşimlerin Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisinde yer olan ihtiyaçlara karşılık geldiği sonucuna varmıştır. Buna göre kişi fizyolojik ihtiyaçlarını, kişilerarası temas ihtiyacını, öğrenme ve saygınlık ihtiyacını, kendini gerçekleştirme ihtiyacını internette karşılayabilmektedir (Akt. Esen, 2010). Yalçın (2006) gençlerin uzun süreler pornografik sitelerde kalmasını ve internet üzerinden her türlü işlemi yapabilmelerinin, internet bağımlılığının önemli bir etkeni olduğunu düşünmektedir. Ekinci (2002) de internet bağımlılığı konusunda King'in (1996) vurguladığı sosyalleşme kuramına odaklanır. İnternetin sosyal hayat üzerindeki önemine işaret eder. İnternetin özgür, sınırsız, kolaylaştırıcı ve pekiştirici yanlarının kullanımı arttırdığını belirtir. Beard (2005) bağımlılığın oluşumunu davranışçı kuram, sosyal öğrenme kuramı, genetik donanım gibi faktörlerle açıklamaktadır. Yang ve Tung (2007) ergenlerin sosyal ilişkilerini geliştirmek ve hayatlarındaki sorumluluklarından kurtulmak için kullandıklarını belirtmektedir. Wang, Zhou, Lu, Wu, Deng ve Hong (2011) internetin hızla gelişen yapısını ve ulaşımının kolaylaşmasının, ergenlerin vakit geçirecek bir olanak sunmasından dolayı bağımlılık davranışlarını arttırdığını belirtmektedir. Hawi (2012) de Lübnan'daki telekomünikasyon ve multimedya iletişimin gelişimine paralel olarak yoğun internet kullanımının altını çizmiştir. Chou ve Hsiao (2000) internetten sağlanan sosyal doyumun, internet bağımlılığını arttırdığını belirtmektedir. Ceyhan (2008)'a göre internet ergenlere yeni ve ideal bir kimlik oluşturma fırsatı verdiğinden pekiştirici bir rol oynar. Bayraktutan'a göre (2005) internetin bu derece yaygın olarak tercih edilmesinin ve kullanılmasının önemli nedenlerinden biri, kolayca ve günün her anında ulaşılabilir olmasıdır ile sosyalleşme imkânı sunmasıdır. Birey, sosyalleşemediği takdirde yalnızlık çekmekte ve sosyal çevresinden alamadığı desteği internetten almaya çalışarak yalnızlığını gidermeye çalışabilmektedir.

Hammersley (1995) yaptığı çalışmalar sonrası internet'in neden bazı insanlar için pekiştirici olduğuna dair aşağıdaki nedenleri belirtmiştir:

- İlgili alanları olarak benzer olan kişilerin birbirleriyle haberleşmelerini sağlar.
- Birbiriyle hiç karşılaşma imkânı olmayan kişilere temas kurma imkânı sağlar.
- İletişim maliyeti düşüktür.

- İnternet kullanımının gizemli bir yönü de vardır. Birçok insan bu gizemli yönü pekiştirici bulmaktadır.
- İnsanlar eğlendirici oyun yazılımlarını kendi bilgisayarlarına indirebilirler (download).
- Kullanıcılar arkadaşlarıyla minimum düzeyde zaman ve para harcayarak iletişimlerini devam ettirebilirler.
- İnternet, kullanıcılara kendine güven duygusunu destekleyici statü ve modernlik duygusu sağlar.
- Kullanıcının ciddiye alınmasına ve dinlenmesine olanak verir.
- İnsanlara belli yönlerden gündelik, yüz yüze maskelerinden (persona) farklı, "iyi gelişmiş" yeni bir maske (persona) sergilemelerine imkân verir (Akt. Griffiths, 1999).

2.1.9.İnternet Bağımlılığının Ergenler Üzerindeki Olumsuz Etkileri

İnternet kullanımının sağladığı yararların yanında fazla kullanımından kaynaklanan birçok problemi de beraberinde getirmektedir. Özellikle okul çağındaki gençlerde oldukça sık görülen, psikolojik ve bedensel gelişimlerini ve sosyal ilişkilerini olumsuz yönde etkileyen, ders başarılarını düşüren, aşırı şekilde ya da kontrolsüz bilgisayar ve internet kullanımları kişiyi bağımlı hale getirebilmektedir.

Diğer bağımlılıklarda olduğu gibi internet bağımlılığı da kullanıcının gerçek hayatını olumsuz etkileyen çeşitli sonuçlar doğurur. Bu sonuçlar kullanıcının akademik yaşamını, ilişkilerini, sosyal hayatını, gündelik işlerini ve sağlığını etkileyebilir. Bu problemlerin hemen hepsi zaman algısındaki bozulma ile ilişkilidir (Chou ve ark., 2005). Çünkü kullanıcılar planladıklarından daha uzun süre internette kalırlar ve diğer yaşamsal işlevler ikinci planda kalır. Tolerans ve yoksunluk belirtileri diğer bağımlılıklarda olduğu gibi internet bağımlılığının da bileşenlerini oluşturur (Griffiths, 2000). Toleransın gelişmesiyle kullanıcı internette geçirdiği zamanı arttırır; huysuzluk, gerginlik, irritabilite gibi yoksunluk belirtileri internetin kullanımı azaldığında ya da ara verildiğinde ortaya

çıkarm. Tolerans kullanımını arttırırken yoksunluk belirtileri kullanımın azaltılmasını ya da kesilmesini istenmeyen bir durum haline getirir.

Yukarıda bahsedilen etki alanlarının hemen hepsi ergenler içinde geçerlidir. Ergenler de internet bağımlılığının olumsuz etkilerini akademik, sosyal, ilişkisel, ailesel ve sağılıkla ilgili alanlarda deneyimlemektedirler.

İnternet bağımlılığına bağılı oluşan akademik başarısızlık yaygın olarak çalışılan olumsuz etkilerden biridir. Young (1998) yaptığı çalışmada öğrencilerin % 58'inin aşırı internet kullanımına bağılı verimsiz çalışma alışkanlıkları, düşük notlar ve okuldan atılma gibi sonuçlardan muzdarip olduğunu bulmuştur. İftene, Napoca ve Roberts (2004) internette aşırı zaman geçirme sonucu okul devamsızlığı ve okula gitmeyi reddeden öğrenci olguları bildirmişlerdir. Griffiths (2000) bütün geceyi internette uykusuz geçiren öğrencilerin ödevlerini tamamlayamadığı ve ders kaçırdığı olguları tartışmıştır. Ayrıca uykusuz kalan öğrencilerin derslerde dikkatini toplamakta zorlandıkları bildirilmiştir.

İnternet bağımlılığının sonuçlarının araştırıldığı bir çalışmada, öğrencilerin % 31'i akademik başarılarında düşüş olduğunu belirtirken, % 21'i ise internette geçirdiklerini zaman nedeniyle derslerini kaçırdıklarını kabul etmişlerdir (Suhail ve Bargess, 2006). Barber (1997; Akt: Young, 2004)'in öğretmenler, kütüphaneciler ve bilgisayar koordinatörleri ile yaptığı anket çalışmasında, katılımcıların % 86'sı internet kullanımının ergenlerin okul başarısını arttırmadığını düşünmektedir; katılımcılara göre internetteki bilgiler dezorganize ve okul müfredatıyla ilgisizdir bu yüzden internet kullanımını başarıyı arttırmak bir yana dikkat dağıtıcı bir unsur bile olabilir.

Diğer bağımlılıklarda olduğu gibi internet bağımlıları da problemi inkar ederler. Bu yüzden davranış problemini ilk fark edenler genelde aile ve arkadaşlar olur. Brenner (1997)'in çalışmasında katılımcıların % 58'i başkalarının problemlili internet kullanımından şikayet etmişlerdir. Çatışma bağımlılığın diğer bir bileşenidir (Griffiths, 2000). Kullanıcılar, kullanımlarını gizlediklerinde ya da bu konuda yalan söylediklerinde, zaman

kısıtlamalarına uymadıklarında arkadaş ve aile ortamından soyutlandıklarında çatışma ortaya çıkabilir (Young, 1998). Kullanıcı ile yakınları internet kullanımına bağlı ortaya çıkan okul, iş ve sağlık problemleri hakkında tartıştığında da çatışma ortaya çıkar. Günlük işler de aşırı internet kullanımından dolayı aksar; kullanıcılar interneti günlük sorumluluklarından kaçmak için kullanıyor olabilir (Young, 1998). Problemi inkar eden kullanıcı yakınların problemi dile getirmesi sonucu savunmacı, öfkeli ve alıngan olurlar. Kullanıcının interneti ne kadar ve ne amaçla kullandığı konusunda yalan söylemesi ilişkilere zarar verir. Suhail ve Bargess (2006) tarafından yapılan araştırmaya katılan öğrencilerin % 25'i internete bağlanamadıklarında huzursuzluk hissettiklerini, anksiyetelerinin arttığını ve olumsuz duygu durumu deneyimlediklerini belirtmişlerdir.

İnternet bağımlıları bilgisayarda geçirdikleri uzun saatler sonucu bazı sağlık problemleri de yaşayabilirler. Görünürde fiziksel bir bozulma olmasa bile başka alanlarda bozulmalar oluşabilir. Uykusuzluk internet bağımlıları tarafından fiziksel bir problem olarak görülmez ancak dikkat, okula devam, günlük işlevlerin sürdürülmesi ve kişiler arası ilişkiler de problemlere sebep olabilir. Aşırı yorgunluk, kişinin bağışıklık sistemini zayıflatıp hastalıklara karşı kırılganlığını arttırabilir. Young (1998)'a göre bazı kullanıcılar gece boyunca uyanık kalmak için kafein hapları kullanmaktadırlar, hareketsizlik aşırı bilgisayar kullanımıyla beraber kas kramplarına ve carpal tunnel sendromuna sebep olabilir. Suhail ve Bargess (2006)'in çalışmasına katılan öğrenciler internet kullanımı sonucunda baş ağrısı ve bel ağrısı deneyimlediklerini, daha az uyduklarını belirtmişlerdir. Ülkemizde Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü tarafından yapılan İnternet Kullanımı ve Aile (2008) araştırmasına göre aile bireylerinin internet/bilgisayar kullanımına bağlı olarak yaşadıkları fizyolojik sorunlar incelendiğinde, aile bireylerinin çoğunun internet/bilgisayar kullanımına bağlı olarak bazen sorun yaşadığı ortaya çıkmıştır. Bununla birlikte aile bireylerinin en çok yaşadıkları fizyolojik sorunun göz yorgunluğu/göz kızarıklığı olduğu ortaya çıkmıştır. Bunu sırasıyla sırt/boyun ağrısı, baş ağrısı, eklem/kas ağrısı, yorgunluk ve uykusuzluk izlemiştir. Aile bireyleri tarafından en az yaşanan fizyolojik sorun ise yemek yeme düzenin bozulması olarak tespit edilmiştir. Aile

bireylerinin internet kullanım süreleri ve sıklıkları artıkça yaşanan fizyolojik sorunların da sıklığının arttığı ortaya çıkmıştır.

Bozkurt (2011) bilgisayar ve internet kötüye kullanımı olan çocuk ve ergenlerde yapılandırılmış görüşme teknikleri kullanarak eş psikiyatrik sorunların varlığını tespit etmeyi amaçlamıştır. Çalışmaya İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı Polikliniği'nde takip edilen bilgisayar-internet kötüye kullanımı ve sonuçlarıyla ilişkili şikâyetlere sahip, herhangi bir zekâ testinden 70 ve üstü almış, 10-18 yaş arası çocuk ve ergen dâhil edilmiştir. Psikiyatrik değerlendirme, "Okul Çağı Çocukları için Duygulanım Bozuklukları" ve "Şizofreni Görüşme Çizelgesi-Şimdi ve Yaşam Boyu Şekli" (ÇDŞG-ŞY) ile yapılmıştır. Sonuç olarak bilgisayar ve internet kötüye kullanımı olan çocuk ve ergenlerde yüksek oranda eş psikiyatrik tanı varlığı saptanmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

3.1.Araştırmanın amacı

Bu çalışmanın genel amacı; 15-18 yaş aralığındaki ergenlerin internet bağımlılığının düzeyini tespit etmek ve internet bağımlılığı ile algılanan sosyal destek düzeyi ve sosyo-demografik değişkenler arasındaki ilişkiyi saptamak ve incelemektir.

3.2.Evren örneklem

Araştırmamızın evrenini İstanbul İli Tuzla İlçesindeki 3 okulda eğitim görmekte lise öğrencileri oluşturmaktadır. Örneklem ise bu öğrenciler arasından seçilen 102 öğrencinin oluşturduğu gruptur.

3.3.Sınırlılıklar

Bu çalışma; İstanbul İli Tuzla İlçesindeki okullarda eğitim görmekte olan 15-18 yaş aralığındaki lise öğrencileri arasından seçilen 102 öğrencinin verdiği cevaplarla sınırlıdır. Örneklem küçük olması araştırmamızda farklı sonuçların çıkabilmesine sebebiyet vermiştir. Araştırmamızda katılımcı öğrencilerin okudukları lise dağılımları eşit değildir. Meslek lisesinde okuyan öğrencilerin sayısı daha fazladır. Araştırmamızda cinsiyet dağılımı eşit değildir, kız öğrenciler daha fazladır. Katılımcı öğrencilerin büyük bir kısmı 12. sınıf öğrencisidir.

Araştırmaya katılan lise öğrencilerin, gönüllü olarak katılmayı kabul etmelerine ve isim belirtmemelerine rağmen sorulara içten ve doğru cevap vermeme, kendilerini iyi göstermeye çalışma ihtimallerinin olabileceği göz önünde bulundurulmalıdır.

3.4.Verilerin toplanması

Bu araştırmada ergenlerin internet kullanımı ile algılanan sosyal destek düzeyi ve sosyo-demografik değişkenler arasındaki ilişkiyi sınamak amacıyla ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Katılımcılara uygulanacak ölçekler:

1-Kişisel Bilgi Formu, sosyo-demografik bilgilere ilişkin; öğrencinin cinsiyeti, yaşı, sınıfı, ailenin ekonomik durumu, akademik başarısı, interneti hangi amaçla kullandığı gibi 15 sorudan oluşmaktadır. Form; daha önce bu konuyla ilgili yapılan çalışmalar ve literatür taramaları sonucunda geliştirilmiştir.

2-İnternet Bağımlılığı Ölçeği (İBÖ), Yaung (1998) tarafından geliştirilen 20 maddelik, 1-6 arası derecelendirilen Likert tipi bir ölçektir. Puan aralığı 20-180'dir ve ölçekten alınan yüksek puanlar internet bağımlılığının yüksek olduğunu göstermektedir. Ölçeğin Türkçe uyarlama çalışması, Bayraktar tarafından KKTC'de gerçekleştirmiş, Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı .91 bulunmuştur. Ölçeğin başka bir çalışma için hesaplanan Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı ise .90'dır.

3-Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği (ÇBASDÖ), Zimet ve arkadaşları tarafından geliştirilmiş 12 maddeden oluşan ve 1-7 arası Likert tipi puanlanan bir ölçektir. Puan aralığı 12-84'dür ve ölçekten alınan puanın yüksek olması algılanan sosyal desteğin yüksek olduğunu gösterir. Ölçeğin Türkçe'ye uyarlama, geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yapılmıştır. İç tutarlılık değerleri .80 ile .95 arasında değişmektedir.

Bu çalışmada uygulanan ölçeklerdeki bilgiler SPSS programına girilerek güvenilirlik analizi yapılmıştır ve verilerin ne ölçüde raslantısal olduğu incelenmiştir. Yapılan güvenilirlik ölçeği popülasyonu temsil etmesi için seçilen örneklemin popülasyonu ne kadar temsil ettiğini gösterir. Sonuçların güvenilirliği rakamsal olarak Cronbach's Alpha (α) olarak gösterilir ve buna göre değerlendirilir(Kalaycı, 2009).

α değeri,	$0,00 \leq \alpha < 0,40$	ise	Güvenilir değil
	$0,40 \leq \alpha < 0,60$	ise	Düşük güvenilirlikte
	$0,60 \leq \alpha < 0,80$	ise	Oldukça güvenilir
	$0,80 \leq \alpha \leq 1,00$	ise	Yüksek güvenilirdir.

Tablo 1.Cronbach's Alpha

	Cronbach's Alpha	N
İB	0,91	20
ÇBASD	0,83	12
Aile	,816	4
Arkadaş	,788	4
Özel kişi	0,906	4

İB (İnternet bağımlılığı) ölçeğinin Cronbach'salpa değerinin 0,91 olması ve ÇBASD (Çok boyutlu algılanan sosyal destek) ölçeğinin Cronbach'salpa değerinin 0,83 olması; araştırma sırasında kullanılan ölçeklerin güvenilirliğinin yüksek olduğunu yani kullanılan örneklemin popülasyonu iyi derece temsil ettiğini ve değerler $0,80 \leq \alpha \leq 1,00$ aralığında olduğundan yüksek güvenilirlik kategorisinde olduğunu göstermektedir.

3.5.Verilerin analizi

Veri toplama araçları ile elde edilen bilgiler bilgisayar ortamında SPSS 22 programına sayısal ifadeler olarak girilmiştir. Sosyo-demografik değişkenlere ait tanımlayıcı istatistiklere yer verilmiştir. Ayrıca ölçeklerin alt boyutlarıyla bağımsız değişkenler arasındaki ilişkiyi araştırmak için t testi veya anova analizi yapılmıştır. anova sonucunda çıkan anlamlılık düzeyini tespit etmek için post hoc çoklu karşılaştırma testleri uygulanmıştır. Ölçekler arasındaki ilişkiyi ortaya koymak için korelasyon analiz yapılmıştır.

BULGULAR

SOSYO-DEMOGRAFİK DEĞİKENLERİN FREKANS VE YÜZDE DAĞILIMLARI

Tablo 2.Sosyo-Demografik Değişkenlerin Frekans Ve Yüzde Dağılımları.

		Frekans	%
Cinsiyet	Kız	62	60,8
	Erkek	40	39,2
	Total	102	100
Okul	Genel lise	7	6,9
	Anadolu lisesi	13	12,7
	Meslek lisesi	82	80,4
	Total	102	100
Sınıf	9	5	4,9
	10	8	7,8
	11	8	7,8
	12	81	79,4
	Total	102	100
Yaş	15	5	4,9
	16	11	10,8
	17	51	50
	18	35	34,3
	Total	102	100
Başarı	Çok başarısız	1	1
	Başarısız	7	6,9
	Vasat	17	16,7
	Başarılı	67	65,7
	Çok başarılı	10	9,8
	Total	102	100
Ekonomik Durum	Asgari ücretten az	6	5,9
	Asgari ücret - 1000 tl arası	27	26,5
	1001-2000tl arası	44	43,1
	2000tl den fazla	25	24,5
	Total	102	100

Tablo 3.Devamı

Anne babanın sağ olma durumu	Sağ ve birlikteler	85	83,3
	Anne ölü - baba sağ	7	6,9
	Anne baba boşanmış	5	4,9
	Öz baba - üvey anne	2	2
	Anne sağ- baba ölü	3	2,9
	Total	102	100
Anne eğitim durumu	Okuryazar değil	9	8,8
	Okuryazar	2	2
	İlkokul mezunu	63	61,8
	Ortaokul mezunu	14	13,7
	Lise mezunu	12	11,8
	Yüksek lisans - Doktora	2	2
	Total	102	100
Baba eğitim durumu	Okuryazar değil	3	2,9
	Okuryazar	6	5,9
	İlkokul mezunu	48	47,1
	Ortaokul mezunu	14	13,7
	Lise mezunu	25	24,5
	Üniversite mezunu	6	5,9
	Total	102	100
Romantik ilişki durumu	Romantik bir ilişkim var	23	22,5
	Romantik bir ilişkim yok	79	77,5
	Total	102	100
Akademik başarı	1.99 ve Altı	6	5,9
	2.00 - 2.99	28	27,5
	3.00 - 3.99	54	52,9
	4.50 - 5.00	14	13,7
	Total	102	100
Haftada kaç saat internet kullanıyorsunuz	Hiç	9	8,8
	2-5 saat	12	11,8
	6-14 saat	15	14,7
	15-21 saat	30	29,4
	22 saat ve daha fazla	36	35,3
	Total	102	100

Tablo 4.Devamı

İnternette ne kadar geçirirsiniz?	İnternette oldukça az zaman geçiriyorum	35	34,3
	İnternette geçirdiğim zaman kabul edilebilir ölçülerde	50	49
	İnternette oldukça fazla zaman geçiriyorum	17	16,7
	Total	102	100
İnternete nerden bağlanıyorsunuz	Evden	71	69,6
	İnternet kafeden	5	4,9
	Okuldan	3	2,9
	Diğer	23	22,5
	Total	102	100
İnterneti neden kullanırsınız	Ödev hazırlamak	21	20,6
	Chat yapmak	23	22,5
	İnternette sörf yapmak	37	36,3
	Film mp3 indirmek	10	9,8
	Oyun oynama	9	8,8
	Diğer	2	2
	Total	102	100

Araştırmaya katılanların %60.8(n:62)i kız iken, %39.2(n:40)'si erkektir.

Araştırmaya katılanların %6.9'u(n:7) genel lise, %1.7'si (n:13) anadolu lisesi %80.4'ü (n:82) ise meslek lisesi öğrencisidir.

Araştırmaya katılanların %4.9'u (n:5) 9.sınıf öğrencisi, %7.8'i(n:8) 10.sınıf, %7.8'i(n:8) 11.sınıf öğrencisiyken, %79.4'lük(n:81) kısım 12.sınıf öğrencisidir.

Araştırmaya katılanların 4.9'u(n:5) 15 yaşında, %10.8'i (n:5) 16 yaşında, %50.0'si(n:51) 17 yaşında, %34.3'ü(n:35) 18 yaşındadır.

Araştırmaya katılanların %1.0'i (n:1) çok başarısız, %6.9'u(n:7) başarısız, %16.7'si (n:17) vasat durumdayken, %65.7'si(n:67) başarılıdır.

Araştırmaya katılanların ailelerinin aylık gelir durumları şöyledir; %5.9'u(n:6) asgari ücretten az, %26.5'i(n:27) asgari ücret-1000TL. arası, %43.1'i(n:44) 1001-2000TL. arası, %24.5 (n:25) ise 2000TL. den fazla aylık gelire sahiptir

Anne ve babanın hayatta olup olmaması ile ilgili olarak %83.3'ü (n:85) sağ ve birlikte olduğunu, %6.9'u(n:7) annenin ölü - babanın sağ olduğunu, %4.9'u (n:5) anne babanın

boşanmış olduğunu, %2.0'ı(n:2) öz baba - üvey anne olduğunu, %2.9'u(n:3) annenin sağ, babanın ölü olduğunu belirtmişlerdir.

Annenin eğitim durumu hakkında; %8.8'i (n:9) okuryazar değil, %2.0'ı(n:2) okuryazar, %61.8'i(n:63) ilkokul mezunu, %13.7'si(n:14) ortaokul mezunu, %11.8'i(n:12) lise mezunu iken, %2.0'ı (n:2) yüksek lisans - doktora mezunu olduğunu ifade etmiştir.

Babanın eğitim durumu hakkında; %2.9'u(n:3) okuryazar değil, %5.9'u(n:6) okuryazar, %47.1'i(n:48) ilkokul mezunu, %24.5'i(n:25) lise mezunu, %5.9'u (n:6) üniversite mezunu olduğunu belirtmiştir.

Romantik ilişki durumu ile ilgili %22.5'i(n:23) var, %77.5'i(n:79) yok şeklinde görüş belirtmiştir.

Son dönemdeki not ortalama durumu hakkında; %5.9'u(n:6) "1.99 ve altı", %27.5'i (n:28) "2.00 - 2.99 arasında", %52.9'u (n:54) "3.00 - 3.99 arası" %13.7'lik (n:14) kısım ise 4.50 ve 5.00 arasında olduğunu belirtmiştir.

Haftada kaç saat internet kullanıldığıyla ilgili olarak; 8.8'i (n:9) hiç kullanmam, %11.8'i (n:12) 2-5 saat arası, %14.7'si (n:15) 6-14 saat arası, %29,4 ü (n:30) 15-21 saat arası, %35,3 ü(n:36) ise 22 saat ve daha fazla internet kullandığını belirtmiştir.

İnternette ne kadar zaman geçirildiği ilgili olarak; %34.3'ü(n:35) oldukça az zaman geçiririm, %49.0'ı (n:50) geçirdiğim zaman kabul edilebilir ölçüde, %16.7'si (n:17) ise oldukça fazla zaman geçiririm şeklinde görüş bildirmiştir.

İnternete nereden bağlanıldığı hakkında %69.6'sı(n:71) evden, %4.9'u (n:5) internet kafeden, %2.9'u(n:3) okuldan, %22.5'i (n:23) ise diğer araçlardan bağlandığını belirtmiştir.

İnterneti neden kullandığı ile ilgili olarak; %20.6'sı(n:21) ödev hazırlamak için, %22.5'i (n:23) chat yapmak için, %36.3'ü (n:37) sörf yapmak için, %9.8'i(n:10) mp3 ve film indirmek, %8.8'i (n:9) oyun oynamak için, %2'si(n:2) ise diğer işleri için bağlandığını belirtmiştir.

Tablo 5.İnternet Bağımlılığı Puanı Durumu

İnternet bağımlılığı puanı	N	%
0-49	75,0	73,50
50-79	24,0	23,52
80-100	3,0	2,98
	102,0	100,0

Tablo 5.'te araştırmaya katılan öğrencilerin internet bağımlılık puanları görülmektedir. Bayraktar(2001)'e göre 80 ve üzeri puan alanlar “internet bağımlısı” olarak tanımlanmaktadır. 50–79 puan arası alanlar “sınırlı semptom gösterenler”, 50 puan ve altı alanlar “semptom göstermeyenler” olarak tanımlanmıştır (Bayraktar, 2001).Buna göre 80-100 puan arasında olan 3 kişi internet bağımlısı, 50-79 puan aralığında olan 24 kişi sınırlı semptom gösterenler şeklinde ifade edilebilir.

İNTERNET BAĞIMLILIĞI PUANI İLE CİNSİYET ARASINDAKİ İLİŞKİ

Tablo 6.İnternet Bağımlılığı Puanı İle Cinsiyet Arasındaki İlişki

Cinsiyet	N	\bar{X}	SS	P
kız	62	40,2581	11,71511	0,08
erkek	40	49,1000	18,53036	

Tablo 6. incelendiğinde Araştırmaya katılan öğrencilerin internet bağımlılığı puanı ile cinsiyet arasındaki ilişkiyi araştırmaya yönelik yapılan Bağımsız Örneklem için T Testi (Independent Samples T Test) sonucunda ($p=0,08>0,05$) olduğundan anlamlı bir farklılık bulunmadığı tespit edilmiştir.

İNTERNET BAĞIMLILIĞI PUANI İLE OKUL TÜRÜ ARASINDAKİ İLİŞKİ

Tablo 7. İnternet Bağımlılığı Puanı İle Okul Türü Değişkeni Arasındaki İlişki

	N	\bar{X}	SS	F	p
Genel lise	7	52,5714	12,14986	4,306	0,016
Anadolu lisesi	13	52,3846	21,66233		
Meslek lisesi	82	41,5976	13,72288		
Total	102	43,7255	15,30687		

Tablo 7. incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin internet bağımlılığı puanı ile okul türü değişkeni arasında anlamlı bir farklılığın bulunduğu görülmektedir ($p=0,01<,05$). Anlamlı farklılığın neden kaynaklandığını bulmak için Tukey HSD çoklu karşılaştırma tekniği tercih edilmiştir. Bu amaçla gerçekleştirilen analiz sonuçları aşağıda tablo halinde sunulmuştur.

Tablo 8. Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı Puanının Okul Türüne Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Tukey Testi Analizi

(I) Okul			MeanDifference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% ConfidenceInterval	
						LowerBound	UpperBound
Tukey HSD	Genel lise	Anadolu lisesi	,18681	6,95202	1,000	-16,3553	16,7290
		Meslek lisesi	10,97387	5,83923	,150	-2,9204	24,8682
	Anadolu lisesi	Genel lise	-,18681	6,95202	1,000	-16,7290	16,3553
		Meslek lisesi	10,78705*	4,42690	,043	,2534	21,3208
	Meslek lisesi	Genel lise	-10,97387	5,83923	,150	-24,8682	2,9204
		Anadolu lisesi	-10,78705*	4,42690	,043	-21,3208	-,2534

Tablo 8. incelendiğinde, anova sonrası post-hocTukey testi sonucunda anadolu lisesi öğrencileri ile meslek lisesi öğrencileri arasında internet bağımlılığı puanı lehine anlamlı bir farklılık saptanmıştır ($p=0,04<,05$). Bu durum araştırmaya katılan anadolu lisesi

öğrencilerinin internet bağımlılığı puanlarının ya da internet bağımlılığının meslek lisesi öğrencilerine göre fazla olduğunu ortaya koymaktadır.

İNTERNET BAĞIMLILIĞI PUANI İLE SINIF DEĞİŞKENİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

Tablo 9. İnternet Bağımlılığı Puanı İle Sınıf Değişkeni Arasındaki İlişkiye Yönelik Anova Analizi

	N	\bar{X}	SS	F	p
9	5	43,6000	8,56154	5,936	0,001
10	8	59,8750	24,63121		
11	8	54,7500	13,91556		
12	81	41,0494	13,28994		
Total	102	43,7255	15,30687		

Tablo 9. incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin internet bağımlılığı puanı ile sınıf değişkeni arasında anlamlı bir farklılığın bulunduğu görülmektedir ($p=0,00<,05$). Anlamlı farklılığın neden kaynaklandığını bulmak için Tukey HSD çoklu karşılaştırma tekniği kullanılmıştır.

Tablo 10. Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı Puanının Sınıf Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Tukey Testi Analizi

(I) Sınıfınız		Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval		
Tukey HSD					Lower Bound	Upper Bound	
9	10	-16,27500	8,14928	,196	-37,5745	5,0245	
	11	-11,15000	8,14928	,522	-32,4495	10,1495	
	12	2,55062	6,58717	,980	-14,6660	19,7673	
	10	9	16,27500	8,14928	,196	-5,0245	37,5745
		11	5,12500	7,14739	,890	-13,5559	23,8059
		12	18,82562*	5,29767	,003	4,9793	32,6719
	11	9	11,15000	8,14928	,522	-10,1495	32,4495
		10	-5,12500	7,14739	,890	-23,8059	13,5559
		12	13,70062	5,29767	,054	-,1457	27,5469
	12	9	-2,55062	6,58717	,980	-19,7673	14,6660
		10	-18,82562*	5,29767	,003	-32,6719	-4,9793
		11	-13,70062	5,29767	,054	-27,5469	,1457

Tablo 10. incelendiğinde, anova sonrası post-hoc Tukey testi sonucunda 10. Sınıf öğrencileri ile 12. Sınıf öğrencilerinin internet bağımlılığı puanları arasında anlamlı bir farklılık saptanmıştır ($p=0,00<0,05$). Araştırmaya katılan 10 sınıf öğrencilerinin internet bağımlılığının 12. Sınıf öğrencilerine göre fazla olduğu görülmektedir.

İNTERNET BAĞIMLILIĞI PUANI İLE YAŞ DEĞİŞKENİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

Tablo 11.İnternet Bağımlılığı Puanı İle Yaş Değişkeni Arasındaki İlişki

	N	Mean	Std. Deviation	F	Sig.
15	5	41,0000	10,83974	3,12	0,029
16	11	56,4545	21,48657		
17	51	41,5686	13,93019		
18	35	43,2571	14,15324		
Total	102	43,7255	15,30687		

Tablo 11. incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin internet bağımlılığı ile yaş değişkeni arasında anlamlı bir farklılığın bulunduğu görülmektedir ($p=0,02<,05$).Anlamlı farklılığın neden kaynaklandığını bulmak için Tukey HSD çoklu karşılaştırma tekniği kullanılmıştır. Bu amaçla gerçekleştirilen analiz sonuçları aşağıda tablo halinde sunulmuştur.

Tablo 12.Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı Puanının Yaş Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Tukey Testi Analizi

(I) Yaş			MeanDifference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% ConfidenceInterval	
						LowerBound	UpperBound
Tukey HSD	15	16	-15,45455	8,00740	,222	-36,3832	5,4741
		17	-,56863	6,95724	1,000	-18,7525	17,6153
		18	-2,25714	7,09780	,989	-20,8084	16,2941
	16	15	15,45455	8,00740	,222	-5,4741	36,3832
		17	14,88592*	4,93546	,017	1,9863	27,7856
		18	13,19740	5,13170	,056	-,2152	26,6100
	17	15	,56863	6,95724	1,000	-17,6153	18,7525
		16	-14,88592*	4,93546	,017	-27,7856	-1,9863
		18	-1,68852	3,25869	,955	-10,2056	6,8286
	18	15	2,25714	7,09780	,989	-16,2941	20,8084
		16	-13,19740	5,13170	,056	-26,6100	,2152
		17	1,68852	3,25869	,955	-6,8286	10,2056

Tablo 12. incelendiğinde, anova sonrası post-hocTukey testi sonucunda 16 yaşındaki öğrenciler ile 17 yaşındaki öğrencilerin internet bağımlılığı puanları arasında anlamlı bir farklılık saptanmıştır ($p=0,01<,05$). Araştırmaya katılan 16 yaşındaki öğrencilerin internet bağımlılığı puan ortalamalarının 17 yaşındaki öğrencilere göre fazla olduğu görülmektedir.

İNTERNET BAĞIMLILIĞI PUANI İLE BAŞARI DEĞİŞKENİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

Tablo 13.İnternet Bağımlılığı Puanı İle Başarı Durumu Değişkeni Arasındaki İlişki

	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	F	Sig.
Çok başarısız	1	35,0000			1,125	0,349
Başarısız	7	49,7143	17,45197	6,59623		
Vasat	17	49,1765	21,77796	5,28193		
Başarılı	67	42,2388	13,61716	1,66360		
Çok başarılı	10	41,1000	10,33280	3,26752		
Total	102	43,7255	15,30687	1,51561		

Tablo 13.da görüldüğü üzere araştırmaya katılan öğrencilerin internet bağımlılığı puanı ile başarı durumu arasındaki ilişkiyi araştırmaya yönelik yapılan anova analizi sonucunda ($p=0,3>0,05$) olduğundan anlamlı bir farklılık bulunmadığı tespit edilmiştir.

İNTERNET BAĞIMLILIĞI PUANI İLE AİLE GELİR DURUMU DEĞİŞKENİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

Tablo 14.İnternet Bağımlılığı Puanı İle Aile Gelir Durumu Değişkeni Arasındaki İlişki

	N	Mean	Std. Deviation	F	Sig.
Asgari ücretten az	6	45,6667	13,38158	2,123	0,102
Asgari ücret - 1000 TL arası	27	49,7407	16,55897		
1001-2000TL arası	44	41,4091	16,65563		
2000 TL den fazla	25	40,8400	9,71974		
Total	102	43,7255	15,30687		

Araştırmaya katılan öğrencilerin internet bağımlılığı ile aile gelir durumu değişkeni arasındaki ilişkiyi araştırmaya yönelik yapılan anova analizi sonucunda ($p=0,1>0,05$) olduğundan anlamlı bir farklılık bulunmadığı tespit edilmiştir.

İNTERNET BAĞIMLILIĞI İLE ANNE BABANIN SAĞ OLMA DURUMU DEĞİŞKENİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

Tablo 15.İnternet Bağımlılığı Puanı İle Anne Babanın Sağ Olma Durumu Değişkeni Arasındaki İlişki

	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	F	Sig.
Sağ ve birlikteler	85	43,4824	16,15889	1,75268	0,139	0,967
Anne ölü - baba sağ	7	47,8571	10,57400	3,99660		
Anne baba boşanmış	5	43,4000	12,28007	5,49181		
Öz baba - üvey anne	2	43,0000	14,14214	10,00000		
Anne sağ baba ölü	3	42,0000	7,81025	4,50925		
Total	102	43,7255	15,30687	1,51561		

Araştırmaya katılan öğrencilerin internet bağımlılığı puanı ile anne babanın sağ olma durumu değişkeni arasındaki ilişkiyi araştırmaya yönelik yapılan anova analizi sonucunda ($p=0,9>0,05$) olduğundan anlamlı bir farklılık bulunmadığı tespit edilmiştir(Tablo 15).

İNTERNET BAĞIMLILIĞI PUANI İLE ANNE EĞİTİM DURUMU DEĞİŞKENİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

Tablo 16.İnternet Bağımlılığı Puanı İle Anne Eğitim Durumu Değişkeni Arasındaki İlişki

	N	Mean	Std. Deviation	F	Sig.
Okuryazar değil	9	56,7778	19,00512	2,959	0,016
Okuryazar	2	67,5000	36,06245		
İlkokul mezunu	63	41,4762	12,26305		
Ortaokul mezunu	14	45,1429	19,39015		
Lise mezunu	12	41,0833	13,72097		
Yüksek Lisans – Doktora	2	38,0000	5,65685		
Total	102	43,7255	15,30687		

Tablo 16. incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin internet bağımlılığı ile anne eğitim durumu değişkeni arasında anlamlı bir farklılığın bulunduğu görülmektedir ($p=0,01<,05$).Anlamlı farklılığın neden kaynaklandığını bulmak için Tukey HSD çoklu karşılaştırma tekniği kullanılmıştır.

Tablo 17. Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı Puanının Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Tukey Testi Analizi

(I) Anne eğitim durumu			MeanDifferen ce (I-J)	Std. Error	Sig.	95% ConfidenceInterval	
						LowerBoun d	UpperBoun d
Tukey y HSD	Okurya zar değil	Okuryazar	-10,72222	11,42478	,935	-43,9465	22,5021
		İlkokul mezunu	15,30159*	5,20790	,046	,1566	30,4466
		Ortaokul mezunu	11,63492	6,24405	,431	-6,5233	29,7932
		Lise mezunu	15,69444	6,44445	,155	-3,0466	34,4355
		Yüksek lisans - Doktora	18,77778	11,42478	,572	-14,4465	52,0021
	Okurya zar	Okuryazar değil	10,72222	11,42478	,935	-22,5021	43,9465
		İlkokul mezunu	26,02381	10,49686	,141	-4,5020	56,5496
		Ortaokul mezunu	22,35714	11,04762	,337	-9,7703	54,4846
		Lise mezunu	26,41667	11,16211	,179	-6,0437	58,8771
		Yüksek lisans - Doktora	29,50000	14,61463	,340	-13,0007	72,0007
	İlkokul mezunu	Okuryazar değil	-15,30159*	5,20790	,046	-30,4466	-,1566
		Okuryazar	-26,02381	10,49686	,141	-56,5496	4,5020
		Ortaokul mezunu	-3,66667	4,31816	,957	-16,2243	8,8909
		Lise mezunu	,39286	4,60318	1,000	-12,9936	13,7793

	Yüksek lisans - Doktora	3,47619	10,49686	,999	-27,0496	34,0020
Ortaokul mezunu	Okuryazar değil	-11,63492	6,24405	,431	-29,7932	6,5233
	Okuryazar	-22,35714	11,04762	,337	-54,4846	9,7703
	İlkokul mezunu	3,66667	4,31816	,957	-8,8909	16,2243
	Lise mezunu	4,05952	5,74937	,981	-12,6601	20,7792
	Yüksek lisans - Doktora	7,14286	11,04762	,987	-24,9846	39,2703
Lise mezunu	Okuryazar değil	-15,69444	6,44445	,155	-34,4355	3,0466
	Okuryazar	-26,41667	11,16211	,179	-58,8771	6,0437
	İlkokul mezunu	-,39286	4,60318	1,000	-13,7793	12,9936
	Ortaokul mezunu	-4,05952	5,74937	,981	-20,7792	12,6601
	Yüksek lisans - Doktora	3,08333	11,16211	1,000	-29,3771	35,5437
Yüksek lisans - Doktora	Okuryazar değil	-18,77778	11,42478	,572	-52,0021	14,4465
	Okuryazar	-29,50000	14,61463	,340	-72,0007	13,0007
	İlkokul mezunu	-3,47619	10,49686	,999	-34,0020	27,0496
	Ortaokul mezunu	-7,14286	11,04762	,987	-39,2703	24,9846
	Lise mezunu	-3,08333	11,16211	1,000	-35,5437	29,3771

Tablo 17. incelendiğinde, anova sonrası post-hocTukey testi sonucunda okuryazar olmayan anneler ile ilkokul mezunu annelerin çocuklarının internet bağımlılığı puanları arasında anlamlı bir farklılık saptanmıştır ($p=0,4<,05$). Araştırmaya katılan öğrencilerden anneleri okuryazar olmayan internet bağımlılığı puan ortalamalarının anneleri ilkokul mezunu olanlara göre fazla olduğu görülmektedir.

İNTERNET BAĞIMLILIĞI PUANI İLE BABA EĞİTİM DURUMU DEĞİŞKENİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

Tablo 18. İnternet Bağımlılığı Puanı İle Baba Eğitim Durumu Değişkeni Arasındaki İlişki

	N	Mean	Std. Deviation	F	Sig.
Okuryazar değil	3	49,6667	16,80278	1,049	0,394
Okuryazar	6	53,3333	7,52773		
İlkokul mezunu	48	44,6667	17,16544		
Ortaokul mezunu	14	43,0714	9,89533		
Lise mezunu	25	41,0800	15,97112		
Üniversite mezunu	6	36,1667	8,32867		
Total	102	43,7255	15,30687		

Araştırmaya katılan öğrencilerin internet bağımlılığı ile baba eğitim durumu değişkeni arasındaki ilişkiyi araştırmaya yönelik yapılan anova analizi sonucunda ($p=0,3>,05$) olduğundan anlamlı bir farklılık bulunmadığı tespit edilmiştir.

İNTERNET BAĞIMLILIĞI PUANI İLE ROMANTİK İLİŞKİ DURUMU DEĞİŞKENİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

Tablo 19.İnternet Bağımlılığı Puanı İle Romantik İlişki

		N	Mean	Std. Deviation	F	Sig.
İnternet Bağımlılığı	Romantik bir ilişkim var	23	43,9565	14,91332	0,423	0,517
	Romantik bir ilişkim yok	79	43,6582	15,51251		

Araştırmaya katılan öğrencilerin internet bağımlılığı puanı ile romantik ilişki durumu değişkeni arasındaki ilişkiyi araştırmaya yönelik yapılan Bağımsız Örneklem için T Testi (Independent Samples T Test) sonucunda ($p=0,5>0,05$) olduğundan anlamlı bir farklılık bulunmadığı tespit edilmiştir.

İNTERNET BAĞIMLILIĞI PUANI İLE AKADEMİK BAŞARI DURUMU DEĞİŞKENİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

Tablo 20.İnternet Bağımlılığı Puanı İle Akademik Başarı Değişkeni Arasındaki İlişki

	N	Mean	Std. Deviation	F	Sig.
1.99 ve Altı	6	39,1667	16,33911	0,762	0,518
2.00 - 2.99	28	45,5000	16,51374		
3.00 - 3.99	54	44,5000	15,25599		
4.50 - 5.00	14	39,1429	12,68468		
Total	102	43,7255	15,30687		

Araştırmaya katılan öğrencilerin internet bağımlılığı puanı ile akademik başarı durumu değişkeni arasındaki ilişkiyi araştırmaya yönelik yapılan anova testi sonucunda ($p=0,5>0,05$) olduğundan anlamlı bir farklılık bulunmadığı tespit edilmiştir.

İNTERNET BAĞIMLILIĞI PUANI İLE İNTERNETE ÇOĞUNLUKLA NERDEN BAĞLANILDIĞI ARASINDAKİ İLİŞKİ

Tablo 21. İnternet Bağımlılığı İle İnternete Çoğunlukla Nerden Bağlanıldığı Değişkeni Arasındaki İlişkiye Yönelik Anova Analizi

	N	Mean	Std. Deviation	F	P
Evden	71	42,2817	13,26023	7,302	0,000
İnternet kafeden	5	72,4000	22,54551		
Okuldan	3	42,0000	10,14889		
Diğer	23	42,1739	14,76067		
Total	102	43,7255	15,30687		

Tablo 21. incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin internet bağımlılığı puanı ile internete çoğunlukla nerden bağlanıldığı değişkeni arasında anlamlı bir farklılığın bulunduğu görülmektedir ($p=0,0<,05$). Anlamlı farklılığın neden kaynaklandığını bulmak için Tukey HSD çoklu karşılaştırma tekniği kullanılmıştır. Analiz sonuçları aşağıda tablo halinde sunulmuştur.

Tablo 22. İnternete Çoğunlukla Nerden Bağlanıldığı Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Tukey Testi Analizi

(I) İnternete nerden bağlanıyorsunuz?			MeanDifference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% ConfidenceInterval	
						LowerBound	UpperBound
Tukey HSD	Evden	İnternet kafeden	-30,11831*	6,50006	,000	-47,1073	-13,1293
		Okuldan	,28169	8,28039	1,000	-21,3605	21,9239
		Diğer	,10778	3,37051	1,000	-8,7016	8,9172
	İnternet kafeden	Evden	30,11831*	6,50006	,000	13,1293	47,1073
		Okuldan	30,40000*	10,25946	,020	3,5852	57,2148
		Diğer	30,22609*	6,93194	,000	12,1083	48,3439
	Okuldan	Evden	-,28169	8,28039	1,000	-21,9239	21,3605
		İnternet kafeden	-30,40000*	10,25946	,020	-57,2148	-3,5852
		Diğer	-,17391	8,62357	1,000	-22,7130	22,3652
	Diğer	Evden	-,10778	3,37051	1,000	-8,9172	8,7016
		İnternet kafeden	-30,22609*	6,93194	,000	-48,3439	-12,1083
		Okuldan	,17391	8,62357	1,000	-22,3652	22,7130

Tablo 22. incelendiğinde, anova sonrası post-hocTukey testi sonucunda evden internete bağlananlar ile internet kafeden internete bağlananlar arasında anlamlı bir fark ($p=0,0<0,05$) bulunmaktadır. İnternet kafeden internete bağlananlar ile okul ($p=0,02<0,05$) ve diğer şekillerde internete bağlananlar arasında anlamlı bir farklılık ($p=0,0<0,05$) bulunmaktadır. İnternet kafeden internete bağlananların internet bağımlılığı okuldan ve diğer şekillerde internete bağlanana göre yüksektir.

İNTERNET BAĞIMLILIĞI PUANI İLE İNTERNETİN HANGİ AMAÇLAR İÇİN KULLANDIĞI ARASINDAKİ İLİŞKİ

Tablo 23.İnternet Bağımlılığı Puanı İle İnternetin Hangi Amaçlar İçin Kullanıldığı Değişkeni Arasındaki İlişki

	N	Mean	Std. Deviation	F	p
Ödev hazırlamak	21	42,7143	14,78899	0,839	0,525
Chat yapmak	23	46,5217	19,23980		
İnternette sörf yapmak	37	43,1622	11,77925		
Film mp3 indirmek	10	36,4000	11,09755		
Oyun oynama	9	48,6667	19,90603		
Diğer	2	47,0000	29,69848		
Total	102	43,7255	15,30687		

Araştırmaya katılan öğrencilerin internet bağımlılığı puanı ile internetin hangi amaçlar için kullandığı arasındaki ilişkiyi araştırmaya yönelik yapılan anova testi sonucunda ($p=0,5>0,05$) olduğundan anlamlı bir farklılık bulunmadığı tespit edilmiştir.

ÇBASDÖ (ÇOK BOYUTLU ALGILANAN SOSYAL DESTEK ÖLÇEĞİ) BULGULAR

Tablo 24.ÇBASDÖ Alt Boyut Puanları

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
Arkadaş	102	4,00	28,00	22,6863	5,27272
Aile	102	4,00	28,00	22,3529	5,64397
Özel Kişi	102	4,00	28,00	18,3529	7,99585

ÇBASDÖ alt boyutlarının puan ortalamaları incelendiğinde öğrencilerin algılanan sosyal destek algı ortalamaları arkadaş (X: 22,6863), aile boyutu için (X: 22,3529), özel kişi alt boyutu için (X: 18,3529) şeklindedir.

Tablo 25.ÇBASDÖ Alt Boyut Puanları İle Cinsiyet Değişkeni Arasındaki İlişki

Cinsiyet		N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	t	Sig.
Aile	kız	62	23,2258	5,85457	,74353	1,972	,497
	erkek	40	21,0000	5,07887	,80304	2,034	
Arkadaş	kız	62	23,1129	5,45655	,69298	1,018	,995
	erkek	40	22,0250	4,96907	,78568	1,038	
Özel Kişi	kız	62	17,7581	9,05844	1,15042	-,935	,000
	erkek	40	19,2750	5,98283	,94597	-1,018	

ÇBASDÖ alt boyutlarının cinsiyet değişkeni ile aralarındaki ilişkiyi incelemek için yapılan bağımsız örneklem t testi sonucunda özel kişi alt boyutuna verilen cevaplarla cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir($p=,0<0,05$). Erkek öğrencilerin ÇBASDÖ özel kişi boyutu puan ortalamaları kız öğrencilere göre daha yüksektir. Erkek öğrencilerin sosyal destek algısı kız öğrencilere göre daha yüksektir.

Tablo 26.ÇBASDÖ Alt Boyut Puanları İle Okul Türü Değişkeni Arasındaki İlişki

		N	Mean	Std. Deviation	F	Sig.
Arkadaş	Genel lise	7	18,5714	3,73529	5,397	,006
	Anadolu lisesi	13	19,8462	3,15822		
	Meslek lisesi	82	23,4878	5,36160		
	Total	102	22,6863	5,27272		
Özel Kişi	Genel lise	7	18,1429	8,39501	,220	,803
	Anadolu lisesi	13	17,0000	4,04145		
	Meslek lisesi	82	18,5854	8,46919		
	Total	102	18,3529	7,99585		
Aile	Genel lise	7	19,4286	4,72077	5,435	,006
	Anadolu lisesi	13	18,4615	4,70134		
	Meslek lisesi	82	23,2195	5,55561		
	Total	102	22,3529	5,64397		

ÇBASDÖ alt boyutları puanlarının okul türü değişkeni ile aralarındaki ilişkiyi incelemek için yapılan anova analizi sonucunda arkadaş ($p=,006<0,05$). Ve aile alt boyutuna verilen cevaplarla okul türü değişkeni arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir($p=,006<0,05$). Anlamlı farklılığın neden kaynaklandığını bulmak için Tukey HSD çoklu karşılaştırma tekniği kullanılmıştır.

Tablo 27.ÇBASDÖ Alt Boyut Puanlarının Okul Türü Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Tukey Testi Analizi

Dependent Variable				Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
							Lower Bound	Upper Bound
Arkadaş	Tukey HSD	Genel lise	Anadolu lisesi	-1,27473	2,37083	,853	-6,9160	4,3666
			Meslek lisesi	-4,91638*	1,99133	,040	-9,6547	-,1780
		Anadolu lisesi	Genel lise	1,27473	2,37083	,853	-4,3666	6,9160
			Meslek lisesi	-3,64165*	1,50969	,046	-7,2339	-,0494
		Meslek lisesi	Genel lise	4,91638*	1,99133	,040	,1780	9,6547
			Anadolu lisesi	3,64165*	1,50969	,046	,0494	7,2339
Aile	Tukey HSD	Genel lise	Anadolu lisesi	,96703	2,53688	,923	-5,0694	7,0035
			Meslek lisesi	-3,79094	2,13081	,182	-8,8612	1,2793
		Anadolu lisesi	Genel lise	-,96703	2,53688	,923	-7,0035	5,0694
			Meslek lisesi	-4,75797*	1,61543	,011	-8,6019	-,9141
		Meslek lisesi	Genel lise	3,79094	2,13081	,182	-1,2793	8,8612
			Anadolu lisesi	4,75797*	1,61543	,011	,9141	8,6019

Yapılan Tukey analizi sonucunda genel lise öğrencilerinin arkadaş boyutundaki sorulara verdikleri cevaplar ile meslek lisesi öğrencilerinin aile boyutundaki sorulara verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur($p=,04<0,05$). Meslek lisesi öğrencilerinin ÇBASD puan ortalamaları genel liselilerden daha yüksektir. Anadolu Lisesi öğrencilerinin arkadaş boyutundaki sorulara verdikleri cevaplar ile meslek lisesi öğrencilerinin arkadaş boyutundaki sorulara verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur($p=,04<0,05$). Meslek lisesi öğrencilerinin ÇBASD puan ortalamaları anadolu lisesi öğrencilerinden daha yüksektir.

Anadolu Lisesi öğrencilerinin aile boyutundaki sorulara verdikleri cevaplar ile meslek lisesi öğrencilerinin aile boyutundaki sorulara verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur($p=,01<0,05$). Meslek lisesi öğrencilerinin ÇBASD puan ortalamaları Anadolu liselilerden daha yüksektir.

Tablo 28.ÇBASDÖ Alt Boyut Puanları ile Sınıf Değişkeni Arasındaki İlişki

		N	Mean	Std. Deviation	F	Sig.
Arkadaş	9	5	19,4000	3,71484	2,921	0,38
	10	8	19,1250	1,95941		
	11	8	20,7500	4,59036		
	12	81	23,4321	5,41742		
	Total	102	22,6863	5,27272		
Özel Kişi	9	5	15,0000	5,24404	,529	,664
	10	8	16,6250	2,32609		
	11	8	19,8750	3,48210		
	12	81	18,5802	8,74766		
	Total	102	18,3529	7,99585		
Aile	9	5	21,2000	5,54076	7,608	,000
	10	8	14,6250	4,17261		
	11	8	20,2500	4,20034		
	12	81	23,3951	5,29311		
	Total	102	22,3529	5,64397		

ÇBASDÖ alt boyutlarının sınıf değişkeni ile aralarındaki ilişkiyi incelemek için yapılan anova analizi sonucunda aile alt boyutuna($p=,00<0,05$). verilen cevaplarla sınıf değişkeni arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Anlamlı farklılığın neden kaynaklandığını bulmak için Tukey HSD çoklu karşılaştırma tekniği kullanılmıştır.

Tablo 29.ÇBASDÖ Alt Boyut Puanlarının Sınıf Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Tukey Testi Analizi

Dependent Variable				Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
							Lower Bound	Upper Bound
Aile	Tukey HSD	9	10	6,57500	2,94178	,121	-1,1138	14,2638
			11	,95000	2,94178	,988	-6,7388	8,6388
			12	-2,19506	2,37788	,793	-8,4100	4,0199
		10	9	-6,57500	2,94178	,121	-14,2638	1,1138
			11	-5,62500	2,58011	,136	-12,3685	1,1185
			12	-8,77006*	1,91239	,000	-13,7684	-3,7717
		11	9	-,95000	2,94178	,988	-8,6388	6,7388
			10	5,62500	2,58011	,136	-1,1185	12,3685
			12	-3,14506	1,91239	,359	-8,1434	1,8533
		12	9	2,19506	2,37788	,793	-4,0199	8,4100
			10	8,77006*	1,91239	,000	3,7717	13,7684
			11	3,14506	1,91239	,359	-1,8533	8,1434

Yapılan analiz sonucunda 12. Sınıf öğrencilerinin aile boyutundaki sorulara verdikleri cevaplar ile 10. Sınıf öğrencilerinin aile boyutundaki sorulara verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur($p=,00<0,05$).

Yapılan analiz sonucunda 12. Sınıf öğrencileri aile boyutundaki ortalama puanları 10. Sınıf öğrencilerine göre daha yüksektir.

Tablo 30.ÇBASDÖ Alt Boyut Puanları ile Yaş Değişkeni Arasındaki İlişki

		N	Mean	Std. Deviation	F	Sig.
Arkadaş	15	5	19,2000	3,70135	1,904	,134
	16	11	20,1818	2,48267		
	17	51	23,3137	5,86341		
	18	35	23,0571	4,90464		
	Total	102	22,6863	5,27272		
Özel Kişi	15	5	14,6000	5,31977	1,047	,375
	16	11	16,5455	4,18004		
	17	51	18,0196	9,00997		
	18	35	19,9429	7,49487		
	Total	102	18,3529	7,99585		

Tablo 31. devamı

Aile	15	5	19,8000	7,19027	6,002	,001
	16	11	16,4545	4,88597		
	17	51	22,9216	5,40312		
	18	35	23,7429	4,88902		
	Total	102	22,3529	5,64397		

ÇBASDÖ alt boyutlarının yaş değişkeni ile aralarındaki ilişkiyi incelemek için yapılan anova analizi sonucunda aile alt boyutuna ($p=,001<0,05$). verilen cevaplarla yaş değişkeni arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir.

Anlamlı farklılığın neden kaynaklandığını bulmak için Tukey HSD çoklu karşılaştırma tekniği tercih edilmiştir.

Tablo 32.ÇBASDÖ Alt Boyut Puanlarının Yaş Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Tukey Testi Analizi

Dependent Variable			Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval		
						Lower Bound	Upper Bound	
Aile	Tukey HSD	15	16	3,34545	2,84042	,642	-4,0784	10,7694
			17	-3,12157	2,46790	,587	-9,5718	3,3287
			18	-3,94286	2,51776	,403	-10,5234	2,6377
		16	15	-3,34545	2,84042	,642	-10,7694	4,0784
			17	-6,46702*	1,75073	,002	-11,0428	-1,8912
			18	-7,28831*	1,82034	,001	-12,0461	-2,5306
		17	15	3,12157	2,46790	,587	-3,3287	9,5718
			16	6,46702*	1,75073	,002	1,8912	11,0428
			18	-,82129	1,15594	,893	-3,8425	2,1999
		18	15	3,94286	2,51776	,403	-2,6377	10,5234
			16	7,28831*	1,82034	,001	2,5306	12,0461
			17	-,82129	1,15594	,893	-2,1999	3,8425

Yapılan tukey analizi sonucunda aile boyutundaki sorulara verilen cevaplarda 16 yaşındaki öğrencilerin verdiği cevaplarla 17 ($p=,002<0,05$). ve 18 ($p=,001<0,05$). yaşlarındaki çocukların verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. 17

yaşındaki çocukların ÇBASD aile boyutu puan ortalamaları 16 yaşındaki çocuklardan daha yüksektir. 18 yaşındaki çocukların ÇBASD aile boyutu puan ortalamaları 16 yaşındaki çocuklardan daha yüksektir.

Tablo 33.ÇBASDÖ Alt Boyut Puanları İle Başarı Durumu Değişkeni Arasındaki İlişki

		N	Mean	Std. Deviation	F	Sig.
Arkadaş	Çok başarısız	2	18,0000	2,82843	3,210	,016
	Başarısız	6	16,6667	8,09115		
	Vasat	17	21,7059	3,83674		
	Başarılı	67	23,5224	5,02225		
	Çok başarılı	10	23,3000	5,20790		
	Total	102	22,6863	5,27272		
Özel Kişi	Çok başarısız	2	16,5000	2,12132	1,137	,344
	Başarısız	6	12,8333	8,01041		
	Vasat	17	18,4706	6,32572		
	Başarılı	67	18,4030	8,41186		
	Çok başarılı	10	21,5000	7,69199		
	Total	102	18,3529	7,99585		
Aile	Çok başarısız	2	17,0000	2,82843	2,846	,028
	Başarısız	6	16,3333	5,31664		
	Vasat	17	21,4706	5,28107		
	Başarılı	67	23,1791	5,65665		
	Çok başarılı	10	23,0000	4,37163		
	Total	102	22,3529	5,64397		

ÇBASDÖ alt boyutlarının başarı durumu değişkeni ile aralarındaki ilişkiyi incelemek için yapılan anova analizi sonucunda arkadaş ($p=,01 < 0,05$). Ve aile alt boyutuna verilen cevaplarla başarı durumu değişkeni arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($p=,02 < 0,05$). Anlamlı farklılığın neden kaynaklandığını bulmak için Tukey HSD çoklu karşılaştırma tekniği kullanılmıştır.

Tablo 34.ÇBASDÖ Alt Boyut Puanlarının Başarı Durumu Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Tukey Testi Analizi

Dependent Variable			Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval		
						Lower Bound	Upper Bound	
Arkadaş	Tukey HSD	Çok başarısız	Başarısız	1,33333	4,12825	,998	-10,1422	12,8089
			Vasat	-3,70588	3,77963	,863	-14,2123	6,8006
			Başarılı	-5,52239	3,62814	,551	-15,6077	4,5630
			Çok başarılı	-5,30000	3,91640	,659	-16,1866	5,5866
		Başarısız	Çok başarısız	-1,33333	4,12825	,998	-12,8089	10,1422
			Vasat	-5,03922	2,40091	,229	-11,7132	1,6347
			Başarılı	-6,85572*	2,15457	,016	-12,8449	-,8665
			Çok başarılı	-6,63333	2,61094	,090	-13,8911	,6244
		Vasat	Çok başarısız	3,70588	3,77963	,863	-6,8006	14,2123
			Başarısız	5,03922	2,40091	,229	-1,6347	11,7132
			Başarılı	-1,81651	1,37306	,678	-5,6333	2,0003
			Çok başarılı	-1,59412	2,01497	,933	-7,1953	4,0070
		Başarılı	Çok başarısız	5,52239	3,62814	,551	-4,5630	15,6077
			Başarısız	6,85572*	2,15457	,016	,8665	12,8449
			Vasat	1,81651	1,37306	,678	-2,0003	5,6333
			Çok başarılı	,22239	1,71404	1,000	-4,5422	4,9870
		Çok başarılı	Çok başarısız	5,30000	3,91640	,659	-5,5866	16,1866
			Başarısız	6,63333	2,61094	,090	-,6244	13,8911
			Vasat	1,59412	2,01497	,933	-4,0070	7,1953
			Başarılı	-,22239	1,71404	1,000	-4,9870	4,5422
Aile	TukeyHSD	Çok başarısız	Başarısız	,66667	4,44858	1,000	-11,6993	13,0326
			Vasat	-4,47059	4,07290	,807	-15,7923	6,8511
			Başarılı	-6,17910	3,90966	,513	-17,0470	4,6888
			Çok başarılı	-6,00000	4,22029	,615	-17,7314	5,7314
		Başarısız	Çok başarısız	-,66667	4,44858	1,000	-13,0326	11,6993
			Vasat	-5,13725	2,58720	,281	-12,3290	2,0545
			Başarılı	-6,84577*	2,32175	,032	-13,2997	-,3919
			Çok başarılı	-6,66667	2,81353	,133	-14,4876	1,1543
		Vasat	Çok başarısız	4,47059	4,07290	,807	-6,8511	15,7923

		Başarısız	5,13725	2,58720	,281	-2,0545	12,3290
		Başarılı	-1,70852	1,47960	,777	-5,8214	2,4044
		Çok Başarılı	-1,52941	2,17132	,955	-7,5652	4,5063
	Başarılı	Çok başarısız	6,17910	3,90966	,513	-4,6888	17,0470
		Başarısız	6,84577*	2,32175	,032	,3919	13,2997
		Vasat	1,70852	1,47960	,777	-2,4044	5,8214
		Çok Başarılı	,17910	1,84703	1,000	-4,9552	5,3134
	Çok başarılı	Çok başarısız	6,00000	4,22029	,615	-5,7314	17,7314
		Başarısız	6,66667	2,81353	,133	-1,1543	14,4876
		Vasat	1,52941	2,17132	,955	-4,5063	7,5652
		Başarılı	-,17910	1,84703	1,000	-5,3134	4,9552

Yapılan tukey analizi sonucunda arkadaş boyutundaki sorulara verilen cevaplarla başarısız ve başarılı cevabını veren öğrenciler arasında anlamlı bir farklılık oluğu tespit edilmiştir.($p=0,01<0,05$) Başarısız cevabını verenlerin ÇBASD arkadaş boyutu puan ortalaması başarılı cevabını verenlere göre daha düşüktür. Aile boyutundaki sorulara verilen cevaplarla başarısız ve başarılı cevabını veren öğrenciler arasında anlamlı bir ilişki oluğu tespit edilmiştir.($p=0,03<0,05$) Başarısız cevabını verenlerin ÇBASD arkadaş boyutu puan ortalaması başarılı cevabını verenlere göre daha düşüktür.

Tablo 35.ÇBASDÖ Alt Boyut Puanları İle Aile Gelir Durumu Değişkeni Arasındaki İlişki

		N	Mean	Std. Deviation	F	Sig.
Arkadaş	Asgari ücretten az	6	19,1667	5,41910	1,011	,391
	Asgari ücret - 1000 tl arası	27	22,8889	4,06990		
	1001-2000tl arası	44	22,7045	6,12118		
	2000tlden fazla	25	23,2800	4,72158		
	Total	102	22,6863	5,27272		

Özel Kişi	Asgari ücretten az	6	16,6667	7,65942	,972	,409
	Asgari ücret - 1000 tl arası	27	17,1481	7,23083		
	1001-2000tl arası	44	18,0455	9,15234		
	2000tlden fazla	25	20,6000	6,50641		
	Total	102	18,3529	7,99585		
Aile	Asgari ücretten az	6	19,1667	7,44088	,713	,547
	Asgari ücret - 1000 tl arası	27	22,3704	5,37192		
	1001-2000tl arası	44	22,7727	6,12605		
	2000tlden fazla	25	22,3600	4,59964		
	Total	102	22,3529	5,64397		

ÇBASDÖ alt boyutlarının gelir durumu değişkeni ile aralarındaki ilişkiyi incelemek için yapılan anova analizi sonucunda alt boyutlarla gelir değişkeni arasında($p>0,05$) olduğundan anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir.

Tablo 36.ÇBASDÖ Alt Boyut Puanları İle Anne Baba Durumu Değişkeni Arasındaki İlişki

		N	Mean	Std. Deviation	F	Sig.
Arkadaş	Sağ ve birlikteler	85	22,9765	5,30044	,980	,422
	Anne ölü - baba sağ	7	19,2857	5,70714		
	Anne baba boşanmış	5	23,8000	2,86356		
	Öz baba - üvey anne	2	20,0000	1,41421		
	Anne sağ baba ölü	3	22,3333	7,37111		
	Total	102	22,6863	5,27272		
Özel Kişi	Sağ ve birlikteler	85	18,0471	8,26770	,516	,724
	Anne ölü - baba sağ	7	18,4286	4,92805		
	Anne baba boşanmış	5	21,0000	5,61249		
	Öz baba - üvey anne	2	16,5000	14,84924		
	Anne sağ baba ölü	3	23,6667	6,65833		
	Total	102	18,3529	7,99585		
Aile	Sağ ve birlikteler	85	22,6118	5,72192	,890	,473
	Anne ölü - baba sağ	7	20,1429	5,14550		
	Anne baba boşanmış	5	23,4000	4,03733		
	Öz baba - üvey anne	2	16,5000	6,36396		
	Anne sağ baba ölü	3	22,3333	6,65833		
	Total	102	22,3529	5,64397		

ÇBASDÖ alt boyutlarının anne baba durumu değişkeni ile aralarındaki ilişkiyi incelemek için yapılan anova analizi sonucunda alt boyutlarla anne baba durumu değişkeni arasında($p>0,05$) olduğundan anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir.

Tablo 37.ÇBASDÖ Alt Boyut Puanları İle Anne Baba Durumu Değişkeni Arasındaki İlişki

		N	Mean	Std. Deviation	F	Sig.
Arkadaş	Okuryazar değil	9	17,5556	3,32081	2,045	,079
	Okuryazar	2	22,5000	7,77817		
	İlkokul mezunu	63	23,2222	4,91687		
	Ortaokul mezunu	14	22,5714	7,27180		
	Lise mezunu	12	23,6667	3,93893		
	Yüksek lisans – Doktora	2	24,0000	5,65685		
	Total	102	22,6863	5,27272		
Özel Kişi	Okuryazar değil	9	19,0000	4,58258	,214	,956
	Okuryazar	2	21,5000	7,77817		
	İlkokul mezunu	63	18,0159	8,33084		
	Ortaokul mezunu	14	17,6429	9,88867		
	Lise mezunu	12	19,4167	6,73469		
	Yüksek lisans – Doktora	2	21,5000	9,19239		
	Total	102	18,3529	7,99585		
Aile	Okuryazar değil	9	19,8889	5,53273	,704	,622
	Okuryazar	2	21,5000	4,94975		
	İlkokul mezunu	63	22,9048	5,58140		
	Ortaokul mezunu	14	20,8571	7,24152		
	Lise mezunu	12	23,0833	3,94181		
	Yüksek lisans – Doktora	2	23,0000	7,07107		
	Total	102	22,3529	5,64397		

ÇBASDÖ alt boyutlarının anne eğitim durumu değişkeni ile aralarındaki ilişkiyi incelemek için yapılan anova analizi sonucunda alt boyutlarla anne eğitim durumu değişkeni arasında($p>0,05$) olduğundan anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir.

Tablo 38.ÇBASDÖ Alt Boyut Puanları İle Baba eğitimi Değişkeni Arasındaki İlişki

		N	Mean	Std. Deviation	F	Sig.
Arkadaş	Okuryazar değil	3	14,3333	1,52753	2,107	,071
	Okuryazar	6	21,8333	2,56255		
	İlkokul mezunu	48	23,1250	4,53180		
	Ortaokul mezunu	14	21,7857	6,97444		
	Lise mezunu	25	22,9200	5,94362		
	Üniversite mezunu	6	25,3333	3,07679		
	Total	102	22,6863	5,27272		
Özel Kişi	Okuryazar değil	3	15,3333	3,05505	,169	,974
	Okuryazar	6	19,5000	4,08656		
	İlkokul mezunu	48	18,6875	8,29293		
	Ortaokul mezunu	14	18,2143	8,65740		
	Lise mezunu	25	17,6800	8,50843		
	Üniversite mezunu	6	19,1667	8,42417		
	Total	102	18,3529	7,99585		
Aile	Okuryazar değil	3	18,3333	8,50490	,506	,771
	Okuryazar	6	21,6667	3,32666		
	İlkokul mezunu	48	22,7708	5,74360		
	Ortaokul mezunu	14	21,2143	6,01509		
	Lise mezunu	25	22,7200	6,01747		
	Üniversite mezunu	6	22,8333	2,99444		
	Total	102	22,3529	5,64397		

ÇBASDÖ alt boyutlarının baba eğitim durumu değişkeni ile aralarındaki ilişkiyi incelemek için yapılan anova analizi sonucunda alt boyutlarla baba eğitim durumu değişkeni arasında ($p>0,05$) olduğundan anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir.

Tablo 39.ÇBASDÖ Alt Boyut Puanları İle Romantik İlişki Durumu Değişkeni Arasındaki İlişki

Romantik ilişki		N	Mean	Std. Deviation	Std. ErrorMean	Sig.	t
Aile	Romantik bir ilişkim var	23	21,8696	5,31981	1,10926	,669	-,465
	Romantik bir ilişkim yok	79	22,4937	5,75988	,64804		-,486
Arkadaş	Romantik bir ilişkim var	23	23,0435	4,58732	,95652	,556	,368
	Romantik bir ilişkim yok	79	22,5823	5,47865	,61640		,405
Özel Kişi	Romantik bir ilişkim var	23	22,8261	5,33983	1,11343	,009	3,183
	Romantik bir ilişkim yok	79	17,0506	8,19302	,92179		3,996

ÇBASDÖ alt boyutlarının romantik ilişki durumu değişkeni ile aralarındaki ilişkiyi incelemek için yapılan bağımsız örneklem t testi sonucunda alt boyutlarla romantik ilişki durumu değişkeni arasında yalnızca özel kişi boyutunda ($p=0,009<0,05$) anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Romantik bir ilişkim var diyenlerin özel kişi boyutu puan ortalamaları yok diyenlere göre daha yüksektir.

Tablo 40.ÇBASDÖ Alt Boyut Puanları İle Akademik Başarı Durumu Değişkeni Arasındaki İlişki

		N	Mean	Std. Deviation	F	Sig.
Arkadaş	1.99 ve altı	6	23,8333	4,83391	5,165	,002
	2.00 - 2.99	28	19,5357	5,74445		
	3.00 - 3.99	54	23,8519	4,70410		
	4.50 - 5.00	14	24,0000	4,33235		
	Total	102	22,6863	5,27272		
Özel Kişi	1.99 ve altı	6	17,6667	8,01665	,484	,694
	2.00 - 2.99	28	17,0000	7,50309		
	3.00 - 3.99	54	19,2037	7,90839		
	4.50 - 5.00	14	18,0714	9,63539		
	Total	102	18,3529	7,99585		
Aile	1.99 ve altı	6	21,3333	4,45720	1,423	,241
	2.00 - 2.99	28	20,6429	6,25516		
	3.00 - 3.99	54	23,2593	5,30285		
	4.50 - 5.00	14	22,7143	5,79693		
	Total	102	22,3529	5,64397		

ÇBASDÖ alt boyutlarının akademik başarı durumu değişkeni ile aralarındaki ilişkiyi incelemek için yapılan anova analizi sonucunda alt boyutlarla akademik başarı durumu değişkeni arasında yalnızca arkadaş boyutunda ($p=0,002<0,05$) anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Anlamlı farklılığın neden kaynaklandığını bulmak için Tukey HSD çoklu karşılaştırma tekniği kullanılmıştır.

Bu amaçla gerçekleştirilen analiz sonuçları aşağıda tablo halinde sunulmuştur.

Tablo 41.ÇBASDÖ Alt Boyut Puanlarının Akademik Başarı Durumu Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Tukey Testi Analizi

Dependent Variable			Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval		
						Lower Bound	Upper Bound	
Arkadaş	Tukey HSD	1.99 ve Altı	2.00 - 2.99	4,29762	2,23765	,226	-1,5509	10,1461
			3.00 - 3.99	-,01852	2,14048	1,000	-5,6130	5,5760
			4.50 - 5.00	-,16667	2,42708	1,000	-6,5102	6,1769
		2.00 - 2.99	1.99 ve altı	-4,29762	2,23765	,226	-10,1461	1,5509
			3.00 - 3.99	-4,31614*	1,15835	,002	-7,3437	-1,2886
			4.50 - 5.00	-4,46429*	1,62813	,036	-8,7197	-,2089
	3.00 - 3.99	1.99 ve altı	,01852	2,14048	1,000	-5,5760	5,6130	
		2.00 - 2.99	4,31614*	1,15835	,002	1,2886	7,3437	
		4.50 - 5.00	-,14815	1,49177	1,000	-4,0471	3,7508	
	4.50 - 5.00	1.99 ve altı	,16667	2,42708	1,000	-6,1769	6,5102	
		2.00 - 2.99	4,46429*	1,62813	,036	,2089	8,7197	
		3.00 - 3.99	,14815	1,49177	1,000	-3,7508	4,0471	

ÇBASDÖ alt boyutlarının akademik başarı durumu değişkeni ile aralarındaki ilişkiyi incelemek için yapılan anova analizi sonucunda 2.00 - 2.99 notu bulunanlar ile 3.00-3.99 ($p=0,002<0,05$) ve 4.50-5.00 ($p=0,03<0,05$) olanlar arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Akademik başarı notu 2.00 - 2.99 olanların ÇBASDÖ aile boyutu ortalama puanları başarı notu 3.00-3.99 olanlara göre düşüktür akademik başarı notu 4.50-5.00 olanların. ÇBASDÖ aile boyutu ortalama puanları 2.00 - 2.99 olanlara göre daha yüksektir.

Tablo 42.ÇBASDÖ Alt Boyut Puanları İle Haftada Kaç Saat İnternet Kullanyorsunuz Değişkeni Arasındaki İlişki

		N	Mean	Std. Deviation	F	Sig.
Arkadaş	Hiç	9	19,8889	4,62181	1,430	,230
	2-5 saat	12	20,8333	6,04278		
	6-14 saat	15	23,2000	4,61674		
	15-21 saat	30	22,7333	5,90694		
	22 saat ve daha fazla	36	23,7500	4,68661		
	Total	102	22,6863	5,27272		
Özel Kişi	Hiç	9	16,8889	7,88106	1,084	,369
	2-5 saat	12	14,8333	8,13336		
	6-14 saat	15	17,2000	7,64573		
	15-21 saat	30	19,0667	7,80333		
	22 saat ve daha fazla	36	19,7778	8,23273		
	Total	102	18,3529	7,99585		
Aile	Hiç	9	16,7778	7,61212	5,201	,001
	2-5 saat	12	19,7500	6,51048		
	6-14 saat	15	21,3333	6,41056		
	15-21 saat	30	22,8667	4,68845		
	22 saat ve daha fazla	36	24,6111	3,80434		
	Total	102	22,3529	5,64397		

ÇBASDÖ alt boyutlarının haftada kaç saat internet kullanyorsunuz değişkeni ile aralarındaki ilişkiyi incelemek için yapılan anova analizi sonucunda aile alt boyu ile aralarında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir($p=0,001<0,05$). Anlamlı farklılığın nereden kaynaklandığını bulmak için Tukey HSD çoklu karşılaştırma tekniği tercih edilmiştir. Bu amaçla gerçekleştirilen analiz sonuçları aşağıda tablo halinde sunulmuştur.

Tablo 43.ÇBASDÖ A Alt Boyut Puanlarının Haftada Kaç Saat İnternet Kullanıyorsunuz Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Tukey Testi Analizi

Dependent Variable				Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
							Lower Bound	Upper Bound
Aile	Tukey HSD	Hiç	2-5 saat	-2,97222	2,30444	,698	-9,3780	3,4336
			6-14 saat	-4,55556	2,20347	,243	-10,6807	1,5696
			15-21 saat	-6,08889*	1,98618	,023	-11,6100	-,5678
			22 saat ve daha fazla	-7,83333*	1,94761	,001	-13,2472	-2,4195
		2-5 Saat	Hiç	2,97222	2,30444	,698	-3,4336	9,3780
			6-14 saat	-1,58333	2,02402	,935	-7,2096	4,0429
			15-21 saat	-3,11667	1,78501	,411	-8,0786	1,8452
			22 saat ve daha fazla	-4,86111*	1,74200	,049	-9,7034	-,0188
		6-14 Saat	Hiç	4,55556	2,20347	,243	-1,5696	10,6807
			2-5 saat	1,58333	2,02402	,935	-4,0429	7,2096
			15-21 saat	-1,53333	1,65260	,885	-6,1272	3,0605
			22 saat ve daha fazla	-3,27778	1,60604	,255	-7,7422	1,1866
		15-21 Saat	Hiç	6,08889*	1,98618	,023	-,5678	11,6100
			2-5 saat	3,11667	1,78501	,411	-1,8452	8,0786
			6-14 saat	1,53333	1,65260	,885	-3,0605	6,1272
			22 saat ve daha fazla	-1,74444	1,29190	,661	-5,3356	1,8467
		22 saat ve daha fazla	Hiç	7,83333*	1,94761	,001	2,4195	13,2472
			2-5 saat	4,86111*	1,74200	,049	-,0188	9,7034
			6-14 saat	3,27778	1,60604	,255	-1,1866	7,7422
			15-21 saat	1,74444	1,29190	,661	-1,8467	5,3356

ÇBASDÖ aile alt boyutuyla haftada kaç saat internet kullanıyorsunuz değişkenine verilen cevaplar arasındaki ilişkiyi incelemek için yapılan anova analizi sonucunda haftada hiç kullanmayanlar ile 15-21 saat kullananlar($p=0,02<0,05$ ve 22 saat ve üzeri kullananlar($p=0,001<0,05$) arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Hiç kullanmayanların ÇBASDÖ aile boyutu ortalama puanları 15-21 saat kullananlara göre daha düşüktür. 22 saat ve üzeri kullananların ÇBASDÖ aile boyutu ortalama puanları hiç kullanmayanlara göre daha yüksektir.

2-5 saat arası kullananlarla, 22 saat ve üzeri kullananlar($p=0,04<0,05$) arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur.2-5 saat arası kullananların ÇBASDÖ aile boyutu ortalama puanları 22 saat ve üzeri kullananlara göre daha düşüktür.

Tablo 44.ÇBASDÖ Alt Boyut Puanları İle İnternette Geçirilen Zaman Değişkeni Arasındaki İlişki

		N	Mean	Std. Deviation	F	Sig.
Arkadaş	İnternette oldukça az zaman geçiriyorum	35	22,5143	4,68019	3,799	0,026
	İnternette geçirdiğim zaman kabul edilebilir ölçülerde	50	23,78	5,05597		
	İnternette oldukça fazla zaman geçiriyorum	17	19,8235	6,17693		
	Total	102	22,6863	5,27272		
Özel Kişi	İnternette oldukça az zaman geçiriyorum	35	17,6571	7,7685	0,201	0,818
	İnternette geçirdiğim zaman kabul edilebilir ölçülerde	50	18,76	8,65332		
	İnternette oldukça fazla zaman geçiriyorum	17	18,5882	6,66201		
	Total	102	18,3529	7,99585		
Aile	İnternette oldukça az zaman geçiriyorum	35	21,3429	6,51669	6,372	0,002
	İnternette geçirdiğim zaman kabul edilebilir ölçülerde	50	24,14	4,59374		
	İnternette oldukça fazla zaman geçiriyorum	17	19,1765	4,82487		
	Total	102	22,3529	5,64397		

ÇBASDÖ alt boyutlarının internette geçirilen zaman değişkeni ile aralarındaki ilişkiyi incelemek için yapılan anova analizi sonucunda arkadaş ($p=0,02<0,05$). ve aile alt boyutu ($p=0,002<0,05$) ile aralarında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Anlamlı farklılığın nereden kaynaklandığını bulmak için Tamhane testi kullanılmıştır. Gerçekleştirilen analiz sonuçları aşağıda tablo halinde sunulmuştur.

Tablo 45.ÇBASDÖ Alt Boyutlarının İnternette Geçirilen Zaman Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Post Hoc Testleri

Dependent Variable				Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
							Lower Bound	Upper Bound
Arkadaş	Tukey HSD	İnternette oldukça az zaman geçiriyorum	İnternette geçirdiğim zaman kabul edilebilir ölçülerde	-1,26571	1,13112	,505	-3,9572	1,4258
			İnternette oldukça fazla zaman geçiriyorum	2,69076	1,51727	,184	-,9195	6,3011
		İnternette geçirdiğim zaman kabul edilebilir ölçülerde	İnternette oldukça az zaman geçiriyorum	1,26571	1,13112	,505	-1,4258	3,9572
			İnternette oldukça fazla zaman geçiriyorum	3,95647*	1,44094	,019	,5278	7,3852
		İnternette oldukça fazla zaman geçiriyorum	İnternette oldukça az zaman geçiriyorum	-2,69076	1,51727	,184	-6,3011	,9195
			İnternette geçirdiğim zaman kabul edilebilir ölçülerde	-3,95647*	1,44094	,019	-7,3852	-,5278

Tablo 42.devamı

Aile	Tamhane	İnternette oldukça az zaman geçiriyorum	İnternette geçirdiğim zaman kabul edilebilir ölçülerde	-2,79714	1,27883	,095	-5,9430	,3487
			İnternette oldukça fazla zaman geçiriyorum	2,16639	1,60709	,459	-1,8317	6,1645
		İnternette geçirdiğim zaman kabul edilebilir ölçülerde	İnternette oldukça az zaman geçiriyorum	2,79714	1,27883	,095	-,3487	5,9430
			İnternette oldukça fazla zaman geçiriyorum	4,96353*	1,33844	,003	1,5534	8,3737
		İnternette oldukça fazla zaman geçiriyorum	İnternette oldukça az zaman geçiriyorum	-2,16639	1,60709	,459	-6,1645	1,8317
			İnternette geçirdiğim zaman kabul edilebilir ölçülerde	-4,96353*	1,33844	,003	-8,3737	-1,5534

Arkadaş boyutuna verilen cevaplarda internette geçirdiğim zaman kabul edilebilir ölçülerde cevabını verenlerle internette oldukça fazla zaman geçiriyorum cevabını verenler arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur($p=0,01<0,05$). Arkadaş boyutuna verilen cevaplarda internette geçirdiğim zaman kabul edilebilir ölçülerde cevabını verenlerin puan ortalamaları internette oldukça fazla zaman geçiriyorum cevabını verenlere göre daha yüksektir.

Aile boyutuna verilen cevaplarda internette geçirdiğim zaman kabul edilebilir ölçülerde cevabını verenlerle internette oldukça fazla zaman geçiriyorum cevabını verenler arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur($p=0,003<0,05$). Aile boyutuna verilen cevaplarda internette geçirdiğim zaman kabul edilebilir ölçülerde cevabını verenlerin ÇBASD puan ortalamaları internette oldukça fazla zaman geçiriyorum cevabını verenlere göre daha yüksektir.

Tablo 46.ÇBASDÖ Alt Boyutları Puanı İle İnternete Çoğunlukla Nereden Bağlanırsınız Değişkeni Arasındaki İlişki

		N	Mean	Std. Deviation	F	P
Arkadaş	Evden	71	23,1690	5,43267	1,894	,136
	İnternet kafeden	5	18,0000	3,08221		
	Okuldan	3	19,6667	3,21455		
	Diğer	23	22,6087	4,90583		
	Total	102	22,6863	5,27272		
Özel Kişi	Evden	71	18,3803	8,40980	,139	,936
	İnternet kafeden	5	16,4000	2,88097		
	Okuldan	3	17,3333	10,59874		
	Diğer	23	18,8261	7,45076		
	Total	102	18,3529	7,99585		
Aile	Evden	71	22,7465	5,66371	2,405	,072
	İnternet kafeden	5	18,0000	5,04975		
	Okuldan	3	16,3333	5,03322		
	Diğer	23	22,8696	5,21627		
	Total	102	22,3529	5,64397		

ÇBASDÖ alt boyutlarının İnternete çoğunlukla nereden bağlanırsınız? aralarındaki ilişkiyi incelemek için yapılan anova analizi sonucunda($p>0,05$) olduğundan alt boyutlar için anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir.

Tablo 47.ÇBASDÖ Alt Boyutları Puanı İle İnterneti Daha Çok Hangi Amaçlar İçin Kullanıyorsunuz Değişkeni Arasındaki İlişkiye Yönelik Anova Analizi

		N	Mean	Std. Deviation	F	Sig.
Arkadaş	Ödev hazırlamak	21	22,3810	4,00595	,171	,973
	Chat yapmak	23	22,6087	5,24612		
	İnternette sörf yapmak	37	23,1351	5,24490		
	Film mp3 indirmek	10	21,6000	6,36309		
	Oyun oynama	9	22,6667	7,92149		
	Diğer	2	24,0000	0,00000		
	Total	102	22,6863	5,27272		
Özel Kişi	Ödev hazırlamak	21	17,5238	6,86017	,859	,512
	Chat yapmak	23	19,8261	6,99124		
	İnternette sörf yapmak	37	19,2703	8,61732		

	Film mp3 indirmek	10	15,0000	8,81917		
	Oyun oynama	9	15,8889	9,47951		
	Diğer	2	21,0000	8,48528		
	Total	102	18,3529	7,99585		
Aile	Ödev hazırlamak	21	20,2381	4,47107	2,276	,053
	Chat yapmak	23	22,6522	5,89768		
	İnternette sörf yapmak	37	23,2432	4,99113		
	Film mp3 indirmek	10	25,2000	4,04969		
	Oyun oynama	9	18,8889	9,13023		
	Diğer	2	26,0000	0,00000		
	Total	102	22,3529	5,64397		

ÇBASDÖ alt boyutlarının İnterneti daha çok hangi amaçlar için kullanıyorsunuz?
Değişkeni ile aralarındaki ilişkiyi incelemek için yapılan anova analizi sonucunda($p>0,05$)

SONUÇ

Bu araştırma ergenlerde internet kullanımının bazı değişkenlere göre incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırma sonucunda aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

Araştırmaya katılanların %60.8'i kız iken, %39.2'si erkektir.

Araştırmaya katılanların %6.9'u genel lise, %1.7'si anadolu lisesi %80.4'ü ise meslek lisesi öğrencisidir.

Araştırmaya katılanların %4.9'u 9.sınıf öğrencisi, %7.8'i 10.sınıf, %7.8'i 11.sınıf öğrencisiyken, %79.4'lük kısım 12.sınıf öğrencisidir.

Araştırmaya katılanların 4.9'u 15 yaşında, %10.8'i 16 yaşında, %50.0'ı 17 yaşında, %34.3'ü 18 yaşındadır.

Araştırmaya katılanların %1.0'i çok başarısız, %6.9'u başarısız, %16.7'si vasat durumdayken, %65.7'si başarılıdır.

Araştırmaya katılanların aylık gelir durumları şöyledir; %5.9'u asgari ücretten az, %26.5'i Asgari ücret-1000TL arası, %43.1'i 1001-2000TL. arası, %24.5 ise 2000TL den fazla aylık gelire sahiptir.

Anne ve babanız hayatta mı? sorusuna, %83.3'ü sağ ve birlikteler, %6.9'u anne ölü baba sağ, %4.9'u anne baba boşanmış, %2.0'ı öz baba - üvey anne yanıtlarını verirken, %2.9'u anne sağ baba ölü yanıtı vermiştir.

Annenizin eğitim durumu incelendiğinde , %8.8'i okuryazar değil, %2.0'ı okuryazar, %61.8'i ilkokul mezunu, %13.7'si ortaokul mezunu, %11.8'i lise mezunu iken, %2.0'ı yüksek lisans - doktora mezunudur.

Babanızın eğitim durumu nedir? sorusuna, %2.9'u okuryazar değil, %5.9'u okuryazar, %47.1'i ilkokul mezunu, %24.5'i lise mezunu, %5.9'u üniversite mezunu cevaplarını vermiştir.

Romantik ilişkiniz var mı? sorusuna, %22.5'i var, %77.5'i yok cevaplarını vermiştir.

Son dönemdeki not ortalama durumunuz nasıldır sorusuna, %5.9'u "1.99 ve altı", %27.5'i "2.00 - 2.99 arasında", %52.9'u "3.00 - 3.99 arası" %13.7'lik kısım ise 4.50 ve 5.00 arasında yanıtlarını vermektedir.

Haftada kaç saat internet kullanırsınız? sorusuna, %8.8'i hiç kullanmam, %11.8'i 2-5 saat arası, %14.7'si 6-14 saat arası, %29,4 ü 15-21 saat arası, %35,3 ü ise 22 saat ve daha fazla yanıtlarını vermiştir.

İnternette ne kadar zaman geçirirsiniz? sorusuna %34.3'ü oldukça az zaman geçiririm, %49.0'ı geçirdiğim zaman kabul edilebilir ölçüde, %16.7'si ise oldukça fazla zaman geçiririm yanıtlarını vermiştir.

İnternete nereden bağlanırsınız? sorusuna %69.6'sı evden, %4.9'u internet kafeden, %2.9'u okuldan, %22.5'i ise diğer araçlardan bağlandığını belirtmiştir.

İnterneti neden kullanırsınız? sorusuna %20.6'sı ödev hazırlamak için, %22.5'i chat yapmak için, %36.3'ü sörf yapmak için, %9.8'i mp3 ve film indirmek, %8.8'i oyun oynamak için, %2'si ise diğer işlerim için bağlanırım cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin internet bağımlılığı puanı ile cinsiyet arasında ($p=0,08>0,05$) olduğundan anlamlı bir farklılık bulunmadığı tespit edilmiştir. İnternet bağımlılığı ile okul türü değişkeni arasında anlamlı bir farklılığın bulunduğu saptanmıştır ($p=0,01<,05$).

Anadolu Lisesi öğrencileri ile meslek lisesi öğrencileri arasında internet bağımlılığı puanı lehine anlamlı bir farklılık saptanmıştır ($p=0,04<,05$). Bu durum araştırmaya katılan anadolu lisesi öğrencilerinin internet bağımlılığı puanlarının ya da internet bağımlılığının meslek lisesi öğrencilerine göre fazladır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin internet bağımlılığı ile sınıf değişkeni arasında anlamlı bir farklılığın bulunduğu tespit edilmiştir($p=0,001<,05$). 10. Sınıf öğrencileri ile 12. Sınıf öğrencilerinin internet bağımlılığı puanları arasında anlamlı bir farklılık saptanmıştır ($p=0,003<,05$). Araştırmaya katılan 10 sınıf öğrencilerinin internet bağımlılığının 12. Sınıf öğrencilerine göre fazla olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin internet bağımlılığı ile yaş değişkeni arasında anlamlı bir farklılığın bulunduğu görölmektedir ($p=0,02<,05$). 16 yaşındaki öğrenciler ile 17 yaşındaki öğrencilerin internet bağımlılığı puanları arasında anlamlı bir farklılık saptanmıştır ($p=0,01<,05$). Araştırmaya katılan 16 yaşındaki öğrencilerin internet bağımlılığı puan ortalamalarının 17 yaşındaki öğrencilere göre fazla olduğu görölmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin internet bağımlılığı ile başarı durumu arasında ($p=0,3>,05$) olduğundan anlamlı bir farklılık bulunmadığı tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin internet bağımlılığı ile aile gelir durumu değişkeni arasında ($p=0,1>,05$) olduğundan anlamlı bir farklılık bulunmadığı tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin internet bağımlılığı ile anne babanın sağ olma durumu değişkeni arasında ($p=0,9>,05$) olduğundan anlamlı bir farklılık bulunmadığı tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin internet bağımlılığı ile anne eğitim durumu değişkeni arasında anlamlı bir farklılığın bulunduğu görölmektedir. Okuryazar olmayan anneler ile ilkokul mezunu annelerin internet bağımlılığı puanları arasında anlamlı bir farklılık saptanmıştır ($p=0,4<,05$). Araştırmaya katılan okuryazar olmayan annelerin çocukların internet bağımlılığı puan ortalamalarının ilkokul mezunu annelerin çocuklarına göre fazla olduğu görölmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin internet bağımlılığı ile baba eğitim durumu değişkeni arasında ($p=0,3>,05$) olduğundan anlamlı bir farklılık bulunmadığı tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin internet bağımlılığı puanı ile romantik ilişki durumu değişkeni arasında ($p=0,5>0,05$) olduğundan anlamlı bir farklılık bulunmadığı tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin internet bağımlılığı puanı ile akademik başarı durumu değişkeni arasında ($p=0,5>0,05$) olduğundan anlamlı bir farklılık bulunmadığı tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin internet bağımlılığı puanı ile haftada kaç saat internet kullanıldığı değişkeni arasında ($p=0,7>0,05$) olduğundan anlamlı bir farklılık bulunmadığı tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin internet bağımlılığı ile internete çoğunlukla nereden bağlanıldığı değişkeni arasında anlamlı bir farklılığın bulunduğu görülmektedir ($p=0,0<0,05$).

Evden internete bağlananlar ile internet kafeden internete bağlananlar arasında anlamlı bir fark ($p=0,0<0,05$) bulunmaktadır. İnternet kafeden internete bağlananlar ile okul ($p=0,02<0,05$) ve diğer şekillerde internete bağlananlar arasında anlamlı bir farklılık ($p=0,0<0,05$) bulunmaktadır. İnternet kafeden internete bağlananların internet bağımlılığı okuldan ve diğer şekillerde internete bağlananlara göre yüksektir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin internet bağımlılığı puanı ile internetin hangi amaçlar için kullandığı arasında ($p=0,5>0,05$) olduğundan anlamlı bir farklılık bulunmadığı tespit edilmiştir.

ÇBASDÖ alt boyutlarının cinsiyet değişkeni ile aralarındaki ilişki incelendiğinde özel kişi alt boyutuna verilen cevaplarla cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($p=,00<0,05$). Erkek öğrencilerin ÇBASDÖ özel kişi boyutu puan ortalamaları kız öğrencilere göre daha yüksektir.

ÇBASDÖ alt boyutlarının okul türü değişkeni ile aralarındaki ilişki incelendiğinde arkadaş ($p=,00<0,05$). ve aile alt boyutuna verilen cevaplarla okul türü değişkeni arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir($p=,00<0,05$).

Genel lise öğrencilerinin arkadaş boyutundaki sorulara verdikleri cevaplar ile meslek lisesi öğrencilerinin aile boyutundaki sorulara verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur($p=,04<0,05$). Meslek lisesi öğrencilerinin ÇBASD puan ortalamaları genel liselilerden daha yüksektir. Anadolu Lisesi öğrencilerinin arkadaş boyutundaki sorulara verdikleri cevaplar ile meslek lisesi öğrencilerinin arkadaş boyutundaki sorulara verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur($p=,04<0,05$). Meslek lisesi öğrencilerinin ÇBASD puan ortalamaları anadolu lisesi öğrencilerinden daha yüksektir. Anadolu Lisesi öğrencilerinin aile boyutundaki sorulara verdikleri cevaplar ile meslek lisesi öğrencilerinin aile boyutundaki sorulara verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur($p=,01<0,05$). Meslek lisesi öğrencilerinin ÇBASD puan ortalamaları Anadolu liselilerden daha yüksektir.

ÇBASDÖ alt boyutlarının sınıf değişkeni ile aralarındaki anlamlı farklılık bulunup bulunmadığı incelenmiştir. Aile alt boyutuna($p=,00<0,05$). verilen cevaplarla sınıf değişkeni arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. 12. Sınıf öğrencilerinin aile boyutundaki sorulara verdikleri cevaplar ile 10. Sınıf öğrencilerinin aile boyutundaki sorulara verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur($p=,00<0,05$). Yapılan analiz sonucunda 12. Sınıf öğrencileri aile boyutundaki ortalama puanları 10. Sınıf öğrencilerine göre daha yüksektir.

ÇBASDÖ alt boyutlarının yaş değişkeni ile aralarındaki ilişkiyi incelemek için yapılan analiz sonucunda aile alt boyutuna($p=,001<0,05$). verilen cevaplarla yaş değişkeni arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. 16 yaşındaki öğrencilerin verdiği cevaplarla 17 ($p=,002<0,05$). ve 18 ($p=,001<0,05$). yaşlarındaki çocukların verdikleri cevaplar arasında ilişki oluşu tespit edilmiştir. 17 yaşındaki çocukların ÇBASD aile boyutu puan ortalamaları

16 yaşındaki çocuklardan daha yüksektir. 18 yaşındaki çocukların ÇBASD aile boyutu puan ortalamaları 16 yaşındaki çocuklardan daha yüksektir

ÇBASDÖ alt boyutlarının başarı durumu değişkeni ile aralarındaki ilişkiyi incelemek için yapılan analiz sonucunda arkadaş ($p=,01<0,05$). ve aile alt boyutuna verilen cevaplarla başarı durumu değişkeni arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir($p=,02<0,05$).

Arkadaş boyutundaki sorulara verilen cevaplarla başarısız ve başarılı cevabını veren öğrenciler arasında anlamlı bir ilişki oluşu tespit edilmiştir ($p=0,01<0,05$). Başarısız cevabını verenlerin ÇBASD arkadaş boyutu puan ortalaması başarılı cevabını verenlere göre daha düşüktür. Aile boyutundaki sorulara verilen cevaplarla başarısız ve başarılı cevabını veren öğrenciler arasında anlamlı bir ilişki oluşu tespit edilmiştir ($p=0,03<0,05$). Başarısız cevabını verenlerin ÇBASD arkadaş boyutu puan ortalaması başarılı cevabını verenlere göre daha düşüktür.

ÇBASDÖ alt boyutlarının gelir durumu değişkeni ile aralarındaki ilişkiyi incelemek için yapılan analiz sonucunda alt boyutlarla gelir değişkeni arasında($p>0,05$) olduğundan anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir.

ÇBASDÖ alt boyutlarının anne baba durumu değişkeni ile aralarındaki ilişkiyi incelemek için yapılan analiz sonucunda alt boyutlarla anne baba durumu değişkeni arasında($p>0,05$) olduğundan anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir.

ÇBASDÖ alt boyutlarının anne eğitim durumu değişkeni ile aralarındaki ilişkiyi incelemek için yapılan analiz sonucunda alt boyutlarla anne eğitim durumu değişkeni arasında($p>0,05$) olduğundan anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir.

ÇBASDÖ alt boyutlarının baba eğitim durumu değişkeni ile aralarındaki ilişkiyi incelemek için yapılan analiz sonucunda alt boyutlarla baba eğitim durumu değişkeni arasında($p>0,05$) olduğundan anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir.

ÇBASDÖ alt boyutlarının romantik ilişki durumu değişkeni ile aralarındaki ilişkiyi incelemek için yapılan analiz sonucunda alt boyutlarla romantik ilişki durumu değişkeni arasında yalnızca özel kişi boyutunda ($p=0,009<0,05$) anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Romantik bir ilişkim var diyenlerin özel kişi boyutu puan ortalamaları yok diyenlere göre daha yüksektir.

ÇBASDÖ alt boyutlarının akademik başarı durumu değişkeni ile aralarındaki ilişkiyi incelemek için yapılan analiz sonucunda alt boyutlarla akademik başarı durumu değişkeni arasında yalnızca arkadaş boyutunda ($p=0,002<0,05$) anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. 2.00 - 2.99 notu bulunanlar ile 3.00-3.99 ($p=0,002<0,05$) ve 4.50-5.00 ($p=0,03<0,05$) olanlar arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Akademik başarı notu 2.00 - 2.99 olanların ÇBASDÖ aile boyutu ortalama puanları başarı notu 3.00-3.99 olanlara göre düşüktür akademik başarı notu 4.50-5.00 olanların. ÇBASDÖ aile boyutu ortalama puanları 2.00 - 2.99 olanlara göre daha yüksektir.

ÇBASDÖ alt boyutlarının haftada kaç saat internet kullanıyorsunuz değişkeni ile aralarındaki ilişkiyi incelemek için yapılan analiz sonucunda aile alt boyu ile aralarında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir($p=0,001<0,05$). Haftada hiç kullanmayanlar ile 15-21 saat kullananlar($p=0,02<0,05$ ve 22 saat ve üzeri kullananlar($p=0,001<0,05$) arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Hiç kullanmayanların ÇBASDÖ aile boyutu ortalama puanları 15-21 saat kullananlara göre daha düşüktür. 22 saat ve üzeri kullananların ÇBASDÖ aile boyutu ortalama puanları hiç kullanmayanlara göre daha yüksektir. 2-5 saat arası kullananlarla, 22 saat ve üzeri kullananlar($p=0,04<0,05$) arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. 2-5 saat arası kullananların ÇBASDÖ aile boyutu ortalama puanları 22 saat ve üzeri kullananlara göre daha düşüktür.

ÇBASDÖ alt boyutlarının internette geçirilen zaman değişkeni ile aralarındaki ilişkiyi incelemek için yapılan analiz sonucunda arkadaş ($p=0,02<0,05$). ve aile alt boyutu ($p=0,002<0,05$) ile aralarında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

Arkadaş boyutuna verilen cevaplarda internette geçirdiğim zaman kabul edilebilir ölçülerde cevabını verenlerle internette oldukça fazla zaman geçiriyorum cevabını verenler arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur($p=0,01<0,05$). Arkadaş boyutuna verilen cevaplarda internette geçirdiğim zaman kabul edilebilir ölçülerde cevabını verenlerin puan ortalamaları internette oldukça fazla zaman geçiriyorum cevabını verenlere göre daha yüksektir.

Aile boyutuna verilen cevaplarda internette geçirdiğim zaman kabul edilebilir ölçülerde cevabını verenlerle internette oldukça fazla zaman geçiriyorum cevabını verenler arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur($p=0,003<0,05$). Aile boyutuna verilen cevaplarda internette geçirdiğim zaman kabul edilebilir ölçülerde cevabını verenlerin ÇBASD puan ortalamaları internette oldukça fazla zaman geçiriyorum cevabını verenlere göre daha yüksektir.

ÇBASDÖ alt boyutlarının internete çoğunlukla nereden bağlanırsınız? Aralarındaki ilişkiyi incelemek için yapılan analiz sonucunda($p>0,05$) olduğundan alt boyutlar için anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir.

ÇBASDÖ alt boyutlarının interneti daha çok hangi amaçlar için kullanıyorsunuz? Değişkeni ile aralarındaki ilişkiyi incelemek için yapılan analiz sonucunda($p>0,05$) olduğundan alt boyutlar için anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir.

İnternete bağımlılık ölçeği toplam puanı ile aile boyutu arasında negatif yönlü (PearsonCorrelation=-,2) anlamlı bir ilişki bulunmaktadır($p=0,01<0,05$). İnternete bağımlılık ölçeği ile arkadaş boyutu arasında negatif yönlü (PearsonCorrelation= -,3) anlamlı bir ilişki bulunmaktadır($p=0,001<0,05$). İnternete bağımlılık ölçeği ile arkadaş boyutu arasında negatif yönlü (PearsonCorrelation= -,3) anlamlı bir ilişki bulunmaktadır($p=0,001<0,05$). İnternete bağımlılık ölçeği ile Çok boyutlu algılanan sosyal destek ölçeği arasında negatif yönlü (PearsonCorrelation= -,2) anlamlı bir ilişki bulunmaktadır($p=0,006<0,05$). Aile alt boyutu ile arkadaş alt boyutu arasında pozitif yönlü

(PearsonCorrelation= ,00) anlamlı bir ilişki bulunmaktadır($p=0,006<0,05$). Aile alt boyutu ile özel kişi alt boyutu arasında pozitif yönlü (PearsonCorrelation= ,2) anlamlı bir ilişki bulunmaktadır($p=0,01<0,05$). Aile alt boyutu ile Çok boyutlu algılanan sosyal destek ölçeği arasında pozitif yönlü (PearsonCorrelation= ,6) anlamlı bir ilişki bulunmaktadır($p=0,000<0,05$). Arkadaş alt boyutu ile özel kişi arasında pozitif yönlü (PearsonCorrelation= ,2) anlamlı bir ilişki bulunmaktadır($p=0,004<0,05$). Arkadaş alt boyutu ile çok boyutlu algılanan sosyal destek ölçeği arasında pozitif yönlü (PearsonCorrelation= ,6) anlamlı bir ilişki bulunmaktadır($p=0,00<0,05$). Özel kişi alt boyutuyla çok boyutlu algılanan sosyal destek ölçeği arasında pozitif yönlü (PearsonCorrelation= ,7) anlamlı bir ilişki bulunmaktadır($p=0,00<0,05$).

TARTIŞMA

Bayraktar(2001)'e göre internet bağımlılığı ölçeğinde 80 ve üzeri puan alanlar “internet bağımlısı” olarak tanımlanmaktadır. 50–79 puan arası alanlar “sınırlı semptom gösterenler”, 50 puan ve altı alanlar “semptom göstermeyenler” olarak tanımlanmıştır (Bayraktar, 2001).Buna göre bizim araştırmamızda 80-100 puan arasında olan 3 kişi internet bağımlısı, 50-79 puan aralığında olan 24 kişi sınırlı semptom gösterenler şeklinde ifade edilebilir.

Tsitsika vd. (2009) Yunanistan’da 897 ergen öğrenci ile gerçekleştirdikleri çalışmada internet bağımlılığı oranını %1 olarak belirlerken, Bakken vd. (2009) Norveç’te 14-74 yaş arası 3399 kişi ile gerçekleştirdikleri çalışmada internet bağımlılığını aynı oranda tespit etmişlerdir. Ghassemzadah vd. (2008) Ğran’da 997 internet kullanıcısı lise öğrencisi ile gerçekleştirdikleri çalışmada internet bağımlılığı oranını %3,8 olarak, Demetrovics vd. (2008) Macaristan’da ortalama yaşı 23,3 olan 1037 kişi ile gerçekleştirdikleri çalışmada %4,3 olarak, Pallanti vd. (2006) Ğtalya’da 275 lise öğrencisi ile gerçekleştirdikleri araştırmada internet bağımlılığı oranını %5,4 olarak tespit etmişlerdir. Avustralya’da yapılan iki farklı çalışmada, Hardie ve Tee (2007) 18-72 yaş arası 96 yetişkin ile internet bağımlılığı oranını 8% olarak, Dowling ve Quirk (2008) Avustralya’da 424 üniversite öğrencisi ile gerçekleştirdikleri çalışmada İnternet bağımlılığı oranını %4 olarak tespit etmişlerdir. Farklı zamanlarda ve ABD’nin farklı bölgelerinde yapılan iki ankette Scherer (1997) 531 öğrenci ile gerçekleştirdiği çalışmada internet bağımlılığını %13 olarak değerlendirirken, Morahan-Martin ve Schumacher (2000) 277 öğrenci üzerinde yapmış olduğu çalışmada bu oranı %8,1 olarak belirlemiştir. Bizim araştırmamızda ise internet bağımlılığı olanların oranı % 2,98’dir.

Bizim araştırmamızda araştırmaya katılan öğrencilerin internet bağımlılığı puanı ile cinsiyet arasında anlamlı bir farklılık bulunmadığı tespit edilmiştir.

Cinsiyet açısından farklılığın bulunmadığı başka araştırmalarda bulunmaktadır (Jelenchick, Becker ve Moreno,2012; Kaya, 2011; Hawi, 2012). Bu farklılığın, araştırmalardaki internet bağımlılık düzeyinin ölçüm biçiminden ve/veya ülkelerin farklı olması nedeniyle kültürel farklılıklar gibi değişkenlerden kaynaklanmış olacağı şeklinde yorumlanabilir (Balta ve Horzum, 2008).

Farklı eğitim kademelerindeki öğrencilerle yapılan çalışmalar (Şahin C., 2011; Bakken, Wenzel, Gotestam, Johansson ve Oren, 2009; İnan, 2010; Ramnath, 2004; Şahin M., 2011; Üneri ve Tandır, 2011) genellikle erkek öğrencilerin internet bağımlılıklarının kız öğrencilere kıyasla daha yüksek olduğunu ortaya koymaktadır. Bununla birlikte erkek öğrencilerle kız öğrenciler arasından internet bağımlılığı açısından farklılaşma olmadığını ortaya koyan sınırlı da olsa araştırma bulunmaktadır (Bayraktar, 2001; Hardie ve Tee, 2007; Taylor, 2008) .

İnternet bağımlılığı ile ilgili araştırmalarda cinsiyet değişkeni açısından farklı sonuçlara rastlanmaktadır: Morahan-Martin ve Schumacher (2000) ile Chou'nun (2005) araştırmalarında, erkeklerin kızlara göre daha çok internet bağımlısı olduğu; Young'ın (1998) araştırmasında kızların erkeklere göre daha çok internet bağımlısı olduğu; Brenner (1997), Soule, Shall ve Kleen (2003), Lee ve diğerleri (2007) ile Ferraro ve diğerlerinin (2007) araştırmalarında ise kızlarla erkekler arasında internet bağımlılığı açısından fark olmadığı ortaya çıkmıştır.

Cinsiyet değişkeni açısından ele alındığında Balta ve Horzum (2008), “Bilgisayara Giriş” dersini İnternet üzerinden alan öğrencilerin İnternet bağımlılık düzeylerinin; cinsiyet ve İnternet'e bağlı kalma saatine bağlı olarak değişip değişmediğini araştırdıkları çalışmada cinsiyet yönünden erkek öğrencilerin kadın öğrencilere göre internet bağımlılığı düzeylerinin daha yüksek olduğu tespit etmiştir.

Ülkemizde 2008 yılında Oğuz ve ark.'nın yapmış olduğu bir çalışmada da cinsiyete göre bir karşılaştırma yapıldığında erkeklerin ölçek toplam puan ortalamalarının kadınlardan daha yüksek olduğu bulunmuş, fakat bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmüştür.

Bizim araştırmamızda internet bağımlılığı ile okul türü değişkeni arasında anlamlı bir farklılığın bulunduğu saptanmıştır. Araştırmaya katılan anadolu lisesi öğrencilerinin internet bağımlılığı puanları meslek lisesi öğrencilerine göre daha yüksektir. Gençler'de (2011) ortaöğretim öğrencilerinin internet bağımlılığı üzerine yaptığı araştırmada okul türüne göre bir fark bulmamıştır. Hawi (2012) devlet okullarında okuyan öğrencilerin internet bağımlılık düzeylerinin, özel okula giden öğrencilerden yüksek bulmuştur. Yang ve Tung (2007) ve Gürcan(2010) yaptığı araştırmalarda, genel ve meslek lisesi öğrencilerinin problemlili internet kullanım puanlarının, Anadolu lisesi öğrencilerinden yüksek bulmuştur.

Bizim araştırmamızda araştırmaya katılan öğrencilerin internet bağımlılığı ile sınıf değişkeni arasında anlamlı bir farklılığın bulunduğu tespit edilmiştir($p=0,001<0,05$). 10. Sınıf öğrencileri ile 12. sınıf öğrencilerinin internet bağımlılığı puanları arasında anlamlı bir farklılık saptanmıştır ($p=0,003<0,05$). Araştırmaya katılan 10 sınıf öğrencilerinin internet bağımlılığının 12. sınıf öğrencilerine göre fazla olduğu görülmektedir. Kaya (2011) öğretmen adayı üniversite öğrencileri ile yaptığı çalışmada internet bağımlılık düzeye en yüksek olan grubun 2. sınıf öğrencileri olduğunu bulmuştur. İnan (2010) yaptığı araştırmada 11. sınıf öğrencilerinin internet bağımlılık düzeylerinin, 6. sınıf öğrencilerinden anlamlı derecede farklılaştığını bulmuştur. Yıldız (2010) lise öğrencileri ile yaptığı araştırmada, sınıf seviyesi arttıkça problemlili internet kullanımının azaldığını tespit etmiştir. Bu duruma lise döneminde öğrencilerin sınıf seviyesi ilerledikçe üniversiteye giriş sınavlarına hazırlanmalarının ve dersane, kurs vb. yoğunlukları nedeniyle internete giriş sürelerinin azalmasının neden olabileceğini belirtmiştir.

Bizim çalışmamızda araştırmaya katılan öğrencilerin internet bağımlılığı ile başarı durumu arasında anlamlı bir farklılık bulunmadığı tespit edilmiştir ($p=0,3>0,05$).

Literatürde akademik başarısının düşük olan öğrencilerin, internet bağımlılığı düzeylerinin yüksek bulunduğu araştırmalar bulunmaktadır (Bayraktar, 2001; Esen, 2010; Taçyıldız, 2010; Genç,2011). Akademik başarının ders çalışma, ödev, proje hazırlama gibi sorumluluklar getirmesinden dolayı öğrencilerin boş zamanları azalmaktadır.

Bizim araştırmamızda da öğrencilerin internet bağımlılığı ile yaş değişkeni arasında anlamlı bir farklılığın bulunduğu görülmektedir. 16 yaşındaki öğrenciler ile 17 yaşındaki öğrencilerin internet bağımlılığı puanları arasında anlamlı bir farklılık saptanmıştır ($p=0,01<,05$). Araştırmaya katılan 16 yaşındaki öğrencilerin internet bağımlılığı puan ortalamalarının 17 yaşındaki öğrencilere göre fazla olduğu görülmektedir. Jelenchick, Becker ve Moreno (2012) ve Gürçan(2011) lise öğrencileri ile yaptıkları çalışmada da yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılaşma bulamamıştır. Gürçan (2011) 9, 10, 11 ve 12. sınıfa devam eden öğrencilerin içinde buldukları yaş aralığı sebebiyle benzer gelişim özelliklerine sahip olabilecekleri göz önüne alındığında, problemlerli internet kullanımı konusunda farklılaşmalarını beklenebileceğini belirtmektedir. Yaş değişkenine göre anlamlı farklılaşmanın bulunduğu araştırmalar da vardır (Bayraktar, 2001; Günüç, 2009). Hawi(2012) yaptığı araştırmada 15-16 yaş arasındaki gençlerin daha çok internet bağımlısı olduğunu bulmuştur. Daha geniş yaş grupları ile Şahin C. (2011) tarafından yapılan bir çalışmada on dokuz yaş altındaki kişilerin daha üst yaş gruplarına göre daha yüksek bağımlılık eğilimi gösterdiği belirtilmiştir.

İlköğretim öğrencilerinin internet bağımlılık eğilimlerinin evlerinde internet bağlantısı olma durumuna göre farklılaşmadığı belirlenmiştir. Evlerinde internet bağlantısı olanların olmayanlara oranla daha internet bağımlısı olduklarını ortaya koyan araştırmalar (Johansson ve Götestam, 2004; Şahin M.,2011) bulunmaktadır. Bu çalışmadan elde edilen sonuç ev ortamında belli bir aile denetiminin olması sebebiyle veya olası olarak birden fazla kullanıcı olmasından dolayı, evde internet bağlantısının olmasının tek başına bir internet bağımlılığı göstergesi olarak ifade edilemeyebileceğini düşündürmektedir.

Bu çalışmada araştırmaya katılan öğrencilerin internet bağımlılığı ile aile gelir durumu değişkeni arasında anlamlı bir farklılık bulunmadığı tespit edilmiştir($p=0,1>0,05$). Daha önce yapılan çalışmalarda da bu bulguyu destekleyen sonuçlar bulunmuştur (Bayraktar,2001; Batıgün ve Kılıç, 2011; Sevindik, 2011).

Bazı araştırmacılar ekonomik düzey açısından internet bağımlılığın farklılaşmadığını tespit etmiştir (Balta ve Horzum, 2008;Esen, 2010; İnan, 2010; Gençer, 2011). Gökçearslan ve Günbatar (2012) lise öğrencileri ile yaptıkları araştırmada internet bağımlılığının, kişisel bilgisayara sahip olma durumu açısından farklılaşmadığını bulmuştur. Bu durum gittikçe internete ulaşımın kolaylaşması ile açıklanabilir. Öğrencilerin internete, okullardan, internet kafelerden ve telefonlarından kolayca ulaşabildiği düşünüldüğünde ekonomik durumun belirleyiciliğinin azaldığı düşünülmektedir. Gençer'e (2011) göre internetin cazibesi ve hayatımıza sağladığı katkıları sosyo-ekonomik düzey fark etmeksizin bireyleri kendine bağlamaktadır. Bununla birlikte, internete erişebilmenin kolaylaşması kadar, internetin her sosyo-ekonomik düzeye hitap edebilmesinin (ücretsiz veya ücretli mail sunucuları, ücretli veya ücretsiz indirme (download) siteleri vb.) ve internetin sosyo-ekonomik düzey fark etmeksizin insanların ortak ilgi alanlarını barındırması da (çevrimiçi sohbet yapmak, oyun oynamak vb.) sosyo-ekonomik durumun, internet bağımlılığı düzeyi üzerindeki etkisinin kalkmasında etkilidir.

Tsitsika vd. (2009) ergen öğrenciler ile gerçekleştirdikleri araştırmada interneti evde kullananların internet bağımlılığına daha yatkın olabileceğini ortaya koymuşlardır. Yapılan araştırmada, öğrencilerin internete en çok evden ve sırasıyla internet kafe, arkadaş evi, okul ve kütüphaneden bağlandıklarını tespit etmişlerdir. Demetrovics vd. (2008) ortalama yaşı 23,3 olan 1037 kişi ile gerçekleştirdikleri çalışmada interneti evde kullanmayı tercih edenlerin internet bağımlılığına daha yatkın olabileceğini ifade etmiştir. Bizim araştırmamızda internet kafeden internet bağlananların puan ortalaması($X:7$) diğerlerinden daha yüksektir.

Bu araştırmada öğrencilerin internet bağımlılığı puanı ile internetin hangi amaçlar için kullandığı arasında anlamlı bir farklılık bulunmadığı tespit edilmiştir ($p=0,5>0,05$). Yapılan birçok araştırmada, internet kullanım amaçlarının başında eğlence ve iletişim gelmektedir (Martin ve Schumacher, 2000; Shapira ve ark., 2000; Bayraktar, 2001; Tsai ve Lin 2003; Bayraktar ve Gün, 2007; Cao, Su, Liu ve Gao, 2007; Yang ve Tung 2007; İnan, 2010; Döner, 2011; Hawi, 2012). Bu bulgular iletişim ve eğlence amaçlı internet kullanımının öğrencilerde internet bağımlılığı gelişmesinde etkili olabileceğini göstermektedir. Young (2009) online oynanan oyunların internet bağımlılığının en hızlı gelişebilen türlerinden biri olabileceğini ifade ederek ve Young (1996a) gerçekleştirdiğı araştırmada internet bağımlısı olan kişilerin interneti en çok sohbet, oyun ve iletişim amacı ile kullandıklarını tespit etmiştir. Benzer şekilde, Weitzman (2000) internet bağımlısı olan bireylerin interneti oyun ve sohbet amacı ile kullandıklarını gözlemlemiştir. Young (2007) ABD'de 114 internet bağımlısı ile gerçekleştirdiğı çalışmada internet bağımlılarının en çok interneti sohbet amaçlı kullandıklarını belirtmiştir. Siamos (2008) ve Dowling ve Quirk (2008) destekler biçimde internet bağımlısı olan bireylerin interneti en çok e-posta, oyun ve sohbet amacı ile kullandıklarını tespit etmişlerdir. Demetrovics vd. (2008) internet bağımlısı olan bireylerin interneti en çok sohbet gibi iletişim amacıyla kullandıklarını vurgulamıştır. Bakken vd. (2009) ise internet bağımlılarının ve internet bağımlılığı semptomları gösteren bireylerin interneti en çok nette gezinme, oyun ve eğlence amacı ile kullandıklarını belirtmişlerdir. Tsitsika vd. (2009) internet bağımlısı öğrencilerin interneti en çok oyun, e-posta ve sohbet amacı ile kullandıklarını tespit etmişlerdir.

Gençer (2011) araştırmasında saptadığı 36 internet bağımlısı öğrencinin 33'ünün interneti en çok iletişim ve sohbet amaçlı kullandığını tespit etmiştir. Ceyhan (2008) ve Sevindik (2011) interneti oyun ve iletişim amaçlı kullanan öğrencilerin problemlili internet kullanım düzeylerinin, interneti ödev amaçlı kullanan öğrencilerden anlamlı derecede farklılaştığını bulmuşlardır. Batıgün ve Kılıç (2011) internet bağımlılığı yüksek olan bireylerin interneti eğlence, etkileşim ve hoşnutluk duygularını yaşamak için daha sık kullandığını belirtmektedir. Kimlik arayışındaki gençlerin/ergenlerin özellikle sosyal ağlar ve oyunlar üzerinden birçok ihtiyacının (akran kabulü, yakın ilişki, boş zaman

değerlendirme, stresten uzaklaşma, eğlenme vb.) giderilmesinden dolayı internetin vazgeçilmez bir parçaları haline geldiği düşünülmektedir. Öztürk (2007) eğitsel bilgisayar oyunlarının öğretimsel amaçlı kullandığında çocukların bilişsel ve duysal gelişimleri üzerinde olumlu sonuçlar bulmuştur. Bu araştırmada interneti araştırma-bilgilendirme amaçlı kullanan öğrencilerin daha az internet bağımlısı olduğu düşünüldüğünde, internet bağımlılığı riskini bilinçsiz ve aşırı kullanımın oluşturduğu düşünülmektedir.

Bizim çalışmamızda ÇBASDÖ alt boyutlarının cinsiyet değişkeni ile aralarındaki ilişkiyi incelendiğinde özel kişi alt boyutuna verilen cevaplarla cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($p=,00<0,05$). Erkek öğrencilerin ÇBASDÖ özel kişi boyutu puan ortalamaları kız öğrencilere göre daha yüksektir.

Öz (2006), Miyokart Enfarktüsü geçiren hastalar üzerinde yaptığı çalışmada, hastalarda algılanan sosyal desteğin sosyo-demografik özelliklerden en fazla yaş değişkenine göre anlamlı ölçüde farklılık gösterdiğini; yaş arttıkça sosyal destek düzeyinin düştüğünü tespit etmiştir. Literatürde genç kızların erkeklere oranla destek kaynaklarını daha çok kullandıkları ve aldıkları destekten daha fazla doyum sağladıkları bildirilmiştir (Hirsch 1979; Zimet ve ark 1988; Sorias 1988; Zaimoğlu, Büyükberber 1992).

ÇBASDÖ alt boyutlarının yaş değişkeni ile aralarındaki ilişkiyi incelemek için yapılan anova analizi sonucunda aile alt boyutuna ($p=,001<0,05$). verilen cevaplarla yaş değişkeni arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. 16 yaşındaki öğrencilerin verdiği cevaplarla 17 ($p=,002<0,05$). ve 18 ($p=,001<0,05$). yaşlarındaki çocukların verdikleri cevaplar arasında ilişki olduğu tespit edilmiştir. 17 yaşındaki çocukların ÇBASD aile boyutu puan ortalamaları 16 yaşındaki çocuklardan daha yüksektir. 18 yaşındaki çocukların ÇBASD aile boyutu puan ortalamaları 16 yaşındaki çocuklardan daha yüksektir.

Papini (1987) ergenlik dönemini ana babadan bağımsız olma çabalarıyla ayrılma daha sonra yeni ilişkilerle geri dönme ile belirlenen bir süreç olarak tanımlamaktadır. Bu çalışmanın bulguları, 12-14 ve 18-22 yaş grubunun destek algıları farklı dinamiklere bağlı

olsa bile tanımlanan bu gelişimsel süreçle paralellik göstermektedir. Oysa 15-17 yaş grubu çevresel isteklerin, meslek edinme çabalarının ve hızlı sosyal değişimin getirdiği rekabet ortamına uygun yapma çabalarının ve hızlı sosyal değişimin getirdiği rekabet ortamına uyum yapma çabalarının arttığı bir gelişim aşamasındadır. Bu ve diğer gelişimsel görevlerin zorladığı orta ergenlik evresinde çevreden beklentilerine uygun ve yeterli destek alamadıkları algısını anlamak zor değildir. Ayrıca orta ergenlik evresinin zorlayıcı gelişimsel görevleri ve sorunlarıyla baş etmeye çalışan gençlere ailenin "kendi işini kendin yap" yaklaşımı ergenlerin kendilerini yalnız ve desteksiz hissetmelerine yol açabilir. Ancak bu algının sosyokültürel düzeye göre değişebildiğini belirtmekte de yarar vardır. Sosyokültürel düzey söz konusu olunca alt sosyokültürel düzey gençlerinin risk altında olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Çakır ve Palabıyıkoglu'nun (1997) çalışmasında 15-17 yaş grubunun, 12-22 yaş gruplarına göre sosyal desteklerinin yetersiz olduğu bulunmuştur. Cheng ve Chan'in (2004) çalışmasında 15 yaş altı grubun, 15 yaş üstü gruba göre aile alt grup puanlarının istatistiksel olarak anlamlı derecede yüksek olduğu saptanmıştır. Aynı çalışmada 15 yaş üstü grubun arkadaş alt grup puan ortalamalarının anlamlı derecede yüksek olduğu bulunmuştur.

Yılmaz ve arkadaşlarının (2008) yaptığı çalışmada, öğrencilerin sosyal destek düzeyleri öğrencilerin aile alt grubu puan ortalamalarının diğer alt gruplara göre yüksek olduğu belirtilmektedir. Arkar ve arkadaşlarının (2004) çalışmasında da öğrencilerin ailelerinden algıladıkları sosyal desteğin arkadaş ve özel insan desteği ortalamasından yüksek olduğu belirtilmektedir. Yine üniversite öğrencilerinin sosyal destek ve stres düzeyleri üzerine yapılan bir çalışmada stresle başa çıkmada aile desteğinin arkadaş desteğinden daha etkili olduğu belirlenmiştir (Hamdan-Mansour ve Dawani, 2008).

Çakır ve Palabıyıkoglu'nun (1997) çalışmasında üst sosyokültürel düzey gençlerin aile desteğinin diğer düzeylere göre daha yüksek bulunmuştur. Yılmaz ve arkadaşlarının (2008) yaptığı çalışmada ise gelir düzeyi ile sosyal destek düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmamıştır. Öğrencilerin ekonomik durumunun yetersiz

olmasının sosyal ilişkilerine de olumsuz yönde yansıdığı ve sosyal destek algısını azalttığı düşünülmektedir.

Bu çalışma; İstanbul İli Tuzla İlçesindeki okullarda eğitim görmekte olan 15-18 yaş aralığındaki lise öğrencileri arasından seçilen 102 öğrencinin verdiği cevaplarla sınırlıdır. Örneklemin küçük olması araştırmamızda farklı sonuçların çıkabilmesine sebebiyet vermiştir. Araştırmamızda katılımcı öğrencilerin okudukları lise dağılımları eşit değildir. Meslek lisesinde okuyan öğrencilerin sayısı daha fazladır. Araştırmamızda cinsiyet dağılımı eşit değildir, kız öğrenciler daha fazladır. Katılımcı öğrencilerin büyük bir kısmı 12. sınıf öğrencisidir. Araştırmaya katılan lise öğrencilerin, gönüllü olarak katılmayı kabul etmelerine ve isim belirtmemelerine rağmen sorulara içten ve doğru cevap vermeme, kendilerini iyi göstermeye çalışma ihtimallerinin olabileceği göz önünde bulundurulmalıdır.

ÖNERİLER

Bu araştırma ile ilgili olarak aşağıdaki önerilerde bulunulabilir.

1. Eğitim kurumlarında uzman kişilerce “İnternet Bağımlılığı ve Sağlıklı İnternet Kullanımı” başlığı altında öğrenci ve öğretmenlere seminerler düzenlenebilir. Özellikle öğrencilerin bu konuda farkındalık kazanması için “Bilgisayar” dersi ile “Bilişim ve Teknoloji” dersi müfredatında bu konuya kapsamlı bir şekilde yer verilmesi sağlanabilir.
2. Ailelerin ergenleri internetin risklerinden korumalarına yönelik okullarda ve medyada bilgilendirici çalışmalar yürütülebilir. Bilgisayar ve internetin güvenli ve limitli kullanımı için uzmanlarca yazılımlar geliştirilebilir.
3. İnternet bağımlılığı konusunda ailenin, arkadaşları ve diğer kişilerin çocuğa sosyal destek sağlamaları gerekmektedir.
4. Ergenlerin interneti olumlu yönde kullanması ve çocuğu sosyallikten uzaklaştıracak ölçüde internet başında zaman geçirmemesi için aile çocuğa gereken bilgilendirmeyi ve uyarıları yapmalıdır.
5. Çocuk ve ergenlerin sanal manada değil gerçek manada sosyalleşmesi için onlara destek olunmalıdır.

KAYNAKÇA

- Arısoy Ö. ve Tamam L., 2009. “Dürtü Kontrol Bozuklukları”, Yayınlanmış Makale Hekimler Yayın Birliği, s. 343-402, Ankara.
- Arısoy, Ö. 2009. İnternet bağımlılığı ve tedavisi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, (1),55-67.
- Atkinson, R., Hilgard, E. 1995. *Psikolojiye Giriş I*, İstanbul: Sosyal Yayınları, İstanbul.
- Atkinson, R.L., Atkinson, R.C., Nolen-Hoeksema, S., Bem, D.J. ve Smith, E.E. 2008. *Psikolojiye Giriş*. Arkadaş Kitabevi, Ankara.
- Bakken, I.J., Wenzel, H.G., Gotestam, K.G., Johansson, A. ve Oren, A. 2009. Internet addiction among Norwegian adults: A stratified probability sample study, *Scandinavian Journal of Psychology*, 50, s:121-127.
- Bayır, Ş. ve Numanoğlu, G. 2009. İlköğretim öğrencilerinin internet kullanımı. *Üçüncü Uluslararası Bilgisayar ve Eğitim Teknolojileri Sempozyumu*, Trabzon.
- Bayraktar, F. 2001. *İnternet kullanımının ergen gelişimindeki rolü* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Bayraktutan, F. 2005. *Aile içi ilişkiler açısından internet kullanımı* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Beard, K. W., 2005 Internet Addiction: A review of current assessment techniques and potential assessment questions. *CyberPsychology & Behavior*, 8(1), 7-14.

Beard, K. W., ve Wolf, ve Wolf 2001 *Beard and Wolf's 2001 Criteria for Maladaptive Internet Use*. <http://psychcentral.com/blog/archives/2005/08/21/beard-and-wolfs-2001-criteria-for-maladaptive-internet-use/>

Bozkurt, H. 2011. *İnternet kötüye kullanımı olan çocuklarda psikiyatrik eş tanılar (Psychiatric disorders in children with internet abuse)* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi, Tıp Fakültesi.

Brenner, V. 1997. Psychology of Computer Use: XLVII. Parameters of Internet Use, Abuse And Addiction: The First 90 Days of The Internet Usage Survey. *Psychol. Rep.* 80: 879–882.

Brenner, V. 1997. Psychology of Computer Use: XLVII. Parameters of Internet Use, Abuse And Addiction: The First 90 Days of The Internet Usage Survey. *Psychol. Rep.* 80: 879–882.

Cengizhan, C. 2005. Öğrencilerin bilgisayar ve internet kullanımında yeni bir boyut: bağımlılık. *VIII. Ulusal PDR Kongresi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi.

Ceyhan, A.A. 2008. Predictors of problematic internet use on Turkish university students, *CyberPsychology & Behavior*, 11(3), 363-366.

Ceyhan, E. 2008. Ergen ruh sağlığı açısından bir risk faktörü: İnternet bağımlılığı. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 15(2), 109-116.

Chou, C., Condrón, L., Belland, J. C. 2005. A Review of the research on internet addiction. *Educational Psychology Review*, 17(4), 363-388.

Chou, C., Condrón, L., Belland, J. C. 2005. A Review of the research on internet addiction. *Educational Psychology Review*, 17(4), 363-388.

- Chou, C., Hsiao, M. C.,2000. Internet addiction, usage, gratifications, and pleasure experience: The Taiwan College Students" case. *Comput. Education*, 35(1), 65-80.
- Compas, B. C, Orosan P. G. & Grant, K. E. 1993. Adolescent stres and coping: implications for psychopathology during adolescence. *Journal of Adolescence*, 16 (3), 331-349.
- Coopersmith, S. 1967. The antecedent of self- esteem. W. H. freeman and comp. San. Francisco.
- Cömert, T.I. *Bilgisayar ve internet bağımlılığı*. Web Site: http://www.ogelk.net/Dosyadepo/diger_bagimliliklar.pdf
- Çakmaklı, K. 1991. Aileler İçin Sosyal Hizmet : T. C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Yayınları., İstanbul.
- Çelen, K.F. Çelik, A. Ve Seferoğlu, S.S. 2011 Çocukların internet kullanımları ve onları bekleyen çevrim-içi riskler. *Akademik Bilişim Konferansı 2011, 2-4 Şubat*. Malatya: İnönü Üniversitesi.
- Davis, R. A., 2001 A Cognitive–behavioral model of pathological internet use. *Computer in Human Behaviour*, 77, 187-195.
- Davis, R.A., Flett, G.L. ve Besser, A. 2002 Validation of a new scale for measuring problematic internet use: Implications for pre-employment screening. *CyberPsychology & Behavior*. 5(4); 331–345.
- Demetrovics, Z., Szeredi, B., Rózsa, S. 2008 The Three-Factor Model of Internet Addiction: The Development of The Problematic Internet Use Questionnaire. *Behavior Research Methods*, 40 (2), 563-574.

- Deniz, M. E 2006. "Kişisel Rehberlik," (101-143), (Editörler: M. E. Deniz ve A. Erözkan) Psikolojik Danışma ve Rehberlik, Tek Ağaç Eylül Yayınları, Ankara.
- Dowling N.A., Quirk K.L. 2008 Screening for internet dependence: Do the proposed diagnostic criteria differentiate normal from dependent internet use? *CyberPsychology & Behaviour*, 12(1), 21-27.
- DSM-IV-TR 2005 *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders*. American Psychiatric Association. Washington, DC.
- Ekinci, A. 2002. Aziz Antonius'un baştan çıkarılması: Bir kötü alışkanlık olarak internet. *COGİTO Dergisi*. Kış 2002.
- Esen, E. 2010 *Ergenlerde internet bağımlılığını yordayan psiko-sosyal değişkenlerin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Ferraro, G., Caci, B., D'amico, A. & Blasi, M.D. 2007. Internet Addiction Disorder: An Italian Study. *Cyberpsychology & Behavior*. 10(2), 170-175.
- Goldberg, I. 1997 *İnternet addictive disorder. Diagnostic criteria*. <http://www.psycom.net/iadcriteria.html>.
- Gönül, S. A. 2002 *Patolojik internet kullanımı (İnternet bağımlılığı/kötüye kullanımı)*. [http://www.yenisymposium.net/fulltext/2002\(3\)/ys2002-40-3-4.pdf](http://www.yenisymposium.net/fulltext/2002(3)/ys2002-40-3-4.pdf).
- Griffiths, M. 1999. Internet Addiction: Fact or Fiction? *The Psychologist*, 12(5), 246-250.
- Griffiths, M. D. 1996. Internet addiction: An issue for psychopathology?. *Clinical Psychology Forum*. S: 97: 32-36.

- Griffiths, M.D. 2000 Excessive internet use: Implications for sexual behavior. *CyberPsychology & Behaviour*, 3(4), 537-552.
- Grohol, J. 1999. "Internet Addiction Guide",<http://psychcentral.com/netaddiction.htm>.
- Günüç, S. 2009 *İnternet bağımlılık ölçeğinin geliştirilmesi ve bazı demografik değişkenler ile internet bağımlılığı arasındaki ilişkilerin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van.
- Gür,A 1996 *'Ergenlerde Depresyon Ve Özsaygı Arasındaki İlişki*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: H. Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Hardie, E., Tee, Y.M. 2007 Excessive internet use: The role of personality, loneliness and social support networks in internet addiction. *Australian Journal of Emerging Technologies and Society*, 5(1), 34-47.
- Hawi, S. N. 2012 Internet addiction among adolescents in Lebanon. *Computers in Human Behavior*, 28, 1044–1053.
- Iftene, F., Napoca, C. ve Roberts, N. 2004. Internet use in adolescents: Hobby or avoidance. *Canadian Journal of Psychiatry*, 49(11); 789–790.
- Kaltiala-Heino, R., Lintonen, T., ve Rimpela, A. 2004. Internet Addiction? Potentially Problematic Use of The Internet in a Population of 12–18 Year-Old Adolescents. *Addiction Research and Theory*, 12(1), 89–96.
- Karaca, M. 2007 *Sosyolojik bir olgu olarak internet gençliği: Elazığ örneği*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Fırat Üniversitesi. Elazığ.

- Kelleci, M. 2008 İnternet, cep telefonu, bilgisayar oyunlarının, çocuk ve gençlerin ruh sağlığına etkileri. *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 7(3), 253-256.
- King, S. A., 1996 Is the Internet Addictive, or Are Addicts Using the Internet? <http://webpages.charter.net/stormking/iad.html#is%20Internet%20Addiction>
- Kulaksızoğlu, A. 2001 *Ergenlik Psikolojisi*, Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Lee, M-S., Ko, Y-H., Song, H-S., Kwon, K.-H., Lee, H-S., Nam, M. & Jung, IK., 2007. Characteristics of Internet Use In Relation to Game Genre In Korean Adolescents. *Cyberpsychology & Behavior*. 10(2),278-285.
- Lengel, L., Tomic, A. and Thurlow, C. 2004 *Computer Mediated Communication : Social Interaction and the Internet*, Sage Publications, Incorporated. London. http://books.google.com.tr/books/about/Computer_Mediated_Communication.html?id=bNaDc7EXJloC&redir_esc=y.
- Miller, J. A. (2002). Çocuklarda Depresyon. (Çev: Müjde Işık), Özgür Yayınları., İstanbul.
- Mitchell, P. 2000 İnternet Addiction:Genuine Diagnosis or Not? *Lancet*. 355; 632.
- Morahan-Martin, J., Schumacher, P., 2000 Incidence and correlates of pathological internet use among college students. *Computers in Human Behavior*, 16, 13-29.
- Morahan-Martin, J., Schumacher, P.,2000 Incidence and correlates of pathological internet use among college students. *Computers in Human Behavior*, 16, 13-29.
- Özmutaf, M. N. Özgür, Z. ve Gökmen, F. 2008 Üniversite öğrencilerinin bilgisayar kullanımına birey sağlığı kapsamında genel bakış açıları. *Ege Journal of Medicine*, 47(2), 81 – 86.

- Pallanti, S., Bernardi, S. & Quercioli L. 2006 The Shorter PROMIS Questionnaire and the Internet Addiction Scale in the Assessment of Multiple Addictions in a High- School Population: Prevalence and Related Disability, *CNS Spectrums*, 11(12), 956-64.
- Schentke, M. M. 2007. *The relationship between recreational technology use and attachment style*. Master's thesis. University of South Africa. <http://uir.unisa.ac.za/bitstream/handle/10500/2029/dissertation.pdf?sequence=1> .
- Scherer, K. 1997 College Life Online: Healthy and Unhealthy Internet Use. *Journal of College Student Development*, 38, 655–665.
- Sevindik, F. 2011 *Fırat Üniversitesi öğrencilerinde problemlı internet kullanımı ve sağlıklı yaşam biçimi davranışlarının belirlenmesi* (Yayınlanmamış doktora tezi). İnönü Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Soule, L. C., Shall, W. & Kleen, B.A. 2003. Exploring Internet Addiction: Demographic Characteristics and Stereotypes of Heavy Internet Users. *Journal of Computer Information Systems. Fall*, 64-73.
- Subrahmanyam, K. and Lin, G. 2007 Adolescents on the net: Internet use and wellbeing. *Adolescence*, 42, 659-77.
- Suhail, K. ve Bargees, Z. 2006. Effects of excessive Internet use on undergraduate students in Pakistan. *CyberPsychology & Behavior*, 9; 297-307.
- Suler, J. 1996. Why is this thing eating my life? Computer and cyberspace addiction at the "palace". <http://www-usr.rider.edu/~suler/psyber/eatlife.html> .

- Suler, J. 1999 Healthy and pathological internet use. *CyberPsychology and Behavior*, 2, 385-394.
- Şahin, M. 2007. *Madde bağımlılığı konusunda Türkiye’de yapılmış olan lisansüstü tezler üzerine bir değerlendirme* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Şendağ, S. ve Odabaşı, H.F. 2007. İnternet bağımlılığı: Çocukların psikososyal gelişimi üzerindeki etkileri. *International Educational Technology Conference, 3-5 May 2007*, Near East University-North Cyprus.
- Tsai, C. C., Lin, S. S. J., 2003. Internet addiction of adolescents in Taiwan: An Interview study. *CyberPsychology & Behavior*, 6(6), 649-652.
- Tsitsika, A., Critselis E., Kormas G., Flippopoulou A., Tounissidou D., Freskou, A., Spiliopoulou T., Louizou, A., Konstantoulaki, E., Kafetzis, D. 2009. Internet Use and Misuse: A Multivariate Regression Analysis of the Predictive Factors of Internet Use Among Greek Adolescents. *Europea Journal of Pediatr*, 168, 655-665
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK).. 2007 yılı hane halkı bilişim teknolojileri kullanımı araştırması sonuçları. Türkiye İstatistik Kurumu Haber Bülteni. Sayı 186. Ankara.
- Wang H, Zhou X, Lu C, Wu J, Deng X, et Hong, L. 2011. Problematic Internet Use in High School Students in Guangdong Province, China. *PLoS ONE*, 6(5), 1-8.
- Yalçın. N. 2006 İnterneti doğru kullanıyor muyuz? İnternet bağımlısı mıyız? Çocuklarımız ve gençlerimiz risk altında mı? *VIII. Akademik Bilişim Konferansı. 9-11 Şubat 2006*. Denizli: Pamukkale Üniversitesi.

Yalçın, N. 2006. İnterneti doğru kullanıyor muyuz? İnternet bağımlısı mıyız? Çocuklarımız ve gençlerimiz risk altında mı? *VIII. Akademik Bilişim Konferansı. 9-11 Şubat 2006.* Denizli: Pamukkale Üniversitesi, Denizli.

Yang, S. C., Tung, C. J., 2007 Comparison of internet addicts and non-addicts in Taiwanese high school. *Computers in Human Behavior*, 23, 79-96.

Yavuzer, H. 2000 *Anne-baba ve Çocuk*, (13.Basım), Remzi Kitabevi, İstanbul.

Young, K. S. 1996 Internet addiction: The Emergence af a new clinical disorder. *CyberPsychology and Behavior*, 1(3), 237-244.

Young, K. S. 1998 *Center for internet addiction. İnternet Addiction Test (IAT)*. WebSite: http://www.netaddiction.com/resources/internet_addiction_test.htm.

Young, K. ve Rodgers, C. 1998 The Relationship Between Depression and Internet Addiction. *CyberPsychology and Behavior*, 1(1), 25-28.

Young, K. ve Rodgers, C. 1998. The Relationship Between Depression and Internet Addiction. *Cyber Psychology and Behavior*, 1(1), 25-28.

Young, K.S.2004. İnternet Addiction: A New Clinical Phenomenon and Its Consequences. *American Behavioral Scientist*, 48(4), 402-415.

EKLER

Ek-1.Kişisel Bilgi Formu

Sevgili öğrenciler,

Bu çalışma ile sizlerin internet kullanımı ile çeşitli değişkenler arasındaki ilişkileri incelemek amacıyla yapılmaktadır. Lütfen sizden her maddeyi dikkatli bir şekilde okuyarak, kendinize uygun bulduğunuz bir seçeneği işaretleyiniz. Cevaplarınız sadece araştırma amacıyla kullanılacak ve bilgiler saklı tutulacaktır. **Lütfen size en uygun seçeneğin yanına (X) işareti koyun ve hiçbir maddeyi boş bırakmayınız.** Yardımcı olduğunuz ve içtenlikle yanıtladığınız için teşekkür ederim.

1. Cinsiyetiniz: Kız
 Erkek

2. Okulunuz : Genel Lise
 Anadolu Lisesi
 Meslek Lisesi

3. Sınıfınız : 9
 10
 11
 12

4. Yaşınız : 15
 16
 17
 18

5. Bu dönem derslerdeki başarılarınızı nasıl değerlendiriyorsunuz?

Çok başarısız Başarısız Vasat Başarılı Çok başarılı

6. Ailenizin ekonomik durumu(ailenizin aylık toplam geliri):

Asgari ücretten az Asgari ücret- 1000 TL arası
 1001 TL- 2000 TL arası 2000 TL den fazla

7. Anne – babanız : Sağ ve birlikteler Anne sağ – baba ölü
 Anne ölü –baba sağ Anne – baba ölü
 Anne – baba boşanmış Öz anne – üvey baba
 Öz baba – üvey anne

- 8. Annenizin eğitim durumu:** Okur-Yazar değil Okur-Yazar
 İlkokul mezunu Ortaokul Mezunu
 Lise mezunu Üniversite Mezunu
 Yüksek lisans-Doktora mezunu

- 9. Babanızın eğitim durumu :** Okur- Yazar değil Okur- Yazar
 İlkokul mezunu Ortaokul mezunu
 Lise mezunu Üniversite mezunu
 Yüksek Lisans- Doktora

- 10. Romantik ilişki durumu :** Romantik bir ilişkim var.
 Romantik bir ilişkim yok.

- 11. Akademik başarı durumu:**
Son dönemdeki not ortalamanız nasıldı ? 4.50 - 5.00 3.00 - 3.99
 2.00 - 2.99 1.99 ve altı

- 12. Haftada kaç saat internet kullanırsınız?** hiç 2-5 saat
 2 - 5 saat 6-14 saat
 15-21 saat 22 saat ve daha fazla

- 13. Eğer internette zaman geçiriyorsanız, internette geçirdiğiniz zamanla ilgili değerlendirmenize aşağıdaki ifadelerden hangisi uymaktadır?**
 İnternette oldukça az zaman geçiriyorum
 İnternette geçirdiğim zaman kabul edilebilir ölçülerde
 İnternette oldukça fazla zaman geçiriyorum

- 14. İnternete çoğunlukla nereden bağlanırsınız?**
 Evden Okuldan
 İnternet kafeden Diğer.....

- 15. İnterneti daha çok hangi amaçlar için kullanıyorsunuz?**

- Ödev hazırlamak Film -MP3 müzik indirmek
 Chat yapma (sohbet etmek) Oyun oynama
 İnternette sörf yapmak (internette gezinti yapmak) Diğer

Ek-2.İnternet Bağımlılığı Ölçeği

		Hiçbir zaman	Nadiren	Arada Sırada	Çoğunlukla	Çok Sık
1	Ne sıklıkla planladığınızdan daha fazla süre internette kalıyorsunuz?					
2	Ne sıklıkla internette kalmak için günlük ev işlerini ihmal edersiniz?					
3	Ne sıklıkla arkadaşlarınızla birlikte olmak yerine interneti tercih edersiniz?					
4	Ne sıklıkla internet kullanan kişilerle yeni ilişkiler kurarsınız?					
5	Ne sıklıkla bir işe başlamadan önce e-postanızı (e-mail) denetlersiniz?					
6	Ne sıklıkla okula devamınız internetten dolayı olumsuz etkilenir?					
7	Herhangi biri internette ne yaptığınızı sorduğunda ne sıklıkla kendinizi savunur ve ne yaptığınızı gizlersiniz?					
8	Çevrenizdekiler ne sıklıkla internette harcadığınız zamanın fazlalığından şikayet eder?					
9	Ne sıklıkla okuldaki ders notlarınız ve ödevleriniz internette kalma sürenizden olumsuz yönde etkilenir?					
10	Hayatınız hakkında sizi rahatsız eden düşünceleri dağıtmak için ne sıklıkla internete girersiniz?					
11	Ne sıklıkla internete girmek için sabırsızlanırsınız?					
12	Ne sıklıkla internetten hayatın, sıkıcı, boş, eğlencesiz olacağını düşünürsünüz?					
13	Biri sizi internetten rahatsız ettiğinde ne sıklıkla kırıncı konuşur, bağırır veya kızgın davranışlar gösterirsiniz?					
14	Gece geç saatlerde internet kullanmak amacıyla ne sıklıkla uykunuz kaçır?					
15	İnternette olmadığınız zamanlarda ne sıklıkla interneti düşünür veya internete girmeyi hayal edersiniz?					
16	Kendinizi ne sıklıkla internetten "yalnızca birkaç dakika daha" derken bulursunuz?					
17	Ne sıklıkla internette harcadığınız zamanın miktarını azaltmaya çalışır ve başarısız olursunuz?					

18	İnternette kaldığınız süreyi ne sıklıkla saklamaya çalışırsınız.					
19	Ne sıklıkla başkalarıyla dışarı çıkmak yerine internette daha fazla zaman geçirmeyi yeğlersiniz?					
20	Ne sıklıkla internette olmadığınızda kendinizi çökmüş, aksi veya sinirli hissedip, internete girince rahatlarsınız?					

Ek-3.Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği (ÇBASDÖ):

Aşağıda 12 cümle ve her bir cümle altında da cevaplamanız için 1'den 7'ye kadar rakamlar verilmiştir. Her cümlede söylenenin sizin için ne kadar çok doğru veya olmadığını belirtmek için o cümlelerin altındaki rakamlardan yalnız bir tanesini daire içine alarak işaretleyiniz. Bu şekilde 12 cümlelerin her birine bir işaret koyarak cevaplarınızı veriniz. Lütfen hiçbir cümleyi cevapsız bırakmayınız. Size doğruya en yakın olan rakamı işaretleyiniz.

1. Ailem ve arkadaşlarım dışında olan ve ihtiyacım olduğunda yanımda olan bir insan (örneğin, flört, nişanlı, sözlü, akraba, komşu, doktor) var.

Kesinlikle hayır 1.... 2.... 3.... 4.... 5.... 6.... 7.... Kesinlikle evet

2. Ailem ve arkadaşlarım dışında olan ve sevinç ve kederlerimi paylaşabileceğim bir insan (örneğin, flört, nişanlı, sözlü, akraba, komşu, doktor) var.

Kesinlikle hayır 1.... 2.... 3.... 4.... 5.... 6.... 7.... Kesinlikle evet

3. Ailem (örneğin, annem, babam, eşim, çocuklarım, kardeşlerim) bana gerçekten yardımcı olmaya çalışır.

Kesinlikle hayır 1.... 2.... 3.... 4.... 5.... 6.... 7.... Kesinlikle evet

4. İhtiyacım olan duygusal yardımı ve desteği ailemden (örneğin, annemden, babamdan, eşimden, çocuklarımdan, kardeşlerimden) alırım.

Kesinlikle hayır 1.... 2.... 3.... 4.... 5.... 6.... 7.... Kesinlikle evet

5. Ailem ve arkadaşlarım dışında olan ve beni gerçekten rahatlatan bir insan (örneğin, flört, nişanlı, sözlü, akraba, komşu, doktor) var.

Kesinlikle hayır 1.... 2.... 3.... 4.... 5.... 6.... 7.... Kesinlikle evet

6. Arkadaşlarım bana gerçekten yardımcı olmaya çalışırlar.

Kesinlikle hayır 1.... 2.... 3.... 4.... 5.... 6.... 7.... Kesinlikle evet

7. İşler kötü gittiğinde arkadaşlarıma güvenebilirim.

Kesinlikle hayır 1.... 2.... 3.... 4.... 5.... 6.... 7.... Kesinlikle evet

8. Sorunlarımı ailemle (örneğin, annemle, babamla, eşimle, çocuklarımla, kardeşlerimle) konuşabilirim.

Kesinlikle hayır 1.... 2.... 3.... 4.... 5.... 6.... 7.... Kesinlikle evet

9. Sevinç ve kederlerimi paylaşabileceğim arkadaşlarım var.

Kesinlikle hayır 1.... 2.... 3.... 4.... 5.... 6.... 7.... Kesinlikle evet

10. Ailem ve arkadaşlarım dışında olan ve duygularıma önem veren bir insan (örneğin, flört, nişanlı, sözlü, akraba, komşu, doktor) var.

Kesinlikle hayır 1.... 2.... 3.... 4.... 5.... 6.... 7.... Kesinlikle evet

11. Kararlarımı vermede ailem(örneğin, annem, babam, eşim, çocuklarım, kardeşlerim) bana yardımcı olmaya isteklidir.

Kesinlikle hayır 1.... 2.... 3.... 4.... 5.... 6.... 7.... Kesinlikle evet

12. Sorunlarımı arkadaşlarımla konuşabilirim.

Kesinlikle hayır 1.... 2.... 3.... 4.... 5.... 6.... 7.... Kesinlikle evet

Ek-4. Özgeçmiş:

Kişisel bilgiler:

Doğum Tarihi / Yeri: 29.01.1984 / Konya

Eğitim bilgileri:

Mezun olduğu üniversite: Beykent Üniversitesi Psikoloji Bölümü

Yabancı Dil (ler) ve düzeyi:

İngilizce - Orta

İş deneyimi:

2012 - 2013 Başkent Üniversitesi Konya Uygulama ve Araştırma Merkezi

2013 - 2014 İstanbul Psikoloji Enstitüsü

2014 - Tuzla Belediyesi Psikolojik Danışma Merkezi